

Kalaallit oqaasiini atuartitsinermi
ilikkagassatut pilersaarutinut
Ilanngussaq C2

Oqaatsit aappaattut kalaallit oqaasiinik ilinniartitsineq

Quppersakkami uani pineqarput marlunnik oqaaseqarnermut oqaatsillu aappaannik pigiliussiartornermut nalinginnaasumik eqqarsaatersuutit kiisalu oqaatsit aappaattut kalaallit oqaasiinik ilinniartitsinissamut ilusilersuinermi aaqqissuussinermilu sinaak-
kutissat aammalu ilinniartitsinissamik ilitsersuutit.

Aallaqqaasiut	4
Kalaallit oqaasii oqaaserisat aappaattut	4
Atuartitsinermut tunngaviit aaqqissuussaasut..... Fejl! Bogmærke er ikke defineret.	
Oqaatsitigut piginnaasat ineriartortinneqarneri	5
Atuartitsinermi oqaatsit	6
Naammattusaammik atuartitsineq	6
Allanngorartumik atuartitsineq	7
Oqaatsinik atukkanik isumaqartitsineq aamma oqaatsinik ilinniartitsinermi tunngaviusumik eqqarsariaatsit	9
Marlunnik oqaaseqarneq aamma oqaatsinik pigiliussiniartarneq	9
Oqaaserisat aappaattut oqaatsinik pigiliussiniarneq	10
Immikkoortukkaartunik aaqqissuussinikkut ilinniartitsineq	16
Atuartitsinerup aaqqissorneqarnera	16
Oqaatsinik nalilersuisarnermi immikkoortoq	17
Ilinniartitsinissamut ilitsersuut	20
Aallarnisaaneq, alloriarfiit 1 aamma 2	20
Akuutitsineq, alloriarfik 3	67
Inerisaaqqinneq, alloriarfik 4	73
Isumassarsiorfiit	74

Siulequt

Atuarfimmi ilitsoqqussaralugu/oqaaseqqaatut kalaallit oqaaserinngisaannik oqaaseqartunik atuartoqarpoq. Atuartut taakkua amerlanersaasa danskit oqaasii oqaatsimittut pingaarnertut atorpaat atuartulli amerliartorput ilitsoqqussaralugu danskit oqaaserinngisaannik oqaaseqartut, soorlu islandimiu-tut, savalimmiormiutut, svenskisut, tuluttut, thailandimiu-tut spaniamiu-tulluunniit oqaaseqartut. Atuartut oqaatsitigut piorsarsimassutsikkullu assigiinngisitaarnermik saniatigut aamma assigiinngisi-taartorujussuarmik kalaallit oqaasiinik piginnaassuseqartarput. Ilaat kalaallit oqaasiinik pigiulissini-arnerminni ingerlalereersimasarput allalli kalaallit oqaasiinik pigiliussiniarnerminni aatsaat aallarni-salersut. Tamanna atuarfimmu ilinniartitsisunullu ataasiakkaanut unamminartoqartitsisarpoq.

Ilanngussaq C2 ilinniartitsisunut, atuartunik ilitsoqqussaralugu kalaallisut oqaaseqanngitsunik ilin-niartitsinissaannut ilitersuusiaavoq. Atuartut taakku ilaat kalaallisut oqaasillit avatangiiseralugit al-liartorput, kalaallisulli oqaatsinik piginnaasaminnik ineriartortitseqqittariaqarlutik, ilaalli nu-natsinnut tikeqqammersuupput kalaallisut oqaatsinik piginnaasaqanngitsut.

Ilitersuut manna ilinniartitsisunut ilinniartitsinissamut ilitersuutaanermi saniatigut aamma kom-muunit atuarfiillu ataasiakkaat, atuartunut ilitsoqqussaralugu kalaallisut oqaaseqanngitsunut, atuar-tunut ilinniartitsinissamut piareersaasiarnerminni sakkussatut atorsinnaavaat.

Atuartitsinissamut ilitersuutip imarai:

- Kalaallit oqaasiisa oqaatsit aappaattut atornerqarnerat pillugu *Atuarfik pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 15, 3. december 2012-imeersoq* tunngavigalugu kalaallit oqaasiinik atuartitsi-nermi aaqqissuussinissamut tunngavissanik nassuiaatit itisilerinerillu.
- Taaguutinut (Isumaqartitsinernik) nassuiaatit aamma oqaatsinik ilinniartitsinermut teoriit.
- Atuartitsinerup imarisaanik nalunaarsuineq – kalaallit oqaasiisa oqaatsit aappaattut ilinni-ar-titsissutigineqarnerat immikkoortut sisamangorlugu.

Aallaqqaasiut

Kalaallit oqaasiinik atuartitsineq atuatigiiiani tamani pinngitsoorani atuartitsissutissaavoq. Atuartut tamarmik, aamma atuartut ilitsoqqussaralugu kalaallisut oqaaseqanngitsut, nalinginnaasumik kalaallit oqaasiinik atuartitsinermit malinnaasinnaasariaqarput, taamaaliornikkut *Atuarfik pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 15, 3. december 2012-imeersumi* alloriarfinni anguniagassat, atuartitsissutissami anguniagassat ilikkagassatullu anguniagassat naapertorlugit, atuartut kalaallit oqaasiini piginnaassusaat ineriartortinneqarsinnaaniassammata. Tamanna atuuppoq atuartuni sumiiffinni kalaallit oqaasiinik atuiffiusuni alliaartorsimasuni, ilitsoqqussaraluguli allamiut oqaasiinik (siullertut) oqaaseqartuni, taamaattumillu kalaallit oqaasiinik piginnaasaminnik inerisaasariaqartuni aamma tamanna atuuppoq aallarterlaajusuni assersuutigalugu atuartuni nunatsinnut tikeqqammersuni tikinnerminni aatsaat kalaallit oqaasiinik naapitsisuni.

Atuartut nalinginnaasumik kalaallisut atuartitsinermit malinnaasinnaanissaannut annertunerusutigut tunngaviliissaaq atuartut kalaallit oqaasiisigut tunngaviusunik piginnaasaqaleqqaarnissaat.

Atuartitsinermit sammineqartunik qulequtarineqartunillu paasinninnissamut isummersoqataasinnaannissamullu anguniagaqarnermit, tunngaviusussanik oqaasertussuseqareernissaat ilaatigut atuartunit pisariaqartinneqassaaq. Taamaattumik atuartut taamatut inissisimasut atuartinneqarnerat oqaatsit aappaattut ilinniartitsinermit tunngavilerlugu pilersarusiorneqarpat naleqquttuussaaq. Oqaatsit aappaattut ilinniartitseriaatsimi suliaassat immikkuullarissusaat ilaatigut atuartut kalaallisut oqaasertaarniarnerini ikorfartuineruvoq, saniatigullu eqqanaarniarneqartariaqarluni atuartitsinerup imarisaa-nik pissarsiaqarnissaq, tassa ilinniartitsisoqassaaq oqaatsit pillugit aamma kalaallisut oqalunnikkut. Taamaaliornikkut suleqatigiissinneqarsinnaapput oqaatsinik ilinniartitsineq aammalu oqaatsit pillugit ilinniartitsineq, taamaaliornermi atuartut ilikkartinniarneqassammata ilinniartitsinerup imarisaa-nik aamma oqaatsit aappaattut oqaatsinik. Kalaallit oqaasiinik oqaatsit aappaattut ilinniartitsinermit atuartitsissutissami oqaatsit aappaattut ilusilersuilluni atuartitsisoqassaaq, piffissallu ingerlanerani atuartut nalinginnaasumik kalaallisut atuartitsinermit atorsinnaasaminnik iluaqutigisinnaasaminnillu pissarsisinniarneqassapput. Taamaakkaluartoq oqaatigisariaqarpoq atuartut kalaallit oqaasiinik oqaatsit aappaattut ilinniassammata, atuartuunerlu tamaat, atuartunut pineqartunut, atuartitsineq oqaatsit aappaattut atuartitsinerit iluseqartillugu ingerlanneqartuartaussammata.

Kalaallit oqaasii oqaaserisat aappaattut

Kalaallit oqaasiisa oqaaserisat aappaattut oqaatigineqartarnerat marloqiusamik imaqartinneqarpoq. Taamatut oqaatiginnittarnermit pineqarput atuartunut, kalaallit oqaaserinnngisaannik ilitsoqqussaralugu oqaaseqartunut, atuartinneqarnissamut *atugassarititaasut* aamma atuartunut kalaallit oqaasiinik ilinnialeqqaartunut atuartunullu kalaallisut oqaatsiminnik ineriartortitsinissaminnut pisariaqartitsisunut *atuartinneqarnissamik periarfissat*. Atuartut ataasiakkaat eqqarsaatigissagaanni, kalaallit oqaasiisa *oqaaserisat aappaattut* isigineqartariaqarnerannik isumaqanngilaq, soorlu atuartut tuluit oqaasiinik oqaatsit aappaattut oqaaseqartut eqqarsaatigissagaanni. Quppersakkami matumani taamatut oqaatiginninneq, atuartut ataasiakkaat oqaatsit pillugit periarfissaannut atatillugu atorneqarpoq, aamma atuartitsissutissap siunertaanut atatillugu siunertarineqarpoq taamaaliornikkut atuartut kalaallit oqaasiinik oqalunnikkut allattariarsornikkullu piginnaasaminnik ineriartortitsinissaat, paasinninnaalernissaat atuisinnaalernissaallu.

Tamanna isumaqarpoq:

- atuartunik oqaatsinik taakkuninnga ilinnialeqqaartunik aallarterlaanoortumik atuartitsineq
- atuartunik kalaallisut oqaatsiminnik ineriartortitseqqinnissaminnik pisariaqartitsisunut naammattusaammik atuartitsineq
- oqaatsit aappaattut atuartitseriaatsit tunngavigalugit – nalinginnaasumik allanngorartitsisumik atuartitsinermit peqataaneq.

Ilitsersuummi matumani immikkoortut pingasut, immikkut tamarmik ingerlatsinertut immikkullu tamarmik imaqtartut, allaatigineqarput (tak.qupp.14 ff.).

Atuartitsinermut tunngaviit aqqissuussaasut

Atuartunut kalaallit oqaasiinik oqaaserisat aappaattut oqaaseqartunut atuartitsineq, *Atuarfik pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 15, 3. december 2012-imeersumi* sinaakkusiunneqartut tunngavigalugit ingerlanneqassaaq. Tamatuma saniatigut Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 16, 24. juni 2003-meersoq naapertorlugu, alloriarfinni anguniagassat, atuartitsissutini anguniagassat aamma ilikkagassatut anguniagassat, atuartitsinerup ingerlanneqarnissaata ilusilersorneqarnissaanut pituttu-ippat.

Atuartut kalaallit oqaasiinik oqaaserisat aappaattut oqaasillit kalaallisut atuartinneqarnerannut, kommunimi oqartussaasut, peqqussutip aamma nalunaarutip sinaakkusiussaasa iluanni, atuartitsinissamut sinaakkutissanik erseqqinnerusunik aaliangersaanissaminnut pisussaaffeqarlutillu akisussaassuseqarput.

Tulliuttuni, atuartunut kalaallisut oqaatsit aappaattut oqaaseqartunut ataatsimoortunut ataasiakkaanulluunniit, kalaallisut atuartitsinermi sinaakkutissat iluarsartuussinerillu itisilerneqassapput. Taamaaliormi ilanngussorneqassapput atuartitsinermik aqqissuussinermi perorsaaneq tunngavigalugu qanoq iliuusaasinnaasut aammalu siunnersuutit tamatumunnga tunngasut.

Oqaatsitigut piginnaasat ineriartortinneqarneri

Atuarfik pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 15, 3. december 2012-imeersumi kalaallisut oqaasillit kalaallisullu oqaaseqanngitsut ataatsimoortillugit atuartinneqarnissaannik tunngavissineq, Inatsisartut peqqussutaatigut nr. 8, 1. juni 1997-imeersukkut atulersinneqartoq ingerlatiinnarneqarpoq. Peqqussut taanna tunngavigalugu atuaqatigiiaat, siusinnerusukkat oqaatsitik tunngavigalugit immikkoortinneqartaraluartut (danskisut oqaasillit aamma kalaallisut oqaasillit), ataatsimoortillugit atuaqatigiitsinneqartalerput, kissaatigineqarmat taamaaliornikkut atuartut marlunnik oqaaseqarsinnaanerisa, tassa kalaallisut danskisullu, nukittorsarneqarnissaat. Atuartut - qanorluunniit oqaatsinik tunulequtaqaralarunik – kalaallit danskisullu oqaasiinik ilikkagaqartussaapput, taamaaliormikkut oqaatsit pineqartut oqalunnikkut allannikkullu paasisinnaalertussaavaat atorsinnaalertussaallugillu, atassuteqatigiinnerni assigiinngisitaartuni, atassuteqatigisinnaalerlugit.

Kalaallit oqaasiisigut piginnaasat ineriartortinneqarnissaat eqqarsaatigalugu Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaanni nr. 16, 24. juni 2003-meersumi, kalaallit oqaasiinik atuartitsinissap siunertaani § 5-imi aaliangersarneqarpoq:

Atuartitsinerup siunertaraa atuartut kalaallisut oqaatsinik allatanillu qularnaatsumik allanngorartumillu paasisinnaanngorlutik aamma erseqqissumik allanngorartumillu oqalussinnaanngorlutik allassinnaanngorlutillu ilisimasaqalissasut piginnaasaqalissasullu. Atuartitsinerup qulakkiissavaa atuartut sutigut tamatigut ilikkagassatigut tamatigoortumillu ilikkarniarnerminni qularnaatsumik oqaatsitigut oqariartaatsitigullu toqqammavissaminnik pigiliussaqaassasut. Atuartitsinerup aammaataaq peqataaffigissavaa atuartut maluginiakkatik aallaavigalugit oqalunnikkut oqaasertaqanngitsunillu attaveqatigiittarnernut malussarissusertik ineriartortissagaat. Atuartut kalaallit oqaasiisa ilusii aamma atuuffii ilisimasaqarfigilissavaat ilisimaarinninnertillu ineriartortissallugu.

Anguniagassat taakkua ilaatigut, atuartup arlaqartunik oqaaseqarluni oqaatsiminik ineriartortitsinissaanut, atuartitsinissamut tunngaviliisuupput.

Atuartitsinermi oqaatsit

Atuartut kalaallisut oqaaseqanngitsut atuarfimmi nalinginnaasumik kalaallit oqaasiini atuartitsiner-
mut peqataatinnegarnissaannut atuartitsinermilu akuutinnegarnissaannut, atuartitsinerup imarisai
oqaatsitigullu atuineq tunngaviliullugit oqaatsit aappaattut aqqissuussamik tamannalu tunaartara-
lugu ilinniartitsineq, aallaaviusaaq taamaaliormi atuartitsinerup ajornassusaa atuartunut ataasi-
akkaanut naleqqussarneqartussaammat. Taamaattumik atuartitsinermi oqaatsit atorneqartut eqqar-
saatigalugit taakkuninnga oqaatsinik atuinissaq, oqaatsitigut perorsaanermik tunngaveqartinneqar-
poq oqaatsillu atukkat atuartitsinermi imaritinneqarlutik. Tamanna siunertaralugu kalaallit aamma
danskis oqaasii atuartitsinermi oqaatsit inissinneqarput tak. Inatsisartut inatsisaat 15-2012 kap. 4 §
9.

Matumani atuartitsinerup ingerlanneqarnerani oqaatsinik marlunnik atuisoqarnissaa isumaqanngilaq
aamma oqalunnerit tamarmik nutserneqassasut. Akerlianilli aaliangersagaq, atuartunut tamanut
oqaatsitigut piginnaasaqarneq aallaaviginagu atuartitsinermi oqaatsit taakku marluusut naammagi-
nartumik tamarmik atorneqarnissaannik, pisussaaffeqarnermik isumaqarpoq. Taamaaliormi
oqaatsit taakku marluusut atorneqarnissaat inissaqartinneqarpoq aammali atuartup ilitsoqqussaralu-
gu oqaasii ataqineqarput. Kalaallisut atuartitsinermi taamatut ilitsoqqussaralugu oqaaserisanik a-
taqqinninnek, ilitsoqqussaralugu qallunaatut oqaasilinnik inissaqartitsineruvoq. Assersuutigalugu
atuartuusinnaapput kalaallit oqaasiinik nalunngisaqareersut danskisulli oqaaseqartuusut imaluunniit
atuartuusinnaapput kalaallit oqaasiinik naapitsisimanningsut. Atuartut tamakkua oqaatsit aappaattut
oqaatsinik pigiliussiniarnerminni ilitsoqqussaralugu oqaatsitik aallaavigisinnaavaat inerisarsinnaal-
lugillu. Taamaattumik pingaaruteqarpoq ilinniartitsisut atuartup oqaasiinik tamakkiisunik na-
lilersuisinnaa-nissaat assersuutigalugulu taamaaliornikkut taaguutinik, nassuiaatinik aamma ilit-
sersuutinik sanilliussisarnikkut iluaquteqarniarneq atuartitsinermi atorneqarsinnaassammat.

Oqaatsinik marlunnik atuineq aamma atuartitsinermi- aamma paasissutissiinermi atortunut atup-
poq taakkulu naammaginartumik annertussusilimmik atorneqarnissaat aamma eqqarsaatigineqarluni.
Assersuutigalugu ilaanneeriarluni atuartut danskisut oqaasillit danskisut allatanik tunineqarsin-
naapput suliasillugillu allatat kalaallisut oqaaseqarfiginissaannik imaluunniit kalaallisut allagaqar-
nikkut saqqummiussisinnaanissaannik. Taamaaliormi atuartut oqaaserisat marluusut iluanni na-
lunngisaminnik puttallartitsisinnaapput tamatumani atuartut oqaatsit marluk atorlugit pisinnaasa-
minnik atuisariaqartassapput. Atuartut, kalaallit oqaasiinik nalunngisaqareersut, piginnaasatik ilaar-
torsinnaavaat oqaatsitigullu taaguuteqartititik annertusarsinnaallugit.

Naammattusaammik atuartitsineq

Kalaallit oqaasiinik atuartitsinerup aqqissuunneqarnerani, ingammik atuaqatigiiaani kalaallisut
oqaatsitigut piginnaasat assigiinngiaartillugit, pisariaqarpoq allanngorartumik atuartitsinissaq taa-
maaliornikkut atuartut pisariaqartitaat piginnaariigaallu iluaqusersorneqarsinnaammata. Oqaatsit
aappaattut atuartitsinermi perorsaaneq pillugu eqqarsariaatsit aallaavigalugit oqaatsitigut atuartitsi-
neq, oqaaserisat tunngaviinik aallaaveqartinneqarluni aqqissuunneqassaaq, taamaaliornikkut atuar-
tut kalaallisut oqaatsinik pigiliussiniarnerminni ikorfartorneqarsinnaaqqullugit ilanngullugulu atuar-
titsissutissap imarisaanik ilikkagaqarniarnermi ikorfartuutitut. Taamaaliormi oqaatsinik sulia-
qarneq atu-artitsinermut ilaatinneqassaaq, oqaatsinik passussinikkut atuartitsissutissaq qitiutillugu
aammali atu-artitsissutissami anguniagassat qitiutillugit. Taamaaliormi marlunnik aallaaveqarluni
aqqissuussisoqassaaq:

1. Aallarterlaat.

Tamatumani naammattusaammik atuartitsinermik pilerlaanut aallartitsisoqassaaq. Tamatumani tunngavigineqarpoq Inatsisartut inatsisaat 15-2012 kap. 4, § 16:

Atuartunut atuartitsissutini ataasiakkaani arlalinniluunniit nalinginnaasumik atuartitsinermut malinnaasinnaangikkallartunut naammattusaammik atuartitsisoqarsinnaavoq makku peqqutaappata:

1) atuartup sivisunerusumik atuartitaasimannginnera imaluunniit napparsimaneq peqqutigalugu atuartinneqarsimaneq amigarsimappat,

2) atuarfimmit atuartitsinerup imarisaasigut, periusaasigut annertussusaasigulluunniit, atuarfigiligaanut naleqqiullugu annertuumik allaassuteqartumit nuussimappat,

3) nunatsinnut nuuttuuppat kalaallillu oqaasiinik ilisimasaqariinngippat.

Naammattusaammik atuartitsineq atuartunut ataasiakkaanut atuaqatigiiaatulluunniit aqqissuussamik atuartitsinertut ingerlanneqarsinnaavoq. Taamatut oqaatsinik atuartitsinermik ingerlatsineq, atuaqatigiiaani imaluunniit atuartitsinerup nalaani atuaqatigiiaat avataanni, atuartitsinertut ingerlanneqarsinnaavoq, tamatumani kalaallit oqaasiini atuartitsinerup nalaani atuartitsinermilu ilinniartitsisup saniatigut ilinniartitsisumit allamik ingerlanneqartillugu. Periarfissaqarpoq ukioqatigiiaat atuaqatigiiaartut akimorlugit atuaqatigiiaaliortoqarsinnaanera.

Naammattusaammik atuartitsineq, atuartut ataasiakkaat pisariaqartitaat piginnaasaallu naapertorlugit aqqissuunneqassaaq sivisussuseqartinneqarlunilu. Tamatumani atuaqatigiiaat nakkutilliisuat kalaallit oqaasiinik ilinniartitsisoq, atuartitsissutissani allani ilinniartitsisut, alloriarfimmi aqutsisoq/atuarfimmiluunniit oqaatsit pillugit immikkut aallutaqartoq, isumasioqatigalugit atuartut ataasiakkaat oqaatsinik pigiliussiniarneranni ineriartornerannik malinnaasinnaapput nalilersuisarlutillu. Taamaaliormi, naammattusaammik atuartitsineq suli pisariaqartinneqarnerasoq nalilersorneqartassaaq, aamma nali-lersorneqartassaaq atuartup qanoq ilinikkut ulluinnarni kalaallisut atuartitsineq nalinginnaasoq malinnaaffigisinnaalerneraa.

2. Atuartut, kalaallisut oqaatsit atorneqarfianni alliantorsimasut, kalaallisulli oqaatsiminnik inerisannissaminnik pisariaqartitsisut.

Atuartut ataasiakkaat oqaatsitigut atuartitsissutissamilu tunngavigisaat naapertorlugit atuartitsinerup imaanik atuartitsinermilu suleriaatsinik allanngorartitsisoqarsinnaavoq. Taamaaliormi, atuaqatigiiaat tamarmik qulequttamik assigiissumik tunngaveqartinneqarlutik kisiannili assigiimmik suleriuseqartinngit, sulisinneqarsinnaapput.

Allanngorartumik atuartitsineq

Allanngorartumik atuartitsinermi atuartitsinermi suli atuartut piginnaasaat assigiinngisitaartut tunngavigalugit piareersaasiorneqartassapput aamma alloriarfinni- atuartitsissutissanilu anguniagassat ilikkagassatullu anguniagassat tunngavigalugit. Allanngorartumik atuartitsinermut tunngavissat Inatsisartut inatsisaat 15-2012 kap. 3, § 5 aamma § 18-imiipput:

§ 5. Alloriarfinni ataasiakkaani atuartut klassinut ukioqatigiiaanun imaluunniit ukioqatigiiaangikkaluannut agguanneqassapput atuartitsissutinilu ataasiakkaani atuartitsissutinillu akimuilluni ingerlatitsiffiusuni ingerlaqatigiinnilu nikerartuni, alloriarfimmi pineqartumi klassinit ataasiakkaanit arlalinniluunniit atuartulinnik katitigaasuni atuartinneqassallutik, atuartut ataasiakkaat ilikkagassatut anguniagassanut naleqqiullugu pisariaqartitaat soqutigisaallu aallaavigalugit, tak. § 14, imm. 2, § 18 aamma 19. Aqqissuussinermi atuartut piginnaasaannik tunngaveqarluni immikkoortitsineq aallaaviussanngilaq..

§ 18. Atuartitsissutini tamani atuartitsinerup aaqqissorneqarnera, atuartitseriaatsit suleriaatsillu atorumasat ilanngullugit, periutsit, atuartitsinermilu atortut atortussanillu atugassanik toqqaasarneq atuarfiup siunertaanut, alloriarfiit ataasiakkaat siunertaannut, atuartitsissutit ataasiakkaat atuartitsissutillu qanitariissut siunertaannut aamma ilikkagassatut pilersaarutinut naapertuuttuussapput. Atuartitsineq allanngorartuussaaq, atuartut ataasiakkaat pisariaqartitaannut piginnaariigaannullu naapertuuttuussalluni.

Aaliangersakkat tamakku tunngavigalugit kalaallit oqaasiinik oqaatsit aappaattut atuartitsinermi aaqqissuussinissamik siunnersuutit maani allakkiami saqqummiunneqarput, tamatumanilu ilinniar-titsinerup aggulunneqarluni ingerlanneqarnissaanik siunnersuusiortoqarpoq, taamaaliornikkut atuar-tup oqaatsitigut atuartitsissutissamilu ilikkariartuaarnissaata ikorfartorneqarsinnaanissaa anguniar-neqarpoq. Taamatut ingerlatsinissaq allaaserineqarpoq qupp. 16 ff.

Oqaatsinik atukkanik isumaqartitsineq aamma oqaatsinik ilinniartitsinermi tunngaviumik eqqarsariaatsit

Kalaallit oqaasiinik oqaaserisat aappaattut ilikkarniarnermik ineriartortitsineq ilitsoqqussaralugu oqaatsinik ilikkarniarnep ingerlasarneratut ineriartorneq ajorpoq. Oqaatsinik pigiliussiniarneq oqaasereriikkat tunngavigalugit tunulequtaralugillu pisarpoq imaappoq atuartup siusinnerusukkut oqaatsinik pigiliussiniarnermi misilittagareriigai tunngavigineqartarput aallaavigineqarlutillu. Ilikkarniarneq atuartitsinerup nalaani tamatumalu avataani ingerlanneqartarpoq, atuartullu ataasiakkaat pisariaqartitaat kis-saataallu naapertorlugit ingerlasarpoq, tamatumunngalu atatillugu oqaatsinik atuisinnaanermi ineriartortitsisinnaanermilu periarfissaasut aamma tunngaviusarput. Taamaatumik pingaaruteqarpoq oqaatsinik pigiliussiniarnermi tamakkiisumik pisariaqartitat ilinniartitsisup atuartitsinissap imarisasaanik pilersaarusiornermini pissutsinik tamakkuningga tunngavilersorluni ilanngussuinissaq, taamaaliorner-milu oqaatsinik marlunnik oqaaseqarnerup oqaatsillu aappaanik pissarsiniarnerup siamasissusianik paasinnineq qitiutinneqartariaqarpoq.

Tulliuttuni ilisaritinneqassapput tunngaviumik paasinneriaatsit aamma tunngaviumik eqqarsariaatsit assigiinngitsut oqaatsinik pigiliussiniarnermut aamma oqaatsit aappaattut atuartitsissutissamut tun-ngassuteqartut.

Marlunnik oqaaseqarneq aamma oqaatsinik pigiliussiniartarneq

Kalaallit oqaasii oqaatsit aappaattut oqaatigineqarnerata nalunaarpaa, siullertut oqaaseqartoqarnissaa tassalu – ilitsoqqussaralugu oqaatsit. Atuartut kalaallit oqaasiinik oqaatsit aappaattut oqaaseqartut amerlanerpaatigut danskit oqaasiinik ilitsoqqussaralugu oqaaseqartarput, atuartut ikinnerusut tuluit, spaniamiut oqaasiinik imaluunniit oqaatsinik allanik ilitsoqqussaralugu oqaaseqartarput. Atuartut ilaat, ilaqutariinni arlariinnik oqaaseqartuni alliantorsimasuni aaliangeruminaattarpoq oqaatsit sorliit oqaatsit siullertut imaluunniit oqaatsit aappaattut oqaaserineqarnersut imaluunniit ilitsoqqussaralugu marluinnik oqaaseqarnersut – taamaattoqartillugu atuartut marluinnik oqaaseqartuusarput/oqaaseqalersarput oqaatsillu taakkua oqaatsinik pigiliussiniarnermi tunngavilersarpaat.

Marluinnik oqaaseqarneq assigiinngitsutigut ersertarpoq, *tusaasatut oqaatsit* aamma *pinngoriartuaartitatut* oqaatsit. Tusaasatut oqaatsit pinngortarput meeraq mikisuraanermiit marlunnik oqaaseqartut akornanni alliantorsimappat. Assersuutigalugu angajoqqaat immikkut namminneq oqaatsiminnik meeqqamut atuippata imaluunniit paarsisumit ataqatigilluinnakkamit taassuma oqaasiinik meeraq oqaluffigineqartuarpat naammattumillu atuisinneqartuarpat. Pinngoriartuaartitatut oqaatsit pilersarput inuunermi kingusinnerusukkut oqaatsit aappaannik atuisinneqalerpat. Assersuutigalugu tamanna pilersinnaavoq paarsisumit, pinnguaqatigisartakkanit imaluunniit atuartitaanikkut oqaatsinik taakkuningga atuilersinnaasimappat. Taamaattumik atuartuni marluinnik oqaaseqarneq paasisariaqarpoq atuartut ulluinnarminni oqaatsinik marlunnik imaluunniit arlalinnik atuinissamik pisariaqartitsinerisigut, oqaatsinut pineqartunut atuiluarsinnaassusaat apeqqutaatinnagu (Holmen aamma Jørgensen 1993:25).

Atuartitsineq eqqarsaatigissagaanni, pinngoriartuaartitatut oqaatsit aappaattut oqaaseqarneq isiginiarneqartarpoq. Tamatumani pineqarput atuartut oqaatsinik ilinnialeqqaartussatut aallarnisaataasumik atuartinneqartussat aamma atuartut kalaallisut oqaatsitigut piginnaariikkaminnik ineriartortitseqqittussat. Taamaattumik atuartut kalaallit oqaasiisigut piginnaasaat assigiinngiaartarput ilaatigut angerlarsimaffimmi/inuiaqatigiinni oqaatsitigut atuneq apeqqutaasarluni.

Tulliuttuni oqaatsinik pigiliussiniartarnermi periutsit itisilerneqassapput.

Ilitsoqqussaralugu oqaatsit

Ilitsoqqussaralugu oqaatsit taaneqartarput meeqqap oqaasertaavi angerlarsimaffimmi angajoqqaat arlaata imaluunniit tamarmiullutik oqaatsit atugassatut ilinniartitsissutigippatigit. Inunni amerlanerpaani atuuppoq, ilitsoqqussaralugu oqaatsit misigissuseqarnermut, kinaassutsimut, ilaqutariissut-simut attuumassuteqarluinnarnerat aammalu kinaassuseqatigiinnermut ilisarnaataanerat. Oqaatsinik allanik oqaatsinik pigiliussiniarnermi ilitsoqqussaralugu oqaatsit atornerqarnerisigut misilittagarisat atoqqinneqartarput.

Oqaaserisat aappaattut oqaatsit

Oqaaserisat aappaattut taaneqartarput oqaatsit inuiaqatigiit (ilaannit) ataqateqarnikkut pissarsiarineqartaraangata taamaaliornikkut inuk atuartitsinerup avataatigut aamma oqaatsinik sunnerneqaraangata aammalu oqaatsinik taakkuninnga atuinissamut periarfissaqaraangat. Oqaatsit oqaaserisat aappaattut ilinniarneqartarput ulluinnarni atorfissaqartinneqaraangamik, inuiaqatigiinni oqaatsit taakkua akuersarneqarnermut tunngavissiuigaangata imaluunniit oqaatsit taakkua pillugit inuiaqatigiit anguniagassaqartitsigaangata.

Allanertat oqaasii

Takornartat oqaasii taaneqartarput oqaatsit pingaarnertigut atuartitsinikkut ilinniarneqaraangata. Tamanna isumaqarpoq takornartat oqaasii amerlanertigut aalajangersimasumik tunngaveqarluni soorlu ilinniagaqarnissaq imaluunniit inuutissarsiutitaarnissaq tunngavigalugit ilinniarneqaraangata. Oqaatsit taamatut ilinniarneqartut angerlarsimaffimmi inuiaqatigiinniluunniit avatangiisini inunniit amerlanernit atornerqarnek ajortuupput.

Oqaatsinik pigiliussiniarnerup ingerlanneqartarnerata assigiinngisitaarnera pissutigalugu atuartuni ataasiakkaani ilitsoqqussaralugu oqaatsit, oqaaserisat aappaattut oqaatsit takornartalluunniit oqaasii erseq-qissumik immikkoortissallugit ajornarsinnaasarpog. Kalaallit oqaasii eqqarsaatigigaanni atu-artoqar-sinnaasarpog danskit oqaasiinik siullertut oqaaseqartunik, taakkualu kalaallit oqaasiinik piginnaa-saat oqaatsit aappaasa aamma takornartatut oqaatsit akornanniissinnaasarpog, tamatumani apeqqu-taasarluni angerlarsimaffimmi inuiaqatigiinnilu oqaatsit atornerqartut suuneri aamma ataasiakkaat oqaatsinut kajumissuseqarnerat isiginninnerallu taamatuttaaq apeqquutaagajulluni.

Kalaallit oqaasiinik ilinniartitsinissamut ilitsersuummi matumani aamma peqqussummi kalaallit oqaasiinik atuartitsinermi anguniagassat aallaavigineqarput, taamaattumik *kalaallit oqaasii oqaatsit aappaattut* taaguutigittinneqarpoq tamatumani oqaatsinik pigiliussiniarnermi ingerlatsisarneq eqqarsaatiginagu. Taamatut taaguusiinerup taarserpaa siusinnerusukkut taaguutigittinneqartoq tassa kalaallit oqaasii takornartat oqaasii, taamatut taaguinermi eqqarsaatigineqarpoq kalaallit oqaasii *takornartat* oqaaserigaat eqqarsaatiginagu kalaallit oqaasii amerlanerusunit oqaaserineqarmata aamma atuartitsinermi oqaasiummata aammattaaq atuartut amerlasuut kalaallit oqaasiinik atu-isuullutik alliertortar-mata. Oqaatsit pillugit perorsaaneq eqqarsaatigissagaanni oqaatsillu aappaattut kalaallit oqaasii taa-guusissagaanni qitiutinneqalissapput atuartut oqaatsitigut pigisaat, piginnaasaat, periarfissaat tamak-kuninngalu ineriartortitsinnaassusaat. Tulliuttuni periaatsit ingerlatseriaatsillu oqaatsit aappaattut oqaatsinik pigiliussiniarnermi aqqusaarneqartartut ilisarnaataat itisilerneqassapput.

Oqaaserisat aappaattut oqaatsinik pigiliussiniarneq

Oqaatsit aappaattut oqaatsinik pigiliussiniarneq amerlasuutigut ilitsoqqussaralugu oqaatsinik pigiliussiniarnermut assingusarpog. Oqaatsinik pigiliussiniarnerit taakku inooqatigiinneq, eqqarsartarneq, misigissuseqar-neq aalariaatsillu aqqusaartorlugit pilersarput. Taamaakkaluartog oqaaserisat aappaattut oqaaser-taarnarneq ilitsoqqussaralugu oqaatsinik pigiliussiniarnermik is-

suaanerinnaaneq ajorpoq, meeqqalli ilitsoqqussaralugu oqaatsinik pigiliussiniarnermini oqaatsitigut, oqaatsit atornerarnerisigut oqaatsinik pigiliussiniarnermilu misilittagaanik inerisaaqqinnermik aamma meeqqap avatangiisiminit misilittagariligaanik aallaa-veqartarluni. Misilittakkat tamakkua oqaatsit aappaattut oqaatsinik pigiliussiniarnermi iluaqutitut annertuutut tunulequtaasarput. Tamatumunnga ilutigitillugu meeqqap ukioqqortussusia aamma apeqqutaasarpoq; meeraq ukioqqortunerujartortillugu misilittagaqarnerujartortillugu silarsuarlu avatangiisini pillugu nalunngisaqarnerujartortillugu oqaatsit aappaattut oqaatsinik pigiliussiniarnermi iluaqutissat amerliar-tortarput.

Ilimagisanik pilersitsineq aamma misileraaneq

Oqaatsinik pigiliussiniarneq ataatsikkoortumik inooqatigiinnermi eqqarsartarnermilu piginnaassut-sinik i-ngerlatsinerusarpoq, taamaaliormi meeraq inoqatit peqatigalugit ingerlaavartumik ilima-gisanik pilersitsiartuaartarpoq oqaatsillu ataqatigiinnerat pillugu misileraalersarluni (ataani *oqaatsit marluk akornanni* eqqartorneqartut atuakkit). Tamanna aamma isumaqarpoq oqaatsit isumaqartita-nik ataqa-tigiissuteqarnermi aatsaat ilikkarneqartarmata taamaaliornikkut ilimagisat pilersinneqarlu-tillu misilerarneqarsinnaasarmata aamma oqaatsit allanngorartinneqarsinnaasarmata oqaatsinillu nu-taanik ti-gooraasoqarsinnaasarmat atuisoqarsinnaasarlunilu, taamaaliornikkut oqaatsit immik-koortukkaat eq-qarsaqqaarani atornerqarsinnaalersarmata. Meeqqat oqalussinnaanermik qanoq ineri-titaqartarnerat annertunerusutigut meeqqap oqaatsinik naapitsinerani atuineranilu pilersinneqartar-poq. Taamaattu-mik pingaaruteqarpoq meeqqat ulluinnarni pisuni oqaloqatigiinnernilu assigiinn-gitsuni peqataatinneqartarnissaat oqalunnermi pissuserisat, anguniakkat oqaloqatigiissutillu allango-rartinneqarnerisi-gut. Tamatuma saniatigut pingaaruteqarpoq eqqaamassallugu oqaatsinik pigilius-siniarneq, inunnut tamanut, inuunerup ingerlanera tamaat pisarmat marlunnik oqaaseqartuugaanni imaluunniit marlunnik oqaa-seqartuunngikkaanni.

Oqaatsit marluk akornanni

Oqaatsinik, oqaaserisat aappaannik imaluunniit takornartat oqaasiinik ilikkarnialermermi periutsinik iluarsartuussamik pisoqartarpoq. Oqaatsinik atuneq nalaatsornerinnakkut pineq ajorpoq malerua-gassanilli aqunneqartarluni. Oqariartaaseq oqaatsit marluk akornanni imaluunniit oqaaserigallakkat atornerqartarpoq oqaatsinik aaqqissuigallarnermi meeqqat marlunnik oqaasillit oqaatsinik pigilius-siniarnerminni killiffiminni aqqusaartagaattut. Aamma ilitsoqqussaralugu oqaatsiniit oqaatsit ilin-niakkat anguniarneqarnerini oqaasiugallartutut taaneqarsinnaapput – tassa meeqqap oqaatsitigut ine-riartornerminni oqaatsinik atuigallarnerminni aqqusaartagaat. Tamanna isumaqarpoq oqaatsit atuk-kat kalaallit oqaasiinik nalinginnaasunit allaanerussuteqartarnerannik taamaattumillu oqaatsit atuk-kat ”eqqortuusaratik” aammalu atuartup ilitsoqqussaralugu oqaaserisaanit kiminneqartarlutik. Tamanna ataasiakkaat oqaatsinik atuinerattut isigisassaavoq tamannalu oqaatsinik ilinniartunit ta-manit aqqusaarneqartarpoq nalinginnaasuullunilu.

Oqaloriaaseq tamanna oqaatsit marluk akornanniittoq aaqqissugaassutsimigut, allanngorartuassutsi-migut, nikerassutsimigut aamma isummassarsiullaqqiffiussutsimigut ilisarnaateqartuaannarpoq. Oqaloriaatsip tamassuma oqaatsit marluk akornanniittup aaqqissugaassusaa isumaqarpoq meeraq marlunnik oqaaseqartoq nammineq oqalunniarnermini oqaatsit sannaat pillugu maleruagassiortar-mat (ilimagisat) oqaatsillu marluk akornanni oqaaseqarneq taamaattumik nalaatsornerinnaanngilaq. Ilinniartitsisup meeqqap oqaatsit marluk akornanni oqaasiinik eqqumaffiginninnermigut atuartut ataasiakkaat oqaatsinik pigiliussiniarnerat oqaatsitigullu piginnaassutsimigut siuariartornerat malin-naaffigisinnaavaa aamma maluginiarsinnaavaa oqaatsit suut atuartut atussallugit sulii sanngiiffigi-gallarneraat.

Assersuutigalugu meeraq marlunnik oqaaseqartoq oqarpat ”neripoq” oqarani ”nerivoq”, imaassin-naavoq *-poq-imik* atuinera nalinginnaavallaartutut inissisimasoq. Tamatumani meeqqap kalaallit oqaasii pillugit ilisimasani atorpai ilikkarsimagamiuk nalunnginnamiullu kalaallisut oqaatsit ataa-

siakkaat oqaatsinik arlalinnik katiterneqartartuusut immaqalu ilisimasaqarfigalugit oqaatsit *iserpoq*, *imerpoq* imaluunniit *ingippoq*. Oqaluutip uiguutaa *-poq* oqaatsinut allanut uiguusiullugu misiligarneqarpoq. Taamaaliormi oqaatsit marluk akornanni, oqaatsini ilikkarniakkamini maleruagaangitsumik maleruagassiorpoq tamannalu atuartup nammineq inerisitaraa – oqaaseq oqaatsit assigiingitsut marluk akornanni.

Piffissap ingerlanerani meeraq atassuteqaqateqarnermigut paasinnissaaq paasinninnini ilimaginnin-ninilu tunngavigalugit eqqoriaanini allanngartissavaa, oqaatsini ilikkarniakkamini maleruagassamut tulluuttunngortillugu tassa oqaluutinik allanngartitsinermi oqaatiginninnermilu, *-voq* ersiutinut uiggiunneqartarmat, aamma *-poq* aappersarissanut uiggiunneqartarmat.

Assersuutigalugu atuortoq allappat "*Arnaq tunissutisiat marluullutinit pivai*", allagaq tamanna aaq-qissugaavoq. Oqaaseqatigiit nassuiaasersorluassagaanni takuneqarsinnaavoq atuartup kalaallisut oqaatsiminik aaqqissuussinermini maleruagassat periaatsillu misilittagaqarfigisani sorliit atornerai. Siullermik oqaaseqatigiiliaavoq SOV-mik¹ atuisoq, tassa *Arnaq* pineqarpoq (susooq), *tunissutisiat* pineqarpoq (susaaq) aamma *pivai* oqaluutitut atorneqarpoq (oqaluut). Aappaattut atuartup ilikkarsimavaa oqaluut susaartoq (oqaluut susalik) *pivai* atorlugu. Pingajussaattut atuartup qasseersiut ilikkarsimavaa (qasseersiut) *tunissutisiat*, *marluullutinit* aamma *pivai* atoramigit.

Tamatuma saniatigut atuartup ilitsoqqussaralugu oqaatsiminiit oqaluutinik susaartunik atuisarnini ikiorsiussimavaa. Siullertut qallunaatut oqaasiliormi oqaaseqatigiinni susoqartuni susooq (susooq) allanngartinneqarneq ajorpoq, kalaallisulli oqaasiliormi oqaaseq taanna allamoortunngortinneqarsinnaavoq tassa ataasersiummi *-p-mik* naggaserlugu qasseersiummilu *-t-mik* naggaserlugu. Allaanerussutaasoq alla oqaasiuvoq *marluullutinit*, danskisut isumaqartussaaq *taakkua marluk akornanni* imaluunniit *taakkuninna marlunnit*. Oqaaseq oqaatsit marluk akornanni malittarisassiaavoq, oqaatsini atorniakkani nassaassaangitsoq, periaasiusorli ineriartortitaq tassami ineriartortitsinermi qasseersiummi atorneqarmat *-nit* (-miit), taggisinut uiggiunneqartartoq (taggisit) aamma oqaaseq *marluullutik*, qallunaatut isumaqartoq *marluuttutik* imaluunniit *taakku marluk*. Oqaatsit atorniakkami oqaaseq atorneqartussaaq tassaassaaq *marlunnit*. Assersuummi takuneqarsinnaavoq atuartup (oqaatsit marluk akornanni) oqaaserisatut atukkaminik oqaatsinik allanik atuiniarnermini nangaasuseqannginnera, isumassarsiullaqqinnera nalunngisaminillu misileraanera. Taamaattumik ilitsoqqussaralugu oqaatsit ilimagisanik pilersitsiortornermi aallaaviupput piffissallu ingerlanerani atu-artup nalunaarfigineqartarnermigut tusakkamigullu ilitsoqqussaralugu oqaatsini tunngavigalugit ilimaginninnera allanngartortussaavoq, taamaaliormigullu atuortoq oqaatsinik nutaanik oqaaseqatigiinnillu nutaanik naapitsinermini ilimagisanik nutaasunik pilersitsinissaminut periarfisaqalissaaq.

Ilimagisanik taamatut pilersitsineq aamma misileraaneq isumaqarpoq oqaatsit marluk akornanni oqaaserigallakkat allanngartartuusut ingerlaavartumillu ineriartortartuusut, pissutsillu taamaanne-ranni piffissap ingerlanerani oqaatsit marluk akornanni oqaasiusut nalilersortuarneqarnissaat pisari-aqarluinnartoq. Oqaatsit marluk akornanni oqaasiusut allanngartuarnerat, isumaqarpoq oqaatsit taakkua nalilersorneqarneranni oqaatsini assigiiaarutit iluarsartuussinerillu isiginiarneqartariaqarma-ta kukkunerussinnaasut naniniaannarnagit.

Oqaatsinik pisariillisaanerit nalinginnaalluinnartuupput taamaattoqarneralu oqaatsit ineriartortinneqarlutillu pileriartortinneqarnerannut takussutissaagajullutik.

Oqaatsit marluk akornanni oqaasiusuni nassaarniallaqqissuseqarneq takutinneqarpoq assersuuti-galugu nalunaarutiginiakkaminik ersersitsiniarnermini meeqqap oqaatsinik nutaarluinnarnik nas-sarneratigut. Assersuutigalugu oqarneq "*at lukke vinduet*" meeqqamit oqaasertalerneqarmat

¹ Naalisagaq: Subjekt (susooq), Objekt (susaaq) Verbum (oqaluut). Uani oqaatsit immikkoortiternerisa tulleriinneri pineqarput.

”igalaaq igalaarlugu”, oqartoqartarmat ”matu matullugu”, taamaaliormi nassaarniallaqqissuseq oqaatiginiakkamut ersersitsiniarnermi periaasinngortinneqarpoq. Meeqqat marlunnik oqaasillit oqaatsitigut nassaarniallaqqissusaat taamaalilluni ersersinneqarpoq, aamma ersersinneqarpoq oqaatsinik ilisimaarinninnerat aamma nalunaarniarnerminni iliuuseqallaqqissusiat.

Siuliani assersuusiani takoreerparput atuartup piginnaassuseqarnera. Alloriarnermi tullermi atuartup suleriaqqinnermini suut suliarissanerai aamma suleriaqqinnermini qanoq iliuuseqassanersoq assersuusiorsinnaavarput. Alloriaqqinnermi atuartup assersuutigalugu oqaaseqatigiit susallit susaata allanngortissinnaanera, ilnniartitsisuni ikiortigalugu, ilnniarsinnaavaa ilnniartitsisullu aallaqqaammut oqaasilerinnermi quppersakkat suusinnaasut ikiorsiullugit atuartoq taamaaliormi malit-tarisassanik nassuiaassinnaavaa. Tamatuma kingornatigut atuartoq atuagassinneqarsinnaavoq oqaaseqatigiinnik susalinnik susaqanngitsunillu assersuutitalinnik, naggataatigullu atuartup allanngoraatit ilnniarsinnaavai. Taamaattumik pingaaruteqarpoq atuartup nalunaarniarnermi qanoq iliuuseqartarmissaq oqaloqatigiissutigissagaa, pisariaqarpallu nalilersorneqartassaaq, taamaaliormi ilimagisaminik allanngortitsisinnaaniassammat, aamma oqaatsini ilnniarniakkamini maleruagassanut naleqquttunik nutaanik ilimagisartaartorsinnaassammat.

Oqaatsit ineriartortarnerat- aamma naliliisarneq eqqarsaatigalugit oqaasiugallartut nalilersorneqar-tarnerat ineriartortitsinermut sakkuusinnaavoq, taamaaliormi atuartup oqaatsitigut ilkkariartor-nera sumut ingerlanersoq oqaatsinillu ilkkariartorfissai sorliit tullunnertut qulaajarneqarsinnaam-mata, imaappoq qulaajarneqarsinnaammat atuartup alloriartariaqarnera tulluuttoq sunaassanersoq. Tamatumani pissusissamisuussaaq aperissalluni: “Atuartup suut piginnaasarai? Atuartup suut tul-liullugit suliarissavai? Qanoq iliornikkut?” Taamaaliornikkut atuartup oqaatsitigut nalunaarutiginia-gai nalilersorneqarsinnaapput, tassa oqaaserisaasa oqaatsit atorniagaanut ingerlaarnerat kuk-kusuinnartut isiginagit. Ilnniartitsisup taamaaliormigut atuartup oqaatsitigut ineriartornera taper-sorsorsinnaavaa iluarsartuussinera takusinnaagamiuk, taamaattumillu atuartup sutigut tapersort-ariaqarnera erseqqissarsinnaagamiuk qanorlu iliornikkut ilnniartitsinermi tamatuma suliar-ineqarsinnaanera iliuuseqarfigninnaagamiuk (takuuk *Oqaatsit pillugit nalilersuineq* qupp. 17.)

Iliuusissanik atuineq

Tamanut – meeqqat marlunnik oqaasillit aamma eqqarsaatigalugit – pisariaqarpoq atassuteqassallu-ni nalunngisanillu nutaasunik pissarsissalluni aamma oqaatsinik allaasunik ilnnialeqqaarnermi. Ta-matumani pingaaruteqarpoq atassuteqatigiinnermi, eqqoriaanermi, tusarnaarnermi atuarnermilu periutsinik assigiinngitsunik nalunngisat pillugit pingaartitsinissaq. Atassuteqatigiinnermi periut-sit periusaapput oqaatsitigut ajornartorsiutigisat qaangerniarneqarnerini soorlu allanik oqaasertalii-nikkut, ilitsoqqussaralugu oqaaserisanik oqaatsinik atornikkut, ussersornikkut isikkulersuinikkut imaluunniit ikioqqunikkut atorneqartartut. Allanik oqaasertaliineq tassaasinnaavoq meeqqap oqa-aseq aaliangersimasoq allamik taarserpagu taanna oqaaseq isummamik allanngortitsinaniluunniit atuuffia allannguuteqanngippat. Assersuutigalugu ”*qimmeq arpappoq*” ”*qimmeq pangalippoq*”-mut taarsiullugu. Allanik oqaasertaliineq oqaatsinik arlalinnik oqaasertaqarsinnaavoq taakku oqaat-sit arlallit oqaatsip ataatsip isumaanik ersersitsisuuppata soorlu ”*inuunermi stiliuvoq*” (pillugu: *inooriaasiuvoq/livsstil*) aamma ”*pujortuleeraq angisooq*” (pillugu: *kilisaat/trawler*).

Meeqqat marlunnik oqaasillit oqaartussusaat

Oqaasertussuseqarneq pisariusuuvoq, ingammik tamanna atuuppoq meeraq marlunnik o-qaaseqarsimappat tassami oqaatsit tamatumani arlallit atorneqarput. Meeqqat marlunnik oqaasillit oqaatsimik arlaat, pineqartuni aalajangersimasuni/oqaatsit immikkoortoqarfiini, pikkoriffigneru-sarpaat taamaattumillu ilitsoqqussaralugu oqaatsiminni oqaasertaliinermi nalunngisarisarlugit aamma oqaasertaqartitsisarput allanik oqaatsit aappaattut oqaatsiminni ilaatigullu oqaatsini taakku-

nani marluisuni oqaasertanik pigisaminnik ataatsimoorussaasunik oqaaseqartarput. Taamaattumik pingaaruteqarpoq oqaatsit oqariartaatsillu immikkoortissallugit. Meeqqap ilitsoqqussaralugu qallunaatut oqaasillip kalaallisut oqaatsimik nalusaqarnera meeqqap oqaatsip isumaqarneranik nalusaqarneranik isumaqanngilaq, meeqqap oqaaseq ilitsoqqussaralugu oqaatsimini pigalugulu isumaqartissinnaavaa taamaattumillu kalaallisuunngortinneqarnera kisiat amigaatigisinnaallugu.

Tamatuma saniatigut pingaaruteqarpoq eqqumaffigissallugu meeqqap oqaatsitigut iluunngarluni piginnaassusaa; imaappoq meeraq oqaatsinik qanoq amerlatigisunik piginnaasaqarnera, (amerlasutsit) meeqqap oqaatsit ataasiakkaat qanoq nalunngisaqarfigitiginerai (pitsaassuseq) aamma meeqqap oqaaserisani atassuteqatigiinnermi qanoq annertutigisumik atorsinnaanerai (kukkujaassuseq). Meeqqat amerlasuut oqaaseq aalajangersimasoq naluneq ajorpaat, nalunngikkaluarluguli isumaqarluartumik atassuteqatigiinnermi atorsinnaaneq ajorpaat taamaattumillu pisariaqarpoq assigiinngiaartitanik isumaqartunik suliaqartinneqarnissaat, taamaaliornikkut atuartut oqaatsinik ilikkamminnik suliaqarsinnaanerat/naapitsisinnaanerat pissutsini assigiinngiaartuni pilersinneqarsinnaasarmat.

Oqaatsimik iternga tikillugu paasinninnissaq aamma pingaaruteqarpoq. Tamatumani pineqarput oqaatsit isumaqatigiit (*aliasuppoq* aamma *nuannaanngilaq*), oqaatsit akerleriissumik isumallit (*nillertoq* og *kissartoq*), oqaatsit pingaartut- aamma immikkuualutsitaartut isumallit (*naatitat* aamma *ipili*), oqaatsinut ilisarinnissinnaassutsit aamma oqaatsit amerlanertigut ataqatigiissumik atornerqartartut assersuutigalugu *aput aqitsoq*, *mannersoq* aamma *aattoq*. Tamatuma saniatigut pingaaruteqarpoq oqaatsit pigisat atujuisalli (tusarnaarnermi aamma atuarnermi pissarsiat) aamma atortakkat (oqalunnermi allannermilu atortakkat) assigiinngissuteqarsinnaanerujussuat eqqumaffigissallugu. Ilaatigut oqaatsit aappaattut oqaatsinik atuinermi oqaatsinik naapitsisarsimanerup qanoq pilersarsimanagera apeqqutaasarpoq.

Oqaatsit sammisamut tunngasut pinnginnerini oqaasertussuseqarneq

Oqaatsit sammisamut tunngasut oqaasertussuseqarnermi oqaatsit taakkuupput nalinginnaasumik saqqummertuatumillu oqaasiusut aamma oqaatsit atuartitsinermi atortakkat akornanniittut tamakkuilu ilinniartitsisup atuartitsinermini eqqumaffiginiartariaqarpai. Atuartinneqarnissamat anngunnermi ataqatigiiaat tallimaanni oqaatsit ilikkagassatut ilaasoq assersuutigineqarsinnaavoq "*timi*". Oqaaseq atuartut kalaallisut oqaasillit tunngaviusutut oqaasiinut ilaavoq imaluunniit oqaatsimik paasinninnerat itisuujusinnaavoq, taamaakkaluartoq atuartut marlunnik oqaasillit oqaatsimik taasuminnga paasinninnerat taamatut itissuseqarjunngilaq. Atuartut marlunnik oqaasillit itinerusumik oqaaseq paasisimanngikkunikku amerlasuut nipaa tunngavigalugu paasinninnissaminnik eqqoriaagajupput. Assersuutigalugu oqaaseq "*timi*" pillugu eqqoriaasoqarsinnaavoq oqaaseq "en time"-mut attuumassuteqartoq. Taamaattumik atuartunut marlunnik oqaaseqartunut atuartinneqarnermi pissarsiassanut atuartinneqarnissamat Oqaatsit sammisamut tunngasut oqaatsit pigisat pingaaruteqartorujussuupput. Atuarfimmi ilikkakkat annertunersaat allatanik atuarnermi pissarsiarineqartarput tamatumani oqaatsinik pigisat atuartinneqarnissamullu Oqaatsit sammisamut tunngasut oqaatsinik ilisimasaqarneq qitiusumik pingaaruteqarpoq. Taamaattumik atuartunut allatami oqaatsit sorliit nassuiaateqarfiginissaat eqqumaffigissallugu pingaaruteqarluinnarpoq.

Nalinginnaasumik aamma atuartitsinermi oqaatsinik atortakkanik atuartup oqaatsinik ilikkarsimanagerani aamma oqaatsinik passussisinnaassusiani atuartup oqaatsitigut piginnaassusai aamma pineqartumut/atuartitsinermi oqaasiusunut nalunngisai apeqqutaasarput, taamaattumik atuartut oqaatsinik naapitsinerminni/suliaqarnerminni oqaatsinik ilikkarsimasaminnik assigiinngiaartumik atuinissaminnut periarfissinneqartariaqarput. Oqaatsit pillugit ulluinnarni suliaqarnermi tusarnaar-

nermi, atuarnermi, allannermi aamma oqalunnermi marlukkaarluni imaluunniit eqimattakkaarluni sungiusarnerit assigiinngisitaartillugit ingerlanneqartariaqarput.

Oqaatsinik ingerlaannartumik atuisinnaalerneq

Oqaaserisanik ingelaannartumik atuisinnaaneq oqaatsinik pigiliussiniarnermi ingerlatat pingaernerit ilagaat. Oqaatsit, oqariartaatsit oqaaseqatigiillu sivisuumik eqqaamasakkatsinnut ikkunneqarsimasarput ajornanngitsumik aaneqarsinnaanngorlutik siunertarlu tunaartaralugu atorneqarsinnaasarlutik pisuni aaliangersimasuni aammalu ingerlaannartumik takkuttarlutik. Taamaattumik oqaatsinik oqariar-taatsinik aamma oqaaseqatigiinnik sammisaqarneq pingaaruteqarpoq taamaaliordermi sammisat eq-qaamaneqarsinnaanerit anguneqarsinnaasarmat. Tamanna pineq *ajorpoq* alanngaarnikkut imaluunniit ilusilersoriikkamik oqaloqatigiinnikkut imaluunniit oqaaseqatigiiliornikkut imaluunniit oqaatsit ataasiakkaat, suliarineqarnerannik kinguneqanngitsumik, ataasiarluni takunerisigut. Taamaattumik atuartut oqaatsit pillugit ilimagisaminnik, pisuni ataqatigiissutsinilu assigiinngitsuni, misileraatinneqartarnissaat pingaaruteqarluinnarpoq taamaaliorderminni oqaatsinik ingerlaannartumik kinguneqartumillu atuisinnaalernissartik anguniassammassuk.

Taamaattumik siunertaqarpoq atuartut oqaatsinik pisuni assigiinngitsuni naapitsisarnissaat – aamma oqaatsinik ataasiakkaanik pigiliussassanik sungiusartinneqarnerminni. Oqaatsinik ataasiakkaanik pigiliussititsiniarneq malitseqartinneqarsinnaavoq allannermik sungiusarnikkut, oqaluttariarsorluni saqqummiussuinnikkut, oqaatsinik allannngortiterinnikkut assilissanillu allaatiginninnikkut taamaaliorderminni atuartut oqaatsitigut ilimagisaminnik misileraasinnaammata aamma oqaatiginnissinnaasutsimikkut nukittorsarneqarsinnaammata. Oqaatsinik uteqqinerit, oqaatsinik isumaqatigiinnik, akerleriinnik isumalinnik itisiliinerit aamma oqaatsinik eqqarsalersitsisunik sammisaqarnerit sungiusaataapput oqaatsinik ingerlaannartumik atuisinnaalernissamut ikorfartuutaasut. Taamaaliorderni apeqqutit ammasut atuartut oqalussinnaaneritut aamma *"pinngitsaaliissutaasarput"*.

Marlunnik oqaasillit atassuteqatigiinnermi piginnaasaat

Marlunnik oqaasillit assigiinngitsunik oqaatsitigut piginnaasaqarput kikkullu atassuteqatiginnerlugit, atassuteqatigiinnerup sumut atorneqarnera sunalu siunertaralugu atassuteqateqarnerit apeqqutaatillugit piginnaasatik atortarpaat. Naammattoorneqartarpoq marlunnik oqaasillit allanik marlunnik oqaasilinnik ilinniartitsisumilluunniit oqaloqateqarnerminni, oqaaseqatigiinni ataasiusuni imaluunniit oqaatiginiakkami ataasiusumi, oqaatsinik marluinnik atuisarnerat. Assersuutigalugu *"Qiuutit qaalaakkit jeg skal lige klippe det der"*. Taamatut iliortarneq taaneqartarpoq nalunaarnermik nikisitsineq (oqaatsinik atorniakkanik toqqaaneq). Taamaaliortarneq marlunnik oqaasilinni nalinginnaasuvoq oqaatsinillu atugassamik namminersortumik qinersineruvoq. Taamatut nalunaarnermik nikisiterineq nammineerluni aaliangigaq siusinnerusukkut oqaatsinik akoorinertut isigineqartarsimavoq oqaatsinillu atukkanik ilisimasaqarluannnginnermut immikkoortitsisinnaannginnermullu ersiutaatinneqartarsimalluni. Taamaaliortarneq *kukkunerunngilaq* marlunnilli oqaasillit nalunaarniartarnerminni piginnaassusaannut ersiutaalluni.

Marlunnik oqaaseqarneq meeqqat marlunnik oqaaseqartut ulluinnarivaat taamaattuunermigullu taakkua kinaassusaannut ilaalluinnarluni. Oqaatsit atorlugit nammineq allallu kinaassusaat isumaqatigiissutiginiarneqartarpoq. Oqaatsinik atuneq oqaatsinillu atugassanik toqqaaneq sakkuuvoq ataqatigiissutsimut taassumaluunniit akerlerisaanut ersersitsiniutaasoq. Taamaaliordermi, oqaatsit atukkat siunertaq naapertorlugu ajornaannerpaamillu isumaannik ersersitsiniarnerup saniatigut, oqaatsit atukkat nalunaarutitut atorneqartarput. Pisut ilaanni oqaatsitigut kinaassuseqarneq, oqaatsinik sorlernik atuneq tamatumunngalu atatillugu eqqarsaatigut takorluukkat oqaatsinillu atueqatigiinneq kinaassutsimut annertuumik ersersitsiniutaasarput pisunili allani marlunnik oqaaseqarneq kinaassutsimut attuumassuteqarneq ajorpoq. Tamatumani pingaaruteqarpoq, kulturimut attuumas-

suteqarnermi imaluunniit ilitsoqqussaralugu oqaatsimi marlunnilluunniit oqaaseqartuunermi, akuersaaneqarnissaa meeqqap misigissagaa tamatumanimi pissutsit tamakkua meeqqap misigisai siulliit kinaassutsimillu ineriartortitsinera tunngavilerneqarsimasuusarpoq. Meeqqat marlunnik oqaaseqarnerat marlunnillu oqaaseqarnerisa ineriartornerat akuersaassallugu pingaaruteqarpoq, taamaaliornermimi avatangiisit toqqissisimanartut, meeqqamut imminut upperilersitsisut aamma oqaatsinik pigiliussiniarnermut kinaassutsimillu pilersitsiniarnermi tunngaviusut toqqissisimanartut, pilersineqartarput.

Immikkoortukkaartunik aaqqissuussinikkut ilinniartitsineq

Atuarfeqarnermi peqqussutip, atuartut allat peqatigalugit aamma atuartut tunngavimmikkut aalaveqartinneqarnermikkut, pitsaanerusemik ilikkarniakkamikkut pissarsisinneqarsinnaanerit ilusilersorneqarnermigut tunngavigaa. Oqaatsit aappaattut oqaasitaartinniarneqartarneq tamatuminnga aamma tunngaveqarpoq taamaattumik oqaatsit siullertut atassuteqaqatigiinnermi atorneqartariaqarput aamma tulliatut oqaatsit ilikkarneqartarput ineriartortinneqartarlutillu allanik peqateqarikkut atorneqarnermikkullu. Taamaattumik oqalunneq pisuni oqalunniarnermik ilikkagaqarniartup ulluinnarni oqaatsinik atuinissaanut assingusunut pisunullu qanillattortinniarsaralugu atorneqartarpoq taamaaliornermimi oqaatsinik paasinninnissaq, oqalunnikkut aamma allannikkut atuinissaq pisariaqartinneqarumaartussa qanillattorniarneqarlunilu qitiutinneqartarpoq. Anguniarneqarpoq atorsinnaasanik marlunnik oqaaseqarsinnaalernissaq.

Atuartsinerup aaqqissornerqarnera

Kalaallit oqaasiinik oqaatsit aappaattut ilinniartitsineq immikkoortukkuutaatut ingerlatassanngorlugu aaqqissornerqarsinnaallunilu iluarsartuunneqarsinnaavoq. Oqaatigineqassaaq immikkoortukkuutaat assigiinngitsunik imaqartinneqarmata tassa kalaallisut oqaatsit oqaatsit aappaattut ilinniartitsisutigineqarnerini atuartut kalaallit oqaasiisigut piginnaasaat pisariaqartitaallu aallaavigineqartussaammata.

Ingerlatsineq immikkoortunut makkununga immikkoortiterneqassaaq:

- **Oqaatsinik nalilersuinermi immikkoortoq:** tassani pineqarpoq atuartut ataasiakkaat kalaallisut oqaatsinik piginnaasaasa nalilersorneqarnerat (qupp. 17-19).
- **Aallarnisaanermi immikkoortoq:** tassani pineqarpoq oqaatsinik, ulluinnarni oqalunnermi atassuteqaqateqarnermilu atugassanik, tunngaviusutigut ilinniartinneqarneq. Tamakku naliginnaasumik ilikkarneqarsinnaapput ukiup ataatsip marlulluunniit ingerlanerini (takuuk. 20 ff.).
- **Akuutitsinikkut ilinniartitsinermi immikkoortoq** tassani pineqarlutik akuutitsineq, atuartunik kalaallisut oqaatsit ilinniartitsisutigineqarnerannut nalinginnaasumut akuutitsinerulluni (qupp. 67 ff.).
- **Inerisaanermi immikkoortoq** piginnaasanik annertusiartortitsineq, oqaaserisanik oqariartaatsinillu amerlanerusunik annertunerusunillu, atuartitsisutissani tamani atorneqartunik, ilikkagaqarneq (qupp. 73-74).

	Immikkoortoq Oqaatsinik nalilersuineq	Immikkoortoq Aallarnisaaneq	Immikkoortoq Akuutitsineq	Immikkoortoq Inerisaaneq
Atuuffik		Aallarnisaanermi ilinniartitsineq	Naammattusaatitut ilinniartitsineq	Ilinniartitsinermi imarisat annertusarneqarneri ilinniartitsinermik niker-

		Ukiut 1-2		rartitsinermut attuumas-suteqartumik
Siunertaq	Atuartut ataasiak-kaarlugit kalaallisut piginnaasaannik naliliineq	Atuartut kalaallisut tunngaviusumik piginnaasasaannik pigiliussititsineq	Atuartut kalaallisut piginnaasaannik anertusaaneq	Atuartut kalaallisut piginnaasaannik sulianertusaqqinneq
Atuartitseriaatsitigut perorsaariaatigullu aallaaviit	Oqaatsit aappaattut aallaaviit	Oqaatsit aappaattut aallaaviit	Oqaatsit aappaattut aallaaviit	Oqaatsit aappaattut aallaaviit/ilitsoqqussaralugu kalaallisut oqaatsit
Anguniakkat aamma/imaluunniit ilikkagassatut anguniagassat	Aallarnisaatigalugu ilinniartitsinermi anguniakkat anguniakkallu immikkuualuttut	Aallarnisaatigalugu ilinniartitsinermi anguniakkat anguniakkallu immikkuualuttut	Kalaallisut ilinniartitsinermi ilikkagassatut anguniagassat	Kalaallisut ilinniartitsinermi ilikkagassatut anguniagassat

Tulliuttuni immikkoortukkaartut imarisaat allaaserineqassapput aamma allaaserineqassapput ilinniartitsinermi aqqissusseriaatsit ilinniartitsinerup aqqissuunneqartarneranut pingaaruteqartut.

Oqaatsinik nalilersuisarnermi immikkoortoq

Atuartitaanerup aallartinnerani atualersussanillu kalaallisut ilitsoqqussaralugu oqaaseqanngitsunik allatsitsinermi pingaaruteqarpoq atuartut kalaallisut oqaatsinik piginnaasaqassusaat nalilersussalugu. Atuartut kalaallit oqaasiinik piginnaasaqanngitsut (assersuutigalugu nunatsinnut noorlaat) tamannalu pissutigalugu kalaallisut atuartitsinermi nalinginnaasumi malinnaasinnaanngitsut, aallarnisaataasumik kalaallisut ilinniartitsinissamut innersuunneqassapput. Taamaaliornermi pissusissamisuusaaq aamma paasiniassallugu atuartut tamakkua ilitsoqqussaralugu oqaatsiminni atuarsinnaallutillu allassinnaanersut.

Atuartut marlunnik oqaasillit kalaallisut oqaluffiusuni alliaartorsimasut danskilli allalluunniit oqaasiinik oqaatsimittut atuisut eqqarsaatigigaanni pissusissamisuusaaq:

- paasissallugu atuartoq Nuummi Nunatsinniluunniit allami alliaartorsimanersoq
- meeqqerivinnut atassuteqarnissaq paasiniallugu meeqqap oqaatsiminut nalunngisaqassusaa atuisarneralu
- paasissallugu angajoqqaat sunik oqaaseqarnerisut angerlarsimaffimmilu oqaatsit suut atornerqarnerisut
- paasissallugu ikinngutigisat oqaatsinik sorlernik atuisuunersut

Siuliani pissutsit eqqartorneqartut atuartut ataasiakkaat oqaatsitigut piginnaasaannik naliliinermi ilanngussorneqartariaqarput tassami atuartut marlunnik oqaaseqartut oqaatsitigut piginnaasaat pisariaqartitaallu assigiinngittarmata apeqqutaatillugu inuiaqatigiit meeqqat avatangiisaasa oqaatsitigut kaammattuinerat qanoq annertutiginersoq. Assersuutigalugu meeraq marlunnik oqaasilik Nuummi alliaartorsimasoq, danskisullu oqaatsinik pingaanertut atuisuusoq, meeqqerivimmi avatangiisiminiluunniit qanittuni kalaallit oqaasiinik ilikkagaqarsimasuusarpoq atuartunngornermilu nalaani imatut kalaallit oqaasiinik piginnaasaqartigisarpoq nalinginnaasumik kalaallisut atuartitsinermi malinnaasinnaasarluni. Aappaatigut meeraq alla marlunnik oqaasiliusoq atualernermi nalaani naammatumik kalaallit oqaasiinik oqaatsitigut ikorfartorneqarsimaneq ajorpoq taamaalilluni kalaallisut atuartitsinermi malinnaasinnaasarani taamaattumillu aallarnisaataasumik atuartinneqartariaqartarluni ima-luunniit oqaatsitigut ikorfartorneqartariaqartarluni.

Aallarnisaaneq Alloriarfik 1	Aallarnisaaneq Alloriarfik 2	Akuutitsineq Alloriarfik 3	Inerisaaneq Alloriarfik 4
Kalaallisut aallarterlaaq	Nalornisumik kalaallit oqaasiinik atuisoq	Kalaallit oqaasiinik atuiartulersoq	Kalaallit oqaasiinik atuisinnaalluartoq
Atuartoq suli kalaallisut ilinniarnerminik aallartitsisimangilaq imaluunniit aallarterlaajulluni	Atuartup kalaallisut oqaloqatiginninnisani ajornartorsitigaa Atuartoq paasininniarnermini ajornartorsiorpoq annikitsuinnarmik oqalussinnaavoq Atassuteqaqatigiinneq ajornartorsiorpoq arriilunilu	Atuartoq ajornaatsunik oqaloqatiginnissinnaavoq oqaloqatigisaminit tapersorsorneqarluni, oqaloqatigiissutigisaq nalorninngikkuniuk Ilaatigut nattaqqallisaartumik oqaatiginnissinnaavoq kalaallisulli namminer-sortumik oqaluk-kumassuseqarpoq	Atuartoq ajornartorsitiginagu kalaallisut oqaloqateqarsinnaavoq Atuartoq nikerartumik namminersortumillu oqaluuserisat assigiinngitsut pillugit oqaloqateqarsinnaavoq Atassuteqaqatigiinneq nattaqqallisaarani meeqqallu nammineq oqaloqatiginnikkumasusaa aallaavigalugu ingerlavoq
Aallarterlaanut innersuunneqassaaq	Aallarterlaanut innersuunneqassaaq	Atuaqatigiiaanut nalinginnaasunut innersuunneqassaaq oqaatsitigulli suli tapersersortariaqarluni	Atuaqatigiiaanut nalinginnaasunut innersuunneqassaaq

(Takussutissiaq pilersinneqarpoq isumassarsiorfigalugu: *Vejledning. Vis hvad du kan. Sprogscreening af tosprogede skolestartere og skoleskiftere*, Undervisningsministeriet. Internetikkut aasaq. 19.12.2008-mi).

Oqaaseqassutsimik naliliineq ilusilerneqassaaq, meeqqap marlunnik oqaasillip kalaallisut oqalussinnaassusia assigiinngisitaartumik takutinneqarsinnaasunngorlugu, oqaloqatiginnissinnaassusaa ilaattillugu. Taamaaliordermi allattariarsordermi suliassat ilanngunneqarsinnaapput.

Oqaatsit pillugit nalilersuineq pillugu siunnersuutini tulliuuttuni pisuni aalajangersimasuni toqqaasuni oqaatsinik piginnaasaqarnermik pissutsinik pisut nalaani pisunik takussutissiipput, taamaatumik atuartup kalaallisut piginnaasaqassusaata qitiusumik paasineqarsinnaanera tamatumani erser-sinneqarpoq. Taamaaliordermi atuartup oqaatsitigut piginnaassusai tamakkiisut ersersinniarneqan-gillat. Oqaatsit pillugit nalilersuineri pinginnaassutsit ataasiakkaat aamma ilanngussorneqartaria-qarput: tusarnaarneq, atuarneq, oqalunneq, allassinnaassuseq, oqaaseqassutsip annertussusia pisu-nilu assigiinngitsuni oqaatsinik atuisinnaassuseqarneq, taageriaatsit, nipilersuinerit, uiguutinik na-lunngisaqassuseq aamma oqaatsit oqaaseqatigiillu sannaanik nalunngisaqassuseq. Pineqartuni atu-artut kalaallit oqaasiinik atuineranni oqaatsit marluk akornanni inissisimaneq pillugu isiginnittaatsit tunngavigineqarput (takuuk *Oqaatsit marluk akornanni oqaaseqarneq qupp.* 10).

Oqaloqatiginnissinnaanermut piginnaassuseq

Atuartup oqaloqatiginnissinnaanermut piginnaassusaata nalilerneqarnerani, suliaq naliliinermut tunngavusoq, atassuteqaqatigiinnertut ilusilersorneqarsimasusariaqarpoq. Pingaaruteqarpoq

pineqartoq, oqaloqatigineqartoq nalilersorneqarnerullu siunertaa atuartup nalunngissagaa. Nalilersuineri atortussatut tulluupput assersuutigalugu assilissat titartakkallu, atuartorlu qinnuigineqasaaq pisunik imaluunniit assilissat oqariartuutaannik oqaluttuaqqullugu. Taamaaliornermi apeqqutini ammasunik apeqquteqartarnissaq siunertamut kinguneqarnerusussaavoq, assersuutigalugu ”Assilissami suut takusinnaavigit? Oqaluttuussinnaavinga...” oqaloqatiginnissinnaanermut naliliineri siuliani oqaatsit marluk akornanni inissisimaneq naliliineri tunngaviutinneqarsinnaavoq. Tamatumani saniatigut atuartup oqaatsinik atuinera nalilersorneqarsinnaavoq ilaatigut makkua tunaartaralugit:

- Atuartup oqaatsit eqqortut atorpai imaluunniit atuartoq oqaatsinik atuinermini oqaatsinik allanik saqqummersinniakkaminut atuiva, assersuutigalugu oqaaseq ”panaq” (panaq) ”savisuaq”-mik taarserneqarpa?
- Atuartup oqaluutinik atuinera. Atuartoq oqaluutinik annernik atuiva, ingammik kinaassuser-siutit pingajuannik atuisumik, imaluunniit atuartup oqaaseqatigiit allat soorlu minnerit aamma saqqummiinermini ikiorsiuttarpai?
- Atuartup ataasiakkaanik oqaasiuteqassusaa. Atuartup oqaatsit pisunut assigiinngitunut nikerartillugit atorsinnaavai? Atuartoq assersuutigalugu angissutsit, ilutsit, qalipaatit, ataaser-siutit, qasseersiutit, tunaartat atisalluunniit pillugit oqaatsinik pigisamisut nalunngisaqarpa?
- Atuartup uiggiutinik atuinera oqaatsinillu pinngorartitsinera.
- Atuartup taageriaasia aamma nipinik atuinera taggisinillu atuinera.
- Atuartoq oqaatiginiakkaminut ersersitsiniutitut aamma atassuteqatigiinnermi periutsitut nipimik, isikkulersornermik, timip aalatinneranik aamma ussersornermik nalunaarniarner-mini atuiva?
- Atuartup nalunaariaatsiminik nikerartitsinera, imaappoq kalaallisuumiit qallunaatumut oqaatsinik atuinermini nikittarnera. Qanoq pisoqarnerani atuartoq oqaatsiminik nikisitsisar-pa? Atuartoq oqaatsinik atukkaminik nikisitsippat imaassinnaavoq atuartup pisut oqaatigi-nissai oqaatsit sapinngisami aappaanni saqqummiullaarsinnaanerugai pisullu taamaalior-nermigut itinerusumik oqaatiginissaat anguniaraa.

Siuliani pineqartut atuartup oqaatsitigut pisinnaasaanik nalilersuineri ilanngussorneqarnerisigut pisariaqarpoq arlalinnik ingerlatsinissaq, aamma assilissanik amerlanerusunik tunngaveqarnissaq taamaaliornermi oqaloqatigiinnerup siunertaa assigiinngisitaartunik takussutissartaqarsinnaaqqullu-gu.

Allagaqarsinnaanermut piginnaassuseq

Atuartup kalaallisut allassinnaassusaata nalilersorneqarnerani, allassinnaassutsip nalinginnaasup saniatigut immikkoortut arlallit maluginiarneqassapput soorlu:

- Suliap ataatsimut isigineqarnera eqqarsaatigalugu. Imarisaata ataqatigiinnera qanoq ippa? Allaatigisap aqqissuunneqarnera qanoq ippa?
- Atuartup oqaasilerinermik atuinera:
 - Oqaaseqatigiinnik ilusilersuineq. Atuartoq oqaaseqatigiinnik annernik atuiva imaluunniit minnermik ilanngussuiva?
 - Kukkuneqassuseq. Atuartup allanneri kukkuneqassusia aamma killiffilersuineri qanoq ippa?
 - Oqaasiuteqassuseq. Atuartup oqaatsinik pilersitsisarnera, oqaatsinik atukkaminik si-unertamut eqquisinnaassusia, annertuumik, isumalimmik atuinera atuinermilu pil-laqqissusaa qanoq ippa?

- Taggisaatai. Atuartup oqaatsinik sanarfisarnera aaqqissuussisarneralu qanoq ippat?
 - Taggisit – kisitsisit aamma kingulleqqiutit
 - Oqaluutit – qasseersiusersuineq aamma piginnittorsiusersuineq
 - Oqaaseeqqat
 - Uiggiutinik atuinermi nikerartitsineq aamma tamatiguussuseq.
- Atuartup pineqartunut nalunngisaqassusaa, atuartussap paasinninnissaanut naliliisinnaasusaa oqaatsitigut, inooqatigiissutsikkut piorsarsimassutsikkullu pissutsinik nalunngisaqassusaa assersuutigalugu piorsarsimassuseq pillugu, perorsarsimassuseqarneq pillugu quiasaariaatsillu pillugit oqaatsinik nalunngisaqassusaa.
- Atuartup ilitsoqqussaralugu oqaasii. Atuartoq assersuutigalugu oqaasiliornermini oqaaseqatigiilornerminilu ilitsoqqussaralugu oqaatsimini nalunngisaminik atuiva?

Atuartup kalaallit oqaasiinik piginnaassusaata nalilerneqarnerani eqqaamaneqassaaq qitiutinneqar-mat atuartup kalaallit oqaasiinik oqaatsit aappaattut atuinermigut atassuteqarsinnaasusaa kuk-kuneqanngitsumik oqaatsinik atuisinnaanera *pinnagu*. Taamaaliornermi takuneqarsinnaalersarput atuartut oqaatsitigut piginnaassusai ilikkarsimasaalu aamma takuneqarsinnaalersarput piginnaassut-sit sorliit atuartup ineriartortissallugit pisariaqartikkai. Tamanna tunngavigalugu ilinniartitsisoq, atuartitsinermi tamakkua suliarineqarsinnaaneri, piareersaasiorfigissallugit periarfissaqalersarpoq.

Ilinniartitsinissamut ilitsersuut

Aallarnisaaneq, alloriarfiit 1 aamma 2

Aallarnisaanermi, alloriarfinni 1 aamma 2-mi aallarnisaataasumik ilinniartitsineq aamma ukiut siul-lianni aappaannilu oqaatsinik ilinniartitsineq, ilinniartitsissutissanik pineqartunik tunngaveqartoq imaluunniit akoqartinneqartoq pineqarput. Ilinniartitsinermi ilinniartinneqartussaapput atuartut, atu-aqatigiinni, oqaatsitigut piginnaasaqarnertik aallaavigalugu, nalinginnaasumik ilinniartitsiner-mut naammaginar-tumik pissarsiaqarlutik peqataasinnaanngitsut. Atuartut taakkua ataqatigiissaakkamik immikkuutaarlutik imaluunniit atuaqatigiiaarlutik ilinniartinneqartarput.

Taamatut ilinniartitsinermi siunertaavoq atuartut kalaallit oqaasii atorlugit tunngaviumik paasin-nissinnaanngornissaat aamma oqaatiginnissinnaanngornissaat, taamaaliornikkut atuaqatigiinni na-linginnaasumik kalaallisut atuartitsiner-mut malinnaasinnaanngortinniarnegartussaapput. Aallarni-saalluni atuartitsineq taamaatinneqassaaq atuartoq atuaqatigiinni nalinginnaasumik atuartitsiner-mut malinnaasinnaalerpat. Tamatuma qaqugu piviusunngortinneqarnissaani tunngavigineqarlutillu apeq-qutaassapput atuartut ataasiakkaat kalaallit oqaasiinik oqaatsit aappaattut piginnaasaasa naliler-sorneqarnerat. Oqaatsinik piginnaasat, atuartuni ataasiakkaani, nalilersorneqarneranni oqaatsit pil-lugit nalilersuiner-mi periusaasut ilaannik atuiner-mik tunngaveqartinneqassaaq (takuuk allaatigisami oqaatsit pillugit nalilersuiner-mut tunngasut).

1. Aallarnisaaneq atuartitsissullu pillugu arlalinnik tunngaveqarluni isiginninnerit

Taamaaliornerup nalaani pingaaruteqarpoq atuartup oqaatsinik ataasiakkaanik nalunngisaqassusiata ineriartortinneqarnissaa nukittorsarneqarnissaalu, taamaaliornikkut ingerlariaqqinnissami tunng-avissatut oqaatsinik ataasiakkaanik pisuni assigiinngitsuni atuartup oqaaseqatigiinnik pisariaqartita-nik atuisinnaanera oqaaseqatigiillu sannaanik paasinninnera, inerisinneqassammat. Qulequtakkaa-raluni sammisaqarnermi, atuartut oqaatsinik ataqatigiissunik paasinnissinnaanera ineriartortinneqar-tussaavoq oqaatsillu ator-neqartut arlaleriarlutik ataqatigiissuni arlalinni naapinneqartarnerisigut

tamanna pinngortinneqartarpoq. Taamaaliornermi oqaatsinik piginnaasanik atuinissamik kaammattuinnikkut atassuteqaqatigiinnikkullu ineriartortitsinissaq pilersinneqartarpoq.

Tamatuma saniatigut pingaaruteqarpoq ilinniartitsisup, oqaatsinik pigiliussiniarnermi tunngavigneqartartunik nalunngisaqarnissaa, pissutsimmi tamakkaa atuartitsinerup aaqqissuunneqarnissaanut ilanngussorlugit tunngavigneqartussaammata. Ilaatigut makkuusinnaapput:

- Atuartut ataasiakkaat piginnaasaat utoqqaassusiallu
- Atuartup ilitsoqquassaralugu oqaatsiminik oqaatsinillu allanik piginnaasai
- Atuartup kalaallit oqaasiinik piginnaasai
- Atuarfimmi oqaatsit atorneqartut, aamma atuarfiup avataani soorlu angerlarsimaffimmi suliffeqarfinnilu allani soorlu sunngiffinni ornittakkani sunngiffimmilu ingerlanneqartartuni allani oqaatsit atorneqartut
- Atuarfimmi sunngiffimmilu ikinngusisartarnerit
- Atuarfimmi atuartitsinerup aaqqissorneqarsimanera ilinniartitsinermilu atortuutit
- Atuartitsissutissaq pillugu aamma oqaatsit pillugit naliliisarneq.

Atassuteqaqatigiinnikkut oqaatsinik ilinniartitsineq

Kalaallit oqaasiinik ilinniarneq pinngoriartortitsineruvoq atuartullu oqaatsinik atuinermikkut ilikkartarput.

Oqaatsinik meeqqap atuisinnaanermigut ineriartortitsinera, pisuni meeqqap oqaatsitigut sunnerneqarneratigut atuineratigullu, pilersinneqartarpoq. Taamaattumik pingaaruteqarpoq meeraq pisutigit assigiinngitsutigit suleriaatsitigullu assigiinngiiaartutigit assigiinngisitaartunik siunertalersuinnikkut assigiinngisitaartunillu qulequtsersuinnikkut, oqaatsinik naapitsisittassallugu. Taamaattumik atuartitsinerup, oqaatsinik atuinikkut atassuteqaatitullu oqaatsinik aamma atuinikkut aaqqissuunneqartarnissaa pingaaruteqarpoq, tamatumani oqalunnikkut nalunaarsinnaaneq qitiutillugu. Meeqqat oqaatsinik ilikkartarput oqaatsit taakku atornerisigut uteqattaarinikkuunngitsoq aamma oqaasilerinikkuinnaanngitsoq. Taamaaliornikkut atuartut oqaatsitigut ilikkartinniarneqartarput oqaatsinik atuinikkut, oqaatsinik kukkuneqanngitsumik atuinikkuunngitsoq.

Ilinniartitsinermut ingerlatsinermi atassuteqaqatigiinnerit isumaliutiginninnerillu tunngavigneqassapput ilinniartitsinermilu aallaavigneqassapput oqaatsit isumaqartumik atorneqarneri. Taamaaliornermi aallaavigneqarput: isumaqartitsinermik suliassat, atassuteqaqatigiinnivimmik peqataatitsisut, oqaatsinik atuartunit isumaqartitanik suliassartalersukkat. Suliassat oqaatsillu atuartumut isumaqartut oqaatsinik ilikkarniarnermut pissarsiniarnermullu nukittorsaataasut aamma atorneqassapput. Taamaaliornikkut ilinniartitsinermi- aamma ilikkagaqarniarnermi pisut, atuartumut oqaatsinik atassuteqaqatigiinnermi atuiiffiusut taamaaliornermillu misileraanermik, suliaqarnermik, aaqqissuinermik isumaqarluartitanillu ilikkakkanik, aamma oqariartaatsinik oqaaseqatigiinnillu ilikkakkanik oqaatsinik atuinermik ingerlatsiffiusut pilersinneqassapput, taamaaliornermimi atuartut periarfissinneqartassapput oqaatsitigut atuartut nalunngisarilikkaminnik atuisinnaanerat.

Atuartitsinermik aaqqissuussinermi ilanngussorneqassapput ilikkarniarnermi avatangiisit pitsaanerpaat pilersinneqarnissaat, taamaaliornermi eqqarsartaatsikkut isummersortaatsikkullu ingerlattakkat atuuffeqartinneqartarnissaat anguneqassammat aammalu pilersinneqassapput oqaatsitigut ilikkartitsiniarnermi periutsit atuartunut atassuteqaqateqarnissamut periarfissiisut – oqariartaatsinik pilersitaariinngitsunik aallaavillit soorlu *”arnaq pisiniarpoq”* imaluunniit *”tuttu majuarpoq”*. Eqimattarakkuutaani marlukkaarluunniit suliaqarnerit pitsaasuupput, taamaaliornermi atuartut imminnut ikioqatigiinnaratik aamma kaammattoqatigiinnaratik oqaatsinik atuinissaminnut annertuneru-

sumik periarfissinneqartarmata. Taamatut atuartut oqaatsiminnik atuisinneqarsinnaapput oqaatsigullu nalunnigisaminnik ingerlaannartumik atuisinnaanermut periarfissinneqartarput piviusut tunngavigalugit oqaatsiminnik atuiner-mikkut. (ilaatigut takukkit taskogaver).

Tamanna tunuliaqutigalugu ilinniartitsisut nalilersortariaqarpaat, atortussat suleriaatsillu sorliit periarfissiissutigissanerlugit, taamaaliorunimmi atuartut, oqaatsiminnik iliuuseqarnermikkut atuiner-mikkullu ataqatigiissunik eqqortunillu, ingerlatsinissaminnut periarfissinneqassammata.

Ilikkarniarnermi avatangiisit pitsaasut

Aallaqqaataaniit ilikkarniarnermi avatangiisit kajungernartut pilersinneqassapput taamaaliornermi atuartut assigiinngiaartunik iliuuseqarsinnaaqullugit. Pingaaruteqarput ilinniartitsisup maligassaalluartutut takkorliuunnissaa peqataalluarnerminik peqataatitsiumanerminillu saqqummiussisarnermigut, taamaaliornikkummi atuartut pitsaasumik misigitinneqassapput. Taamaaliornermi atuartuutit isaasigut toqqarlugit isigineqartassapput, atii taagorneqarlutik, qungujulaffigineqartarlutik ussersorfigineqartarlutik nerriviisalu eqqaannut orninneqartassallutik takutinniarlugu ataatsimooqatigiinnermut peqataanerat. Tamatuma saniatigut atuartut nutaat atuartullu peqataareersut akornanni ataqatigiinneq pilersinniarneqassaaq tamatumani oqaatsinik ilikkarniarneq eqqarsaatigalugu aammali inooqatigiinnikkut ataqatigiissuseq pilersinniarlugu. Atuartut tamarmik atuaqatigiittut misigilersinniarneqassapput.

Oqaatsit pitsaasunik ilusilersorneqarnerisigut atassuteqatigiinneq atorlugu atuartut oqaatsiminnik ineriartortitsisarput. Taamaattumik ilinniartitsisut aammali atuarfiup tamarmiusup oqaatsinik atui-nermi avatangiisinik pitsaasunik pilersitsinissaq eqqumaffigisariaqarpaa, taamaaliornermimi pingortinneqartarput avatangiisit oqaatsinik ineriartortitsinissamut kaammattuisut. Ilinniartitsisut oqaatsinik suliaqarnerminni eqqarsaatigissavaat:

- atuartut oqaloqateqarnerminnik ingerlatsiinnartarnissaat
- atuartut oqaatsit aappaattut oqaatsini nipinik paasisaqarnissaat
- oqaaseqatigiikkaanik naatsukkaanik arriitsumik erseqqissumillu oqaluttarnissartik
- oqaatiginiakkat timikkut nalunaartarnikkut aamma malugitinniartarnissaat
- oqaatsit pingarnerusut nipikkut erseqqissartarnissaat
- atuartut suliaqarnissaminnut suleqatigiinnermilu peqataanissaminnit tunuarnissamut oqaatsitigut erseqqissumik nalunaarfigisarnissaat, assersuutigalugu oqaatsitigut ”isumaqarpunga, imaassoraara, isumaqataaangilanga”
- atuartunut maannakkorpiq pisunik oqaatiginnittarnissaat
- oqaatsinik oqaaseqatigiinnillu pingaaruteqartunik uteqqiisarnissaq
- atuartut oqaaseqarnissaminnut nangaannginnissaannik kaammattuinnissaq
- atuartut oqaatigisaannik nukittorsaanissaq soorlu allatut oqaatiginninnikkut uteqqiinnikkulluunniit immaqalu oqaatsinik nutaanik oqariartaatsinilluunniit nutaanik saqqummiinikkut.

Atuartup oqaatsinik pigiliussiniarluni aallarnisarnerata nalaani ilinniartitsisup akuersaartariaqarpaa atuartup oqaatsinik ataasiakkaarilluni akissuteqartarnissaa piumasarinagu kalaallisut oqaaseqatigiikkautaanik akissuteqartarnissaa. Ulluinnarni oqalunnermi takornartaanngilaq oqaatsinik ataasiakkaarilluni akissuteqartarneq, soorlu ”*Qassinik ukioqarpit?*” ”*Qulit*”. Taamaaliorneq nalinginnaasumik oqaatsinik atuinerup ilagaa tamatuminnigalu akuerinninnermi atuartup imminut upperinera, oqaaseqarnissaminullu piumassusaa qununniginneralu tunngavilersorneqartarput.

Aamma pingaaruteqarpoq apersuinermi oqaaseqatigiinnik takivallaanngitsunik paasissutissarpasuartaqanngitsunillu atuinissaq. Tamatumunnga taarsiullugu ajornaatsunik apeqquteqartoqarsin-

naavoq. Taamaaliornermi atuartut oqaaseqatigiinnik naatsunik oqariaatsinillu ajornaatsunik atuini-
saannut tapersorsorneqarsinnaapput soorlu:

Assersuutigalugu ”Assimi arnaq suleriva?” –mik oqalunnialerlaaq aperinagu oqartoqarsinnaavoq:
”Assi takuuk. ” (unilaatsiarneq)

”Arnaq tikkuaruk.” (atuartuq tikkuarpoq)

”Ajunngilaq, suleriva?”

Tamatuma saniatigut ajornaatsutut allatullu oqaasertaqanngitsunik akisassanik apersuisoqarsinnaa-
voq taamaaliornikkut ajornaatsunik pisariitsunillu akissuteqartoqarsinnaasarmat.

Ini ilinniartitsivik - ”Kalaallisut teqeqqoq”-mik pilersitsigit

Inimi atuartitsivimmi oqaatsinik ilinniartitsisoqartillugu pisariaqarpoq suleriaatsinik assigiinngit-
sunik ingerlatsisoqarsinnaanera anguniarlugu inimik aqqissuussisoqarnissaa. Tamatuma saniatigut
takussutissianik nivinngaasuisoqarsinnaaneranut periarfissaqartariaqarpoq taamaaliornermi suliaq,
qulequtaq imaluunniit atuartitsissut pillugu itisiliinissamut periarfissiisoqarsinnaammat. Atortussia-
nik, oqaatsit ataasiakkaat pillugit assiliartalinnik ilutsinillu nassuiaatitalinnik takussutissiisoqarsin-
naavoq. Aallarlerlaanut ilinniartitsinermi kalaallit oqaasii pillugit teqeqqumik sulliveeraliortoqar-
sinnaavoq. Taamatut inissaqartitsinngikkaanni atortussiat karseeqqanut toqqorterneqarsinnaapput
imaluunniit ilisivinnut tigorianaannangorlugit suliaqarfimmilu nerrivinnut siammarteriaannangor-
lugit inissinneqarsinnaapput. Atortussiat inimiittut allagartaaqqanik kalaallisuunik nipititsivigiortor-
neqarsinnaapput. Kalaallisut sullivik assersuutigalugu makkuninnga imaqarsinnaavoq:

- Katersuiveeraq suliassanik nalunaarsukkanik allagartalik
- Assit atorlugit oqaasersiuut (ordbogi)
- Allagaqaateeqqat, atuakkat assiliartalersukkat
- Atuartunik allagaqaasiaaqqat annikitsut
- Aviisit qiortaavigineqarsinnaasut
- Oqaatsit pillugit assilialersukkanik naqitikkat
- Karsi aalajangersimasunik imalik aamma oqaatsit pillugit assiliartalersukkanik naqitikkat
- Immiussissut/CD
- Erinarsuutit immiussat/CD-it naqitikkanik taallartallit
- Atuakkat assiliartalersukkat
- Atuakkat/immiussanik atortussiartallit
- Inuusat assammut ikkuttakkat (pisariaqarpat alersinik nammineq inuusiat)
- Pinnguaatit
- Atuartut namminneq atortussiaat
- Qarasaasiaq oqaatsit pillugit ilinniartitsissutitalik il.il..
- Nutserisut /teqeqqoq nutseriffik oqaasersiuutinik (ordboginik) piareersimasortalik
- Isiginnaartitsisarfik – Tassani isiginnaartitsissuteeqqat ingerlanneqarsinnaapput.

2. Anguniakkat anguniakkallu immikkuualuttukkaarneri

Aallarnisaalluni ilinniartitsinermi atuartut tunngaviusunik piginnaasaqalerniartussaapput piginnaa-
sallu taakkua ulluinnarni oqaasiupput aamma attaveqaaqateqarneq. Tamatumani pingaarnerutin-
neqarput ulluinnarni oqaatsit atortakkat aamma oqaatsit atuartitsissutissap ingerlanneqaaqqinneqar-
nerani tunngaviusussat. Anguniagassat ilaat makkuusinnaapput:

Atassuteqaqate- qartarnermi	Oqaatsit aamma oqaatsinik atuineq	Oqaatsinik pigiliussini- arneq aamma aqqis-	Atugartuus- suseqarneq aamma
--------------------------------	--------------------------------------	--	---------------------------------

piginnaasassat		sukkamik oqaatsinik sammisaqarneq	inuiaqatigiinnut tunngassuteqartut
Kalaallisut oqaatsit atorlugit ilinniartitsinermi malinnaasinnaaneq	Tunngaviusunik oqaasuteqar-nissaq ilisarinnasat nalunaatsullu pillugit paasinnissinnaaneq oqaloqatiginnis-suteqarsinnaanerlu	Ajornaatsut pillugit atas-suteqaqateqarsinnaaneq siullertut oqaa-tigiumasat pillugit iki-oqqusinnaaneq aamma timikkut kiinarsornik-kullu nalunaarsinnaaner-mik atuineq	Ulluinnarni kalaallit danskillu oqaasiisa pi-unerannik malugin-nissinnaaneq aamma kalaallit danskillu oqaasiinik immik-koortitsisinnaaneq
Atuartitsinermi ilinniartitsisup innersuussutaanik nassuiaatinillu nalunaatsunik malinnaasinnaaneq	Kalaallit oqaasiinik suliarisanik taaguisinnaaneq	Oqaatsit aappaattut ilin-niartitsinermi ilikka-riaatsinik- aamma atas-suteqaqatigeeriaatsinik atuineq ilinniartitsiner-milu sulianik atuaqatit peqatigalugit suleqate-qarsinnaaneq	Kalaallit danskillu pis-susiinik ulluinnarni nalliuttunilu atugaa-sunik maluginnissin-naaneq aamma nas-suiaasinnaaneq
Imminut, ilaquttanut, sunngiffimmut aamma atuarfimmu-apeqqutit ajornaatsut pillugit apeqquteqarlunilu akis-suteqarsinnaaneq	Oqaatsinik oqariartaatsinillu ajornaatsunik allassinnaaneq	Kalaallisut oqalunnermi taaseriaatsinut eqqumaf-figinnineq aamma kalaallit danskillu oqaasiisa nipeqarnerisa assigiin-gissusaannik pingaar-nernik immikkoortitsisin-naaneq	
Nuannarisat nuannarinngisallu pillugit oqaaseqarsinnaaneq		Siullertut oqaaserisami kalaallillu oqaasiisa sananeqaatimikkuit assigi-inngissutaannik nalunn-gisaqarneq	
Assilissat oqaasiunngitsunillu saqqummiussat atorlugit inuit, uumasut, susinnaasut, pisimasut sumiiffiillu pillugit taggisersuisinnaaneq oqaluttu-arsinnaanerlu		Ataasersiutinik qasseersi-utinik, taggisinik anner-nik, uiggiutinillu isum-mersuutinik soorlu: – <i>uvoq, -qarpoq, -miippoq, -mukarpoq, -torpoq/ -sorpoq</i> nalunngisa-qarneq	

Qulaani anguniagassat ilagisaat qitiusumik aaliangersagaanngillat, ilinniartitsisulli ilinniartitsinerminik aaqqissuinissaminut piviusunngortiterinissaminullu aamma atuartut ilinniartitsinermit pissarsiaannik nalilersuisarnerani, tunaartassatut eqqarsaatigineqarlutik. Eqqaamaneqassaaq ilinniartitsineq atuartut ataasiakkaat piginnaasaat aamma pisariaqartitaat naapertorlugit aaqqissuunneqassamat. Taamaattumik anguniakkat immikkoortiterlugit naleqqussarlugillu toqqartorneqassapput. Quppersakkap tunuani qulaani anguniakkat ilaat suliaassanngorlugit allaaserineqarsimapput.

3. Qulequttat aamma atugassatut atortussatullu qinikkat

Qulequttanik sammisanillu suliaqarnermi ilisariuminartunik qanitanillu soorlu ilaquttanut ulluinnarnilu pisartunut aamma atuarfimmu- timersornermut, nerissanut, uumasunut, sunngiffimmut, sulinnigiffeqarnermut, nalliuttunut, pinnguaatinut minnerunngitsumillu ikinngutinut tunngassuteqartu-

nik sammisaqartoqartassaaq. Utoqqaassutsimut naleqquttunik qulequttanik soqutigisanillu suli-aqartoqartassaaq soorlu 12-inik ukiulinni aallarnisaataasumik oqaatsinik ilikkagaqarniarluni suli-aqarnermi assersuutigalugu interneti taassumalu atorneqarnera sulianut akuutinneqarsinnaalluni. Allakkianik atortussianillu toqqartuinermi atuartut allassinnaassusaat- aamma atuarsinnaassusaat eqqarsaatigineqartassapput. Allakkianik atuarnermi atuartut oqaaseqassusaat aallaavigineqartassaaq. Eqqarsaatersuutigineqassaaq oqaatsit sorliit oqaatsit aappaattut oqaasilinnut nassuiaatigineqartari-aqarnersut taamaaliormi paasinninniarnaq ajornartorsiornaqqunagu.

Atuartuni ilitsoqqussaralugu oqaatsiminni (siullertut oqaatsiminni) atuarsinnaalereerlutillu allassin-naalereersuni oqaatsinik pigiliussiniarnermi allagaqaatitut atorneqartut oqaatsinik ilikkartitsiniar-nermi ikorfartuu-taasinnaapput. Atuartunut taakkununga ikorfartuutitut oqaasilerineq saqqummi-unneqarsinnaavoq imaluunniit pisariaqartinneqassappat atorneqarsinnaavoq kisiannili oqaasileri-nermik ilinniartitsinivittut atornagu.

Ilinniutit makkua: *"Kalaallisut ilinniarta"* nukarlerni, *"Kalaallisut oqalutta"* akullerni. Angajullerni *"Qaagit"* aamma *"Qanoq 1"* oqaatsinik ilikkartitsiniarnermi ikorfartuutitut atorneqarsinnaapput. Tamakkua saniatigut assilissat, atortussiat marluinnik oqaasertalersukkat, filmit, immiussatut tusarnaagassat, erinarsuutit allallu pisariaqartitsineq naapertorlugu atorneqarsinnaapput.

4. Atuartut aallutassaat

Suliassat oqaatsinik pissarsiormermit, atassuteqaqateqarnermit, isummersornermit tunngassute-qartut nikerartumik atorneqarnissaat pingaartinneqassaaq. Taamaattumik pingaaruteqarpoq atuartut oqaatsit pillugit assigiinngisitaartumik allanngorartumillu anguniakkallu allanngorartillugit aamma qulequttat allanngorartillugit suliaqartinneqartarnissaat. Taamaaliormi pingaaruteqarpoq oqaatsit atorneqarneri piviusorpalaartut atassuteqaqatigiinnermillu kinguneqartussat sammisinneqartarnis-saat. Eqimattakkaarluni marlukkaarlunilunniit suliaqarnermi atuartut atassuteqaqatigiinnerminni im-minnut ilinniarteqatigiittarput. Taamaattumik sianigineqassaaq ilinniartitsisup aqutaanik oqaloqati-giissitsinerup atorneqartarnera ingammillu atuartumut tusarliunneqassanngillat ilinniartitsisup sivi-suumik kisimilu oqaaseqarnermigut nassuiaasiortarneri. Taarsiullugu ilinniartitsisup assilissat, isi-ginnaartitsinerit, ussersornerit, nipimik allannguisarnerit, assit imaluunniit tigussaasunik atortussiat atorlugit suliaminik ilitersuisarnissaa orniginarneruvoq. Oqaatsinik ilikkarniarnermi atuartut oqal-linnerat imminnullu nassuiaassisarnerat atorneqarpat ilikkagassat annertusisarput. Taamaattumik pissusissamisussaaq atuartut oqallitsittaraanni, nassuiaasittaraanni, ilitersuisittaraanni akunner-minnilu isummanik itisilerisittaraanni. Atuartut kalaallisut oqalussinnaalaarnerusut assersuutigalugu ilaannikkut pilerlaanut tikerlaanullu ilitersuisutut atorneqartarsinnaapput. Pissarsinarluartarpoq i-likkakkat pillugit nassuiaaneq ersersitsiniaanerlu.

Eqimattakkaarluni aamma marlukkaarluni suleriaaseqarnermi atuartut oqalunnissaannut periarfis-sinneqartarput taamaaliormimimi atuaqatigiinnik atuartitsinermit naleqqiullugu atuartut oqaatsi-minnik atuinissaminnut piffissalernerqartarput, taamaaliormimilu ingerlaannartumik oqaatsiminnik atuisinnaalernissaminnut sungiusarnissamut periarfissinneqartarlutik. Eqimattakkaarluni sulisitsine-rup atuartut oqaatsinik pigiliussiniarnerat assigiinngitsutigut ikorfartortarpar: eqimattakkaarluni su-linermi atuartup oqaatsit amerlanerusut aamma assigiinngitsumik atorneqartut tusaasarpai, taamaaliormi eqqarsaatit assigiinngiaartut isumassarsiallu assigiinngiaartut eqqartukkamut tunngassuteqartut tusaasinnaalersarlugit. Atuartut oqaaseqarnissaminnut toqqissisimanerulersarput, sulinermilu isumaqartumik oqaatsit atorneqalersarput aamma oqaloqatigiittut akornanni oqaatsinik atuneq eqqarsaatigalugu. Eqimattakkaani ikittukkaanik inuttalinni oqaatsinik atuinerup ineriartor-tinneqar-tarnera pissarsiaqarnarneruvoq suliassat/ilitersuutit oqaatsinik ulluinnarsiutinik atuinissa-mut kaammattuutaasimappata.

Ilikkarniarneq pitsaanerusement ingerlasarpoq ilinniartitsineq atuortoq qitiutillugu ingerlanneqarpat piareersariikkanillu suliassanik suliassiissutaaffiuppat taamaaliornermimi atuartut atuaqatigiiaat akornanni atassuteqaqatigiinnermik pilersitsinissamut kaammattorneqartarput. Taamaattumik ilikkarniarneq pitsaanerpaasarpoq allat peqatigineratigut aamma ilinniartitsineq atuartup piginnaasai tunngavigalugit ingerlanneqaraangat. Aallarnisaalluni ilinniartitsinermi assersuutigalugu assilissat oqaloqatigiinnermut tunngavigissallugit pitsaasuupput.

Ataatsimut oqaatigissagaanni suleriaatsit assigiinngiaartut atorneqartariaqarput.

Suliassiat

Kinguneqartumik oqaatsinik atuartitsinermi, erseqqissunik suliassiissutitalinnik ilinniartitsinissamut piareersaasiorluarnissaq pisariaqarpoq. Suliassiat suliassiissutitut atorluarneqarsinnaapput, tamakumi suliassanik tigussaasunik erseqqissumik anguniagassartalerlugit pilersinneqartarput. Suliassiat aamma atassuteqaqatigiinnissamut suliaapput – oqaatsinik atuinermik anguniagassartallit taamaaliornermi atuartut oqaatsinik ilikkarniakaminnik angusaqarniarlutik atuisusaapput. Taamatut suliassiani paasissutissanik avitseqatigiinneq pingaaruteqarpoq. Taamaattumik suliassiat eqimattakkaarluni- aamma marlukkaarluni suliaqarnermut naleqqussagaapput taamaaliornermimi atuartut eqimattakkaarlutik marlukkaarlutilluunniit aalajangersimasumik kinguneqartitsiniarlutik sulisussaapput. Taamaaliornermi atuartut periarfissinneqartarput oqaatsit atorlugit isumaqatigiinniarnissamut atuartullu sivisunerusedumik oqaluttariaqarput suleriaatsillu taamaattut atuartitsinerup nalaani atuartut oqaatsinik atuinissamut periarfissittarpai. Tamatuma saniatigut suleqatigiinnerup atuartut oqaatsit pillugit misissorluarnissaannut ilanngullugulu oqaatsinik nutaanik ilikkagaqarnissamut periarfissittarpai. Ingerlatsineq imatut aqqissugaasinnaavoq:

Suliassiat sammitinnagit

Suliassianik samminnilernissaq sioqqullugu iliuitsit ilinniartitsisumit annertunerusedumit aqunneqartarput. Taamatut iliuitsip imarisamigut, oqaatsitigut aamma ilikkagaqarnissamut suliassiissuteqarnissamullu ikaarsaariarneq ataqatigiissittarpaa imaqarsinnaallunilu:

1. Nalunngisalerineq, imaappoq sammisaq taassumalu oqaatsitigut imarisaalu pillugit atuartup nalunngeriigai oqaatsitigut imarisaatigullu ”qaffakaatinniarneqartarput”. Nalunngeriikkat tamakku eqqaasinniarneqartarput atuleqqitsinniarneqartarlutillu apeqqutitigut ammasutigut soorlu: ” Illoqarfimmut tikeqqaajunerme paasissutissat suut atorfissaqartinneqartarpat?”
2. Oqaatsitigut piareersarneqarneq: oqaatsinik nutaanik imaluunniit oqaatsitigut paasissutissanik nutaanik ilisimatinneqarneq.
3. Imarisai pillugit piareersarneqarneq: imarisai pillugit ilisimatinneqarneq, qulequtaq imaluunniit assersuut pillugu.
4. Suliassianut- piareersarneq: Suliassiat suunerinik siunertaanillu qulaajaaneq.

Suliassialerineq

Suliassialerineq suliaavoq atuartunit aqunneqartussaq. Ilinniartitsisoq annertunerusedumit ilitsersuisutut atorneqassaaq. Tamatumani annertuumik atuartup ataatsip oqaatsitigut nalunngisai nalunaallineqarsinnaapput aamma nalunaallineqarsinnaapput atuartup ataatsimoorullugu oqaluuserisassaq pillugu nalunngeriigai.

1. Suliassialerinissamut piareersarneq: atuartut suliaasaq qanoq naammassiniarnerlugu oqallisigissavaat pilersaasiorlugulu.

2. Suliassialerinerup naammassineqarnera: atuartut suliassaq eqimattakkaarlutik marlukkaarlutilluunniit suliarissavaat.
3. Saqqummiineq: eqimattakkaat suliatic saqqummiussussavaat suliatic illu paarlaateqatigiinnikkut sanillersuutissavaat.

Suliassialerinerup kingorna

Atuartut ilinniartitsisortik peqatigalugu allakkiami immikkuualuttut sammissavaat soorlu oqaasilerineq imaluunniit oqaatsit ataasiakkaat isumaat aallaavigalugit.

1. Oqaatsinik suliaraqqinneq tamatumani oqaatsit ilusaallu aallaavigalugit. Atuartut allakkiami immikkuualuttut qitiutillugit suliarissavaat pisariaqarpat oqaaseqatigiiliorneq, isumai imaluunniit oqaasilerinerme apeqqutaasinnaasut qitiutillugit.
2. Atuartut suliassa qimerlooreernerisigut ilinniartitsisup suliassat nangissavai oqaatsinik nutaanik, oqariartaatsinik, oqaasilerineq pillugu imaluunniit oqaaseqatigiit pillugit saqqummiinermigut, aamma nassuiaatigalugu oqaatsinik pilersitsineq iluarnersooq. Atuartut ataasiakkaat piginnaasaannik nalileereernerme ilinniartitsisup tamatuma kingornatigut apeqqutinik atuartut saqqummiivigisinnaavai soorlu: ”Atuartoq/atuartut qanoq piginnaasaqarpat? Atuartoq/atuartut sunik suliaraqqissinnaappat? Qanoq iliornikkut?”

(Tunngavigisat: *Intersprogsanalyse og andetsprogs pædagogik* Helle Pia Laursen-imit, København, 2007; Michael Svendsen Pedersen, SPROGFORUM NO.20.

<http://inet.dpb.dpu.dk/infodok/sprogforum/spr20/msp.html>. –imit aasaq).

Suliassialiat assigiinngitsunik iluseqarput. Matuma kingornani suliassialiat pillugit assersuusiat takuneqarsinnaavoq taannalu paasisimasunik naligiinngissuteqarneq tunngavigalugu suliassiaavoq. Suliassiaq taanna aallarnisartumut suliassiissutissatut tulluurtuuvooq.

Marlukkaarnermi suliassaq

Atuartut tamarmik immikkut illoqarfiup nunap assiliorneqarneranik peqassapput pisariaqarpat oqarasuaatit nalunaarsuiffianiit assilisaasinnaavoq. Atuartup aappaa takornariaasusaasaaq atuarfimnullu aqutissaminik apersuissaaq. Aappaa sumiiffimmiit atuarfiup tungaanut ingerlavissamik nassuiaasissaaq nunakkut, assiliaq tunngavigalugu aqutissaaq nalunaarsorlugi, pisariaqarpat aamma nassuiaanermini illut assigiinngitsut aqqusinerni sorlerniinersut ilanngussorlugit.

Paasisutissiineq pillugu suliassiissutini, suliassiissutip naammassiniarnerani, atuartut paasisutissanik pissarsiniarlutillu paarlaateqatigiittartussaapput. Taamaaliornikkut paasisutissanik amigaatigisanik pissarsiniarluni oqaatsit isumalimmik atorpeqartariaqartarput.

Suliassaq iluatsittumik, akunnernut atuartitsivinnut pingasunut agguataarneqarsinnaavoq, pingasunik immikkoortortalerlugu.

1. Suliassialerineq sioqqullugu. Pineqartoq pillugu paasisutissiineq paasigallagassanillu pilersitsineq aamma oqaatsinik suliamut tunngassuteqartunik atugassanik pilersitsineq pineqarpoq. Suliaq ilinniartitsisumit aquneqartussaavoq. Ilinniartitsisup atuartut misigisimasaannik misilittagaannillu apersorsinnaavai. Tamatumani eqqaamasassiortoqarsinnaavoq paasisutissanillu oqaatsinik, atuartup nalunngeriigaanik, ujarlertoqarsinnaalluni aamma eqqartorneqarsinnaapput oqaatsit paasisu-

tissaasut- eqqartuisuusullu aammalu oqaatsit apeqqutitut ilusilikkat saqqummiunneqarsinnaallutik soorlu:

- *ikaniippoq*
- *illoqarfiup qeqqaniippoq*
- *ikunga ingerlaguit*
- *tungujortumik qalipaateqarpoq*
- *naak/sumiippa?*
- *sumi nassaarisinnaavara?*
- *sumiippa?*
- *ikiorsinnaavinga?*
- *qanoq ilillunga?*
- *takorusuppara...*
- *uteqqilaaruk...*
- *tikkuarsinnaaviuk?*
- *qaqugu?*

2. Suliassianik ingerlatsineq. Atuartut suliassaq sularineralu aqussavaat. Atuartut aamma suliatic atuaqatiminnut saqqummiutissavaat.

3. Suliassianik ingerlatsinerup kingorna. Atuartut suliamic saqqummiussineranni ilinniartitsisup allattussavai oqaatsit sorliit ilikkarneqarsimanersut aamma oqaatsit sorliit nalunnginneqarnersut kii-salu oqaatsit sorliit suleriaqqinnermi sularineqassanersut. Taamaaliornermi ilinniartitsisup pisariaqarpat, atuartullu unittoorsimappata, oqaatsit nassuiaatigisinnaavai oqaatigineqarnerilu allatut oqaasertalorsinnaallugit taamaaliornermigut atuartut saqqummiussai pillugit nalunaarfigisinnaagamigut oqaatsinillu nutaanik ilinniartissinnaallugit. Atuartut nalunaarsuiffimminnut oqaatsit ilikkakatik nalunaarsorsinnaavaat.

Isumaqatigiinniarneq pillugu suliassiaq

Isumaqatigiinniarneq pillugu suliassiaq suliassiatut ilusiligaavoq ilisarnaatigaalu atuartut akornanni atassuteqatigiinneq atorlugu isumaqatigiinniarneq pillugu suliassiaanini. Tamatuma saniatigut atuartut namminneq oqaatsit qitiutillugit ingammik imarisaata ilusilersorneqarnera aamma oqaatsit ilusilerneqarnerat (oqaasilerineq) tunngavigalugit suliassiaanera isiginiassavaat. Suliassianermi aallaaviuvoq allagaqaat naatsoq, ajornanngippat tupaallannartumik imaluunniit nuannersumik oqari-artuuteqartoq, taannalu atuartunut pingasoriarlugu atuffassissutigineqarluniluunniit immiussaappat tusarnaartinneqartussaavoq. Tusarnaartinneqarnerani atuffassissutigineqarneraniluunniit siullermi taamaallaat tusarnaartoqassaaq aappasaanik aamma pingajussaanik tusarnaartinneqarnerani imaluunniit atuffassissutigineqarnerani atuartut eqqaamasassiorlutik allattuisinnaatitaapput. Taamaalio-reernermi atuartut marlukkaarlutik eqimattannguakkuutaarlutilluunniit atuffassissutigineqartoq/tusarnaartinneqartoq sapinngisamik imarisaa ilusilersugaaneralu eqqoqqissaarniarlugit oqaluttua-reqqinniartussaavaat. Pisariaqartinneqarpat taamaaliornermi oqaasersiuutit (ordbogit) atorneqarsinnaapput. Atuartut eqimattakkaarlutik oqallinnermikkut isumaqatigiinniarnermikkullu allakkiamik pilersitsiniartussaanagerat anguniarneqarpoq, tassa allakkiamik atuffassissutigineqartumik namminerlutik ilusilersukkaminnik oqaatiginniniartussaapput.

Sulineq immikkoortukkaarneqarsinnaavoq. Ingerlatsineq suliassialerineramik sioqqutsisumik ingerlatsineramik aallarnisarneqassaaq: allaatigisap imarisaanut ilisarititsineq taamaaliornermilu atuartut oqaatsinik nalunngisaminnik atuisinnaanerminnut isertinniarneqassapput imaluunniit periarfissin-

neqassapput suliassiami oqaatsinik atorneqartussanik ilinniarnissaminnut. Tamatuma saniatigut atu-
artut suliassiap ilusaanik nassuiaavagineqassapput aamma suliassiamik suliaqarnissami suna siu-
nertarineqarnerisq nassuiaatigineqassaaq.

Allakkiaq atuarneqareerpat tusarnaartinneqareerpalluunniit atuartut eqimattakkaartinneqassapput
marlukkaartinneqarlutilluunniit. Suleqatigiiaat siullertut siunnersuusioreerunik suleqatigiinnut alla-
nut kaajallaasinnaapput taakkua suliaannik ”alakkarterillutik”. Taamaalioreerunik suleqatigiiaat su-
liaminnut utersinnaapput suliaminnillu iluarsaassillutik inaarutaasumillu saqqummiussassartik isu-
maqatigiissutiginiartussaavaat.

Suliassiap suliareererneqarnerani eqimattakkaat tamarmik saqqummiussassartik allattarfimmut al-
lassinnaavaat taamaaliornermilu atuaqatigiit tamarmiullutik suliarineqartut tamaasa oqallisigissa-
vaat suliallu tamarmik naleqqersuunneqassapput. Taamaaliornermi suliareqqaakkat takutissorneqar-
sinnaapput assersuunneqarsinnaallutillu. Tamatumani aperisoqarsinnaavoq: ”Imaritinneqartoq assi-
giissumik oqaatigineqarpa? Oqaasertaliussukkat assigiinngissuteqarnerat imarisaata paasineqarnis-
saanut assigiinngisitsilerpa?” Tamatuma saniatigut allagaqaasiaq atuarneqartoq pissutsinut allanut
naleqqiussorneqarsinnaavoq. Taamaaliorneq nalilersuinermit aamma atorneqarsinnaavoq tassami
ilinniartitsisoq atuartut suliaannik qimerluuereermermini nutaanik anguniagassiorsinnaammat.

Isumaqatigiinniarneq pillugu suliassiat assigiinngitsuusinnaapput. Assersuut matuma kingorna eq-
qartorneqartoq, nuannaartorisat pillugit, isumaqatigiinniarneq pillugu suliassiaaavoq.

1. Suliassialerinissamut piareersarnek, tassani atuaqatigiit isumaqatigiinniarneq pillugu suliassiami
qulequtarineqartoq pillugu- uani nuannaartorisat - eqqaaqqaakkaminnik saqqummiussuissapput.

2. Suliassialerineq, tamatumani ilinniartitsisup naammaginartumik sukkassuseqartumik allakkiaq
naatsoq pingasoriarlugu atuassavaa. Atuartut tusarnaassapput oqaatsillu paasisatik allattorsinnaa-
vaat. Siullermik oqaatsit ilisarsissutaasinnaasorisatik allattussagunarpaat ilaatigulli aamma oqaa-
seqatigiit ataasiakkaat allattorsimasinnaavaat, allattugaasali nalunanngitsumik ataqatigiissaartuunis-
saat ilimanaateqanngilaq.

Taamaalioreermermi atuartut eqimattaarakkuutaartinneqassapput marlukkaartinneqarlutilluunniit su-
leqatigiillutillu atuarneqartumik paasinninnertik allaatigissavaat.

Allaatigineqartoq nalorninaatsuusaaq ajornanngippallu oqaasiliarineqartut oqaloriaatsimik tunnga-
veqartumik ilusiligaallutillu piareersagaassallutik (takuuk Atuagassiaq nr. 11 *Kalaallisut Oqalutta
qupp.* 80). Allakkiaq oqaatsitigut ilusilersorneqarnera, atuartitsinermi anguniakkatut isigine-
qarsinnaasoq, oqaluutinik minnernik annernillu qitiutitsivoq aamma oqaaseqatigiinnik SOV-tut² ilu-
silersukkanik (susooq, iliortoq aamma oqaluut) aamma pineqarput susup kingorna taggisit taartaasa
allanngorartarneri aamma piginnittoqartarnek/susooqartarnerlu. Tamatuma saniatigut allaaserisap
ataqatigiissumik ilusilersorneqarnera qitiutinneqarpoq.

3. Suliassialerinerup kingorna suleqatigiiaat allattarfimmut suliartik allassavaat. Tamatuma kingor-
na atuaqatigiit tamarmiullutik suliarineqartut tamaasa oqallisigissavaat suliallu tamarmik naleqqer-
suunneqassapput. Tamatumunnga ilanngullugu atuarneqartoq pissutsinut allanut naleqqiussuunne-
qassaaq. Taamaaliornermi suliareqqaakkat takutissorneqarsinnaapput assersuunneqarsinnaallutillu.

² Naalisagaq: Subjekt (susooq), Objekt (susaaq) Verbum (oqaluut). Uani oqaatsit immikkoortiternerisa tulleriinneri
pineqarput.

Taamaaliorneq aamma nalilersuinermit atorneqarsinnaavoq tassami ilinniartitsisup atuartut suliaani maluginiassammagu atuartut oqaluutinik susalinnik susaqqangitsunillu allanngorartitsisinaanersut. Tamatuma kingorna ilinniartitsisup atuaqatigiit atuartulluunniit ataasiakkaat nutaanik anguniagassi-uussinnaavai.

Atassuteqaqatiginneq pillugu suliassat

Aallarnisaalluni ilinniartitsinermit pingaaruteqarpoq atuartut oqaaseqassusaasa annertusarnissaat ilinniartitsinermit oqaatsinik atuineq tamarmiisoq taputartuunneqartariaqarpoq: atuarneq, tusarnaarneq, allanneq, taaguineq, nipinitsitsineq aamma nipisiuineq aamma oqaasilerineq (takuuk immikkoortoq *Oqaatsinik piginnaasanik ineriartortitsineq*). Oqaasilerineq, atuartup oqaatsitigut ineriartornissaanut, sakkutut isigineqassaaq, nammineq immiini immikkut anguniakkatut *isigineqarani*. Taamaattumik oqaasilerineq, pisariaqartitsineq naapertorlugu, atorneqartassaaq ilinniartitsinermit aallaaviussanani. Tamatumunnga atatillugu periarfissaavoq atuartup oqaatsitigut piginnaarigaasa assersuunneqarlutillu naleqqersuunneqarsinnaanerit. Taamaaliornermit atuartup oqaatsitigut nalunngisaminik atuinissaminut periarfissaqarpoq, oqaatsillu arlallit atornerisigut oqaatsit pillugit eqqumaniarnissaminut ineriartortitsisarpoq, ilikkartaramiuk aalajangersimasunik oqaatsit arlallit atorlugit oqaatiginnissinnaasarneq. Oqaatsit pillugit misilittagaqalerneq taamaattoq oqaatsinik passussinermit assigiissutsit assigiinngissutsillu maluginiarnerini atorneqarsinnaavoq.

Atassuteqarnissaq anguniarlugu sungiusateqarneq suliassamik aatsaat isummersorneq aqqutigalugu naammassineqarsinnaasumik imaqarpoq, imaappoq inuup aappaa aapparmi nalusaanik nalunngisaqarpoq imaluunniit isumasioqatigiinneq aqqutigalugu aqqinniagaq aatsaat aqqinneqarsinnaasarpog. Sungiusaatit tamakku suliassanut assigiinngitsunut immikkoortiterneqarsinnaapput:

Aaqqiiniarluni suliassat

- tamatumani paasissutissat paarlaasseqatigiissutigineqarlutillu isummersoqatigiissutigineqassapput suliassaq naammassiumallugu, soorlu katiteraluni suliassaq assersuutigalugu assilissamik katiterineq aqqutigalugu imaluunniit allataq qiortarlugu immikkoortitigaq katiterlugu oqaluttuartaanik saqqummersitsiniarneq,
- suussutsinut inissitsiterinermit suliassaq, tassani suusinnaasut suussusaanut aggulunneqarsinnaapput, soorlu naatitat imaluunniit paarnakkut,
- paasissutissanik avissaangasunik suliaqarneq, assersuutigalugu atuartut marluk tamarmik immikkut amigaatitalimmik assiliaateqartut oqallinnermikkut - assiliaatitik takunagit – suussutsimik nassaarniaqatigiinnerat.

Inooqatigiinnermit atassuteqaqatigiinnerit pillugit suliassaq

tamakkua tassaapput kinaasuusaarnerit, apersuinerit aamma torrussiinnarnerit, aalajangersimasunik oqaloqatigeeriaatsinik sungiusarfiusut, soorlu oqarasuaatikkut oqaloqatigiinnerit. Oqaloqatigiinnerit allattarfimmitt allanneqarsinnaapput aamma atuartut nalunaarsuiffimminnut allassinnaavaat taamaaliornermikkut oqaatsit taakkualu katiterneqarnermikkut oqaaseqatigiinngortarneri tunngavigalugit oqaatsinik pigiliussiniarnermit, taagueraatsinut oqaasiliortarnermillu sungiusarnermit ikorfartuu-tigisinnaasarpaat.

Suliassanik ingerlatsisimanermit ingammik eqimattakkaarluni – marlukkaarlunilu suliaqarneq pillugu uppersaasiaq nalinginnaasoq.

Oqaatigineqareersutut pingaaruteqarpoq oqaatsit pillugit ilinniarnermi pitsaasunik avatangiiseqarnissaq aamma atassuteqaqatigiinnermik ingerlatsiffiusumik ilikkarniarneq ilanngullugu. Atassu-

teqaqatigiinnissaq pillugu suliaqarnej suliaqarnerunngilaq sanaartoriikkanik oqaasissianik issuaaneq imaluunniit oqaatsinik ataasiakkaanik oqaaseqatigiinnilluunniit alanngaarneq, kisianni suliaaavoq atuartup eqqarsarnissaanut oqaatsitigullu ineriartornissaanut periarfissiisussaqaq unammillernartuusussarlu, imaappoq atuartut ataasiakkaat allanik atassuteqaqateqarnermikkut isumalinnik ilisimasanillu pilersitsisussaapput. Isumalimmik atassuteqaqatigiinnermik suliaqarnikkut pilersitsinermi eqqarsaatigineqassapput:

- Atuartunut erseqqissumik ilitersuusiortoqarsimanersoq?
- Oqaloqatigiinnermik ilaatitsisoqarnersoq taamaaliernerlu atuartut suliaassaattut siulliutinneqarnersoq imaluunniit suliaassat ilagineraat?
- Suliaq oqaatsit pillugit atuartitsinerunersoq atuartitsissutissarlu pillugu imaqaartinneqarnersoq, sulinermilu tigussaasumik takussaasumilluunniit naammassisaqartoqarsimanersoq?
- Suliaassat unamminnartuunersut assigiinngisitaartuullutillu taamaattoqarneranilu atuartut eqqarsartaasiannut naleqqussaasoqarsimanersoq?
- Suliaq suliallu imarisaat ajornarsiartuaartinneqarsimanersut?
- Kina sulinermi suliaqarnerpaava – atuartoq imaluunniit ilinniartitsisoq – aamma piffissap suliffiusup ingerlanerani atuartut qanoq annertutigisumik akunnerminni imminnut atassuteqaqateqarfigiinnersut?
- Piffissamik suliamut atugassamik naammattumik piffissaliisoqarsimanersoq?
- Suliat pisallu pillugit oqallisigisamut ataqatigiissitsisoqarsimanersoq?

Oqaatsinik piginnaasanik ineriartortitsineq

Oqaatsinik ilinniartitsinermi atuartut oqaasiutaasa amerlisarneqarlutillu inerisarneqarnissaat pingaaruteqarpoq aamma pingaaruteqarpoq atuartitsinermi oqaatsit immikkoortuisa assigiinngisitaartut tamakkiisumik akuutinneqarnissaat: tusarnaarneq, atuarneq, oqalunneq, allanneq, oqaatiginninneq, nipinik atuneq aamma nipisiuineq oqaasilerinerlu. Takussutissiami uani pineqartut tamarmik ilaatinneqarput ilinniartitsisullu oqaatsinik ilinniartitsinermi piareersaasiornerani pineqartut tamarmik taputartuunneqarlutik aallaaviusussaapput.

Tusarnaarneq	Oqalunneq
Atuarneq	Allanneq
Oqaasiuteqassuseq aamma oqaatsinik allanik iluarsartuussisarneq	

Tulliuttuni pineqartut immikkuualuttortai allaaserineqassapput. Piginnaasassatut tunngaviusumik eqqartorneqartut tassa tusarnaarneq, oqalunneq, atuarneq aamma allanneq suliaassatut isumassarsiornermi atugassatut ilusilersorneqarsimapput.

Oqaasiuteqassuseq aamma oqaatsinik allanik iluarsartuussisarneq

Oqaatsit iluarsartuunneqarnerinik ilinniartitsinermi pineqarput nipit, allariaaseq, oqaatsit assigiinngiaartut, allanngoraatit, oqaaseqatigiiliorneq, allatat aamma oqaloqatigiinnermi ataqatigiissitsinerit, oqaasiuteqassuseq aamma isumaqartitsinerit. Atuartut ukioqassusaat apeqqutaatillugu tamakku-ninnga suliaqarnej tunngaviusumik piginnaasassanut: tusarnaarnermut, oqalunnermut, allannermut aamma atuarnermut taputartuunneqassapput. Atuartut marlunnik oqaaseqartut kalaallit oqaasiinik ilinniarnersa annertunersaa siunertaqartumik oqaatsit sananeqaataannik ilinniarnermik imaqaarpoq, sulinerli atuartut ataasiakkaat pisariaqartitaat tunngavigalugit isumaqarluartumik ataqatigiissumillu

ilinniartitsinermi akuutinneqartussaavoq. Oqaasilerinerмик annertunerusumik sammisaqarnissaq atuartunut angajullernut atugassatut aatsaat inissinneqartariaqarpoq.

Immikkoortuni tamani, atuartut oqaatsit pillugit eqqummaarissuseqarnissaat suliarineqarsinnaavoq aamma kalaallit oqaasiinik misiginnilernissaat taamaaliormikkut assigiinngissutit assigiissutillu oqaatsitigut assigiinngitsunik nassuiaasersuinerмиккut maluginiarsinnaalerniassammagit. Suliassat amerlasuut oqaatsinik pinnguarnertut ilusilersorneqarsinnaapput, aamma pisariaqarpat atuartut ilit-soqqussaralugu oqaasii taputartuunneqarsinnaapput, taamaaliormermi kalaallit oqaasiini malunnaataasut atuaqatigiinni atorneqartunut sanilliussorneqarsinnaassammata.

Oqaaseqatigiinnik pilersitsiniarluni suliaqarnermi aamma allakkiat ataqatigiissinniarneqarnerini atu-artut paasisinnaasaat atorsinnaasaallu naapertorlugit nalimmassarneqassapput.

Tusarnaarneq

Atuartut tusarnaarnermik kalaallit oqaasii naapeqqaartarpaat taamaaliormerminnilu oqaatsitigut sunnerneqarnissartik angusarpaat. Taamatut tunngaveqarnermik kalaallit oqaasii pillugit takor-luugaqarsinnaalersarput eqqoriaasinnaalersarlutillu, oqaatsinik pigiliussiniarnerminnilu aamma misileraaner-minni taamatut maluginninnertik tunuliaqutarisinnaasarpaat.

Atuartup kalaallisut oqaatsinik ilinniaqqaalersuunermini kalaallit oqaasii ataqatigiinngitsutut paasis-saangitsutullu nipiliornermut misigisimagajuppai. Piffissap ingerlanerani atuartup nipit ataqatigiin-neri immikkoortissinnaalerialartortarpai ilisarisinnaalerialartortarlugillu, qanorlu isumaqarnerinut ik-kukkiartuaarsinnaalerialartortarlugit, taamaaliormermigullu atuartup aallaqqaataasumik oqaatsit ataa-siakkaat qitiusumillu inissisimasut aammalu oqariartaatsit aaliangersimasut pigiliukkiartortarpai. Kingusinnerusukkut atuartup oqaatsit immikkoortui allat maluginiarsinnaanerulersarpai soorlu oqaatsit ataqatigiissumik aaqqissugaasut oqaasilioriaatsit/oqaaseqatigiilioriaatsit aammalu oqaasile-rineq.

Siunertamut pingaaruteqarpoq tusarnaarnerup annertunerusutigut tapersersorneqarnissaa aammalu aalajangersimasumik anguniagaqarluni inissisimaffeqarnissaa, taamaaliormermi atuartup malugis-utsini arlallit ataatsikkut oqaatsit pillugit maluginiutigisinnaaniassammagit. Atuartitsineq tigus-saasumik iliuuseqarnermik tunngaveqartoq – soorlu eqqartukkat iluarsartuussat – periaatsit atus-sallugu pitsaasuvoq. Matuma kingorna siunnersuusiaq atuartitsinissamut pilersaarusiornermi aal-laavigissallugu ilaatissallugulu pitsaasuvoq:

Akiorilluni atassuteqatigiinneq

<p>A Ulluinnarpalaartumik oqaloqatigi-innermut peqataaneq, assersuuti-galugu pinnguarneq, ikinngutit, nu-annaartorisat imaluunniit ikinngummut/sianerneq pillugit.</p>	<p>B Apersuinermi peqataaneq, oqaloqatigiinneq, taamaaliormermi ilitersorneqarneq ilanngullugu imaluunniit timmisartuutileqatigiif-fimmut sianerneq aallartussanik apeqqustillinertalik atuakkanilluun-nit atorniartarfimmi oqaluussineq.</p>
<p>C Quujasaartumik tusarnaarneq, oqalungusiarneq, misigisimasamik oqaluttuarneq.</p>	<p>D Tusarnaarneq: Radiomi- imaluunniit TV-mi nu-taarsiassanik</p>

	Oqalugiarneq Inuk, ilitsersuisoq.
--	--------------------------------------

Ulluinnarni Paasissutissiinemi qulequttat qulequttat

Illuinnaasiortumik atassuteqaqatigiinneq

(Tunngavik: *Scaffolding Languge, Scaffolding Learning* Pauline Gibbonsimit, 2002. qupp. 105).

Atuartup tusarnaarnissaminut piareersimanissaa eqqumaffigisariaqarpoq taamaaliornermi atuortoq paasinneqqaarnissaminut piareersimasariaqarmat. Tamatumani eqqarsaatigineqarput oqaasiuteqartigissuseq, aamma allaaserisap suussusianut aamma pisamut nalunngisat. Tusarnaarnermi paasisaqarsinnaassuseq sulissutigissagaanni suliami suliareqqaagassat aqqusaarneqarsinnaapput, tusarnaarneq/-rit aamma aqqusaarneqarsinnaapput inaarsaalluni sulinerit. Tusarnaarnissamut piareersarneq pingaaruteqarpoq atuartup paasinneqqaarnissaa eqqarsaatigissagaanni. Tusarnaartinnani suliassat tassaasinnaapput pineqartoq pillugu oqaloqatigiinnerit, assilissatigut takussutissiat saqqummiunneqarneri imaluunniit eqqaaqaakkanik oqaasertalersuineq. Aamma pingaaruteqarpoq atuartut tusarnaarnissaanni suna anguniarneqarnerisooq paasitissallugit taamaalillutik piareersimaffiginiasammassuk suna tusarnaassanerlugu. Taamaaliornermi nakkussisinnaaneq annertusarneqartarpoq aammalu ataatsimut paasinnissinnaaneq pitsanngorsarneqartarluni. Aamma pisariaqarpoq tusarnaariaatsit assigiinngitsut sungiusassallugit.

Aallaqqaataaniit pingaartinneqassapput atuartunut tusarnaarluarnissamik periusissat ilikkartinneqarnissaat taamaaliornermi atuartup maluginiassammagu tusarnaarnermi pissarsisinnaalluni. Tamanna isumaqarpoq atuartitsinerup imarisamigut, ilutsimigut paasiuminassutsimigullu isumaqartumik atassuteqaqatigiissutaasumillu misigisimaneqarnissaa. Pitsaassaaq ilinniartitsisoq tusarnaarnermigut maligassiuissappat atuartumullu oqaloqatigiinnermi tusarnaarnissamut periarfisiilluni namminerlu susoqarnerani nalinginnaasumik nalunaarsinnaappagu aamma nammineq tusarnaarnini imaluunniit oqaloqatigisaminut soqutiginninnini takutissinnaappagu.

Suut tusaasinnaavigit?

Atuortut illoqqasunngorlugit issaatinneqassapput. Ilinniartitsisup atuortut sequnneqqussavai nipangerluinnaqqullugillu. Sekundialuit utaqeqqaarit aperitinnak suna tusaasinnaaneraat. Taamaaliornermi tusarnaarnissamut piareersimaneq pilersinneqartarpoq. Atuortut aamma anisinnaapput nipillu assigiinngitsut tusarsinnaasatik tusaaniarlugit, eqimattakkaanilu unammissutigisinnaavaat eqimattap sorliup nipit assigiinngitsut amerlanerpaat tusaasinnaasimagai (pisariaqarpat takuuk *Kalaallisut Oqalutta – suliassat*, qupp.18).

Oqaaseq oqaatigiuk!

Atuortoq allagartamik oqaasertalimmik tunineqassaaq, oqaaseq taanna atuaqataasa eqqoriaqattaasavaat, atuortulli oqaaseq oqaatigissanngilaa (assersuutigalugu biilip ingerlarpalunna). Atuortup oqaaseq nassuiarniartariaqarpaa. Atuaqataasa nassuiaat tusarnaassavaat eqqoriaasarlutillu.

Apereriaatsit tusarnaartariaqarnermik pisariaqartitsisut

Oqaatsit aappaanik oqaasillit immikkut susunik paasitinniarneqarluartariaqartarput. Iitsoqqussaralugu oqaasillit oqaatsinik piginnaasaqartiginngillat ilaatigullu pineqartoq pillugu nalunngisaqa-reerneq ajorput imaluunniit atugartuussutsimut tunngasortanik aallaavigisaqarsinnaaneq ajorput. Ilikkartikkitt oqariartaatsinik apersueriaatsinillu matuma kingorna saqqummiussanik taamaaliornermi pisariaqarmat tusarnaarnissaq imaluunniit pineqartoq pillugu paasinninnissaq:

- *Utoqqatseraluarpunga aperilaarsinnaavunga?*
- *Qanoq oqarpit/qanoruna oqartoq?*
- *Paasinngilakkitt uteqqilaaruk/paasilluannginnakku nassuiaqqilaaruk!*
- *Oqartutinuna..?*
- *Qanormaa oqarpit?*

Ingammik aallarteqqaarnermi tusarnaarnissamik iliuusissat suunersut toqqartornissat pisariaqarpoq taakkuami atuartoq piareersassavaat oqaatsit atornagit akissuteqarsinnaaneranut. Imaasinnaavoq iliuusit ilitsersorneqarnermik aallaaveqartut atorneqartariaqartut, titartaanerit imaluunniit oqallisi-gineqartoq pillugu qalipaanerit, tigussaasumik tikkuaaneq imaluunniit suusinnaasumik titartaanerit aamma atorneqarsinnaapput eqqortunik/eqqunngitsunik krydssilersuinerit (pisariaqarpat takuuk *Kalaallisut Oqalutta – Suliassat*).

Pisariaqarpoq atuartut oqaatsinik ataqatigiissunik assigiinngitsunik tusarnaarsinnaanerannut periarfississallugit, taamaaliornermilu oqaatsit pisuni assigiinngiiaartuni assigiinngiiaartumik siunertaqarluni atorneqarsinnaapput. Ilaatigut aneernermi, videornermi immiussinermilu taamaaliorneq ingerlanneqarsinnaavoq.

Nipit titartakkitt

Nipit assigiinngitsut marluk pingasulluunniit atuartumut tusarnaartikkitt soorlu biilip ingerlarpalun-nera, anitsiarneq, oqaloqatigiinneq imaluunniit nipilersuut (pisariaqarpat *Kalaallisut Oqalutta – Suliassat*, qupp. 18) atukkit. Atuartut tamarmik immikkut nipit marluk pingasulluunniit pillugit titartaasinnaapput. Tamatuma kingorna ilinniartitsisup atuartut aperissavai suut titartarneqarsim-nersut.

Nassuiaateqarit aamma titartaagit

Suliassaq atuaqatigiinni suliarineqarsinnaavoq imaluunniit atuartut marlukkaarsinnaapput. Ilinniar-titsisoq/atuartorluunniit ataaseq nalunaatsumik titartakkamik/assimik peqassaaq taannalu aappami-nut/ suleqatiminut nassuiaatigissavaa. Atuartup aappaata/suleqataata assiliaq/titartagaq takussanngi-laa ilinniartitsisullu/atuaqatillu nassuiaanera naapertorlugu titartassavaa. Oqaaseqatigiit makkua sungiusarneqassapput:

- *Pappiaqqap qeqqanut kipparissuliorit.*
- *Taava kipparissup qulaanut pingasunik teqqequlik titartaruk.*
- *Kipparissup ataanut ammalortoq titartaruk.*
- *Ammalortoq aappaluttumik qalipaguk...*

Atuartup kalaallisut ilikkariartornera ilutigalugu, suliareqqiisarneq aallunneqalersinnaavoq taamaa-liornermimi oqaatsit pillugit passussinissamut arlalitsigut piumaffigineqartarput. Assersuutigalugu

suliassaq kukkunaveersaarluni immersugassatut allatassaasinnaavoq, oqaloqatigiinnerusinnaavoq, oqaluttuareqqiinnerusinnaavoq imaluuniiit apeqqutinik akissuteqaataasinnaavoq.

Immersuinikkut kukkunaveersaarneq

Atuartut marlukkaarlutik sulissapput. Allakkamik tunineqassapput, saniliminnuli allagaq takutis-sanngilaat. Allagaq oqaaseqatigiinnik imaluuniiit oqaatsinik ataasiakkaanik amigaateqarpoq. Oqaatsit oqaaseqatigiilluuniiit allakkiami amigaataasut atuartut immikkut pigisaat assigiinngitsuupput (ataani takusassiaq takuuk). Atuffanneqarnerup nalaani oqaatsit oqaaseqatigiilluuniiit amigaataasut allakkiamut allattorneqassapput.

Atuartup A-p allatassaa

1. <i>Meeqqat amerlasuut sunngiffiminni</i> _____
2. _____ <i>ingerlanneqartarpoq.</i>
3. <i>Timersorneq</i> _____.
4. _____ <i>unammisartuupput.</i>
5. <i>Ajugaasut normu 1-nngortut</i> _____.
6. _____ <i>normu 2-nngortut silvinnattarput.</i>
7. <i>Normu 3-nngortut</i> _____.

Atuartup B-p allatassaa

1. _____ <i>timersortarput.</i>
2. <i>Timersorneq sunngiffimmi</i> _____.
3. _____ <i>nuannerpoq.</i>
4. <i>Meeqqat amerlasuut</i> _____.
5. _____ <i>kuultinnattarput.</i>
6. <i>Ajugaasut tullii</i> _____.
7. _____ <i>bronzinnattarput.</i>

Allaatigisaq *Kalaallisut Oqalutta*, qupp. 66.

Imarisaq pillugu suliassat siullermik imarisap paasineqarsinnaaneranut ilinniutaapput. Filmit TV-miluuniiit aallakaatitassiat taamaaliornermi sakkussatut naleqquttuupput.

Oqaluttuuneq- paasinnileqqaarniarnermi sungiusaatit

Filmi naatsoq takutiguk (assersuutigalugu titartakkatut filmiliasq *Nanoq* Kunuk Platoumit imaluuniiit *Nukappiaraq nanunngorusuttoq*). Atuartut oqaasertalersuisunik tusarnaassapput paasinarlugulu aamma eqqaamaniarlugu filmi sumik imaqarnersoq. Tulliani takutitsinermi nipitaa peerneqassaaq atuartullu nikittaallutik nipitalersuiniarsarissapput. Taamaalioreerunik atuartut imarisaanik oqaluttariarsorlutik allattariarsorlutilluuniiit oqaluttuareqqiissapput.

Tusarnaarneq paasissutissanik tigussaasunik paasissutissinermi

Tusarnaagassiami saqqummiunneqartunut atuartut tusaaniagassaannut tulleriiarillutit allattuigit taannalu atuartunut tamanut agguuaguk (ataani takussutissiaq takuuk). Atuartut takornarianut paasitsiniutit aallakaatitassiamik tusarnaassapput. Aallakaatitassiaq illoqarfik imaluuniiit nuna pillugu paasissutissanik assigiinngitsunik aamma takussutissianik assigiinngitsunik paasissutissiiffiuvoq. Atuartut sapinngisartik tamaat paasissutissanik allattuissapput. Atuartut paasissutissat pillugit nalunngisaqareersimappata taava tusarnaalinnginnermi paasissutissat tamakkua allattorteqqaakkit. Ukkassisinnaanerit taamaaliornermi annertusarneqassaaq taamaaliornerup nalaani nalunngisamik allattoriikkamillu eqqussusaat uppernarsarsinnaagamikku.

- Illoqarfiup nunalluunniit atia
- Illoqarfik nunaluunniit nunarsuup immikkoortortaani sorlermiippa?
- Inuttussuseqarneq
- Nunami illoqarfimmiluunniit oqaatsit suut atornerqarpat?
- Illoqarfiit annersaat/pingaarnersaat?
- ?

Atuarneq

Aallaqqaaterpiaaniit atuartup nalujunnaassavaa atuarneq tassaasoq paasinnineq misigisaqarnerlu. Taamaattumik atuartitsineq tunngaveqassaaq atuartup kalaallit oqaasiinik nalunngisaqarneranik aamma avatangiisiminut paasinnissimassusianik, taamaattumik allakkianik atuartup oqaaseqassut-simigut tunngavigisaanik aallaaveqassaaq. Aallarlerlaanut ilinniartitsissutissanik toqqartuinnermi aallaavigigajunneqarpoq kalaaliaqqat oqalunermikkut killiffigisaat taakkualu silarsuarmik avatangiisiminnik paasinnittaasiat. Atuartut ilaat ilitsoqqussaralugu oqaatsiminni atuarsinnaalereersarput ilaasalu ajornartorsiutiginagu piginnaassusertik tamanna kalaallisut atuarnermut nuussinnaasarpaat. Pingaaruteqarpoq atuartitsinnermi atortussat atuartut ukioqassusaannut naleqquttuunissaat aamma atuagassap oqalussinnaanermut naleqqiullugu ajornassuseqarnissaa. Atuartitsissutissatut allakkiaat toqqartorneqarnerini pingaaruteqarpoq atuartup inerisimassusaa aamma ukioqassusaa. Atuartitsinnermi allaatigisap paasineqarnissaa aamma atuarsinnaanerup ineriartortinneqarnissaa siunertarineqassaaq, maluginiartariaqarporlu allakkiaat nukarlernut naatsorsuutaasut akullernut angajullernullu atussallugit naleqquttuunngimmata aamma killormut eqqarsaatigalugu. Atuartunut taakkununga allaatigisat atuartunut taakkununga naleqqussakkat atornerqartariaqarput.

Atuartut atuarumassusaat siuarsarumallugu pissanganartutut misigisinnaasanik atuarsinnaanissaannut periarfissinneqartassapput. Atuakkat kalaallisuut atuaruminartut, atuakkat allat kalaallisuut, atuakkat immiussartallit atornissaannut atuartut periarfissaqartinneqartariaqarput eqqissilluni inimi atuaqatit peqatigalugit atuarneqarsinnaatillugit imaluunniit angerlaallugit atornerqarsinnaasunngorlugit. (Pisariaqarpat ujarlerfiguuk www.inerisaavik.gl/atua-allak aamma <http://booking.inerisaavik.gl> atuakkat atuaruminartut pillugit aamma atuakkat immiussartallit pillugit). Tamatumunnga atatillugu immikkut maluginiartariaqarpoq atuagassatut toqqartorneqarsinnaasut aamma oqaatsinik marlunnik atuisuusut sammineqarsinnaasariaqarmata, inunnguuseralugumi oqaaserisanik oqaaser-tallit kalaallisut allakkamut paasiniutit ikorfartuutigineqarsinnaammata. Atortussiat taammaattut oqaatsit erseqqissinerannut taputartuutaasinnaapput taammaaliornermilu kalaallisut oqaasillit aamma allatut oqaasillit ikioqatigiillutik suleqatigiissinneqarsinnaammata.

Atuartut periutsinik assigiinngitsunik ilinniartinneqassapput taammaaliornermi paasissavaat atuar-iaatsit arlaliunerat apeqqutaatillugu atuarnermi suna siunertarineqarner-soq. Ajoraluartumik atuartut isumaqarajupput atuffarissuussallutik atuakkaminni oqaatsit tamaasa paasigunikkut imaluunniit kukkuneqanngitsumik atuarsinnaagunik. Atuartut paasinneqqaasiat suliarinaraanni ikiorser-neqarsinnaapput atuakkaminnik paasinnillualersinnaaneritut. Tamanna imaaliornikkut inger-lanneqarsinnaavoq

- ilinniartitsisup oqaluttuarneratigut, ajornanngippat assinik imaluunniit atortussianik tigus-saasunik ikiorsiussinikkut,
- atuartup ilinniartitsisullu allaaserineqartoq pillugu oqaloqatigiinneratigut,
- atuartup qulequttat assilissallu ikiorsiullugit imarisaasumik eqqoriaasarneratigut

- allagaqaat aallavigalugu oqaatsit isumaqassutsimut ikorfartuisut toqqartornerisigut atuartumullu nassuiaallu arnerisigut aamma oqaloqatigiissutiginerisigut
- atuagassap atuartunut nipituumik atuffassissutigineqarneratigut, taakkua tusarnaartillugit imaluunniit allakkiamik malinnaajutugalutik tusarnaarnerisigut
- allakkiaq seqersittakkakkut ersersinneratigut. Ilinniartitsisoq naatsukkaarilluni paasisassakkaarillunilu atuassaaq atuartullu atuakkaminik nipituumik issuaasinnerisigut. Tamatuma kingorna atuartut ataasiakkaarillugit marlukkaarillugilluunniit allakkiamik atuassapput nipituumik
- atuartut eqimattaarakkaarlutik imminnut nipituumik atuffannerisigut. Allakkiaq oqaloqatigiinnermik imaqarpat atuartunut kajumissaataasarpoq nipituumik atuarneq nipit atorneqartut oqaatiginissaat eqqoqqissaarniaatigalugu.

Atuagassat siulliit siunertamut naapertuutissapput atuagassiaappat LTG tunngavigalugu atuagassiaappata (LTG = Oqalunneq tunngavigalugu atuarneq), taamaaliornermi ilinniartitsisoq atuartorlu suleqatigiinnermikku atuagassiorsinnaapput, pisariaqarpat atuartup titartagai aallaavigalugit imaluunniit atuartup nuannaartorisaa aallaavigalugu. Allakkiaq nalunngisaq aallaavigalugu tamatuma kingorna oqaatsit sammineqarsinnaapput aamma naqinnerit atii, killiffilersuutit nipilluunniit tunngavigalugit. Naqinnerit nipillu suliarineqarnerini naggateqatigiiaartitat oqalunniutillu aamma erinarsuutit taallartaat atuagassatut atussallugit pitsaasuupput ajornanngippat assilissanik tapertaqartilugit.

Atuarnissamut ilikkartitsinialeqqaarnermi allaatigisat naatsunik oqaasertaqarlutillu oqaaseqatigiitallit atorneqartariaqarput. Atuartut namminneq oqaatsinik toqqorsiviliorsinnaapput mappinut iliorarsinnaasaminnik, naqinnikkaarlugit toqqorsivinnut imaluunniit qarasaasiamut toqqortersinnaasaminnik. Atuaqatigiit tamarmik pigisaminnik oqaatsinut toqqorsiviliorsinnaapput.

Sulinermi atuarneq pingaartuuvoq. Atuarfik amerlanertigut, marlunnik oqaasilinni kalaallit oqaasiinik atuffassivittut piusarpoq. Pingaaruteqarpoq siunertamut tulluuttunik atuakkanik atortussaqaarnisaaq taamaaliornermi ataatsimoorussamik misigisassat atugartuussutsimut tunngaveqartut atuartunut oqaasinngorlutik nalunngisassanngorsinnaammata. Atuffassinerup ilaatigut saqqummiussortarpai kalaallisut oqalunnermi taageriaatsit, nipinitsitsinerit aamma akuttoqatigiissutsit.

Siunertamut tulluuttuuvoq atuagassat atuarneqarnerisa nalaanni atuagassamut assitalersuutit seqersittaatikku saqqummersinneqartarneri. Taamaaliornermi immikkut tamakkua nassuiaatigalugillu oqallisigineqarsinnaapput. Tamatumunnga atatillugu siunertamut tulluuppoq atuffassilinnginnermi atuartut paasinneqqaarneri suliareqqaassallugit. Atuartut atuartuunermi nalaani tamani oqaasersiutinik (orboginik) assiliartalinnik amma kalaallisut oqaasersiutinik (ordboginik) qallunaatullu oqaasersiutinik (ordboginik) tigusassaqartinneqartuassapput.

Nalinginnaasumik oqaatsinik pigiliussiniarneq ikorfartorumallugu atuagassat tamatuma kingorna oqaatsit pillugit assigiinngitsumik sulinermi aallaavigineqarsinnaapput. Ingammik marlunnik atuartut oqaasillit eqqarsaatigalugit pisariaqarpoq oqaatsit pilersarneri, allangorartinneri tamatumunnga ilanngullugit nagguiit aamma isumaqassutsit, allannguutit aamma oqaatsit naggasersorneri sammissassallugit.

Atuagassap atuaruminarneranut, aamma atuagassap nalorninaassusaanut assigiinngitsorpassuit peqqutaasinnaapput. Ilaatigut maluginiartariaqarput

- atuagassap atuartunut tulluuttuunera

- atuagassap sannamigut ajornartuunera ajornaatsuuneraluunniit
- inuttaasut ilisariuminassusaat
- imarisaasup pissanganarsinnaanera
- oqaasertaasa toqqaannartuuneri ajornaatsuunerilu
- oqaaseqatigiiliornerrata nalunaatsuunera
- imarisaata ukioqassutsimut naleqquttuussusaa.

Oqaatsinik-bingo

Bingornermi ilioraaviit assiliartallit imaluunniit ataasiakkaanik oqaasertalersukkat aamma oqaaseqatigiinnik oqaasertalersukkat atukkit imaluunniit tamaasa akuleriississinnaavatit. Nutaanik ilioraaviit nutaanngitsulluunniit atorreqarsinnaapput. Atuartoq oqaluttuusoq atuagassamik atuasaaq allat assilissanik qimerluuissapput assilissallu pineqartut matoorarneqassapput.

Oqaatsinik aningaaserivik/toqqorterivik

Atuartut tamarmik mappinguamik tunineqassapput. Mappi atuartup nammineq pigaa, atuartullu namminersuutigalugu taanna nipititeriffigisinnaavaa, titartaavigisinnaavaa, imaluunniit qalipaavigisinnaavaa. Mappimi atuartut katersussavaat:

- oqaatsit nuannarisatik
- atuartitsinerup nalaani oqaatsit ilikkakkatik, sapaatip akunnerani ilikkakkatik imaluunniit qaammammi kingullermi ilikkakkatik
- taggisit, oqaluutit aamma oqaaseeqqat
- apeqqutit assigiinngiaartut
- allallu

Oqaatsit katitikkik

Oqaatsit atuagassami aaliangersimasut pingasunngorlugit qiortarneqassapput ajornanngippat nagguu- uiguutaat naggataallu immikkoortillugit atuartunullu agguanneqassapput. Atuartut oqaatsit isumaqartitatut katiterniarsarissavaat. Siullermik oqaaseq ataaseq tulliullugulu oqaaseq alla. Atuartut sukkasuumik oqaatsit allannguutaat pissusissamisunnngippata malugipallassavaat. Oqaatsinik eqqumaffiginninnerat atorluarniarlugu atuartut oqaasilerineq tunngavigalugu nassuiaasinniarsarikkik imaluunniit illit nammineq nassuiaagit.

Oqaaseqatigiit allaatigisarluunniit katitikkik

Oqaatsinik katiterinermi pissuseq oqaaseqatigiinnik allaaserisamilluunniit katiterinermi pissuserineqartoq atorreqarsinnaavoq, taamaaliornermi oqaaseqatigiit qiortarneqassapput oqaluttuamilu oqaluttuarineqartut piffissaq malillugu aaqqissuussamik qiortarneqartussaapput, taamaaliornermi atuartut allaaserisap ataqatigiissusaa ukkassinnaassavaat atuarnermillu pimoorullugu suliaqarsinnaalisapput.

Oqalunneq

Atuartut allat oqaatsiminnik tamakkiinerusumik atuinissamut piginnaasaqalersinniarnerat periarfissittariaqarput oqaatsinik nikerartitamik atassuteqatigiinnermillu aallussisumik suliaqartinneqarnerisigut. Ingammik aallarterlaanut pingaaruteqarpoq oqaatsit iliuitsillu ataqatigiissinneqarnissaat. Atuartut oqaatsit angusaqarniarnermi atorreqartarnerat paasisariaqarpaat taamaaliornermi oqaatsinik paasinninneq oqaatsinik pigiliussiniarnerlu nukittorsarneqartarput. Pingaaruteqarpoq oqalulluni suliaqarnerit aamma sungiusarnerit atuartut pisariaqartitaannik aallaaveqartinneqarnissaat aamma piviu-sunut pisunut tunngatinneqarnissaat soorlu:

- qanoq imminut ilisaritittoqartarpa?

- iffiorfimmi iffiugarsiniaraanni qanoq oqartoqarsinnaava?
- inip atuarfiusup iluani oqaaseqarumagaanni imaluunniit paasinngisaq pillugu apeqquteqarumagaanni qanoq oqartoqarsinnaava?

Ingammik atuartut oqaatsinik ilikkarnialerneranni piffissami siullermi atuartunut iluaqutaassaaq ilinniar-titsisup oqalunnini assigiinngitsutigut takussutissiorsinnaasarpagu. Piffissap ingerlanerani atuartut oqaasertaamik atuarfimmi suliatik naapertorlugit atuarfiup avataani atornissaat misilerartariaqalissavaat.

Pingaaruteqarpoq atuartut oqaatsit nalinginnaasut atorlugit oqalunnermik ilikkartinneqarnissaat imaanngitsoq oqaatsit kusanarsaakkat piviusorsiuunngitsut atussagaat. Siunertamut tulluuppoq oqaloqatigeeriaatsit assigiinngitsut atorlugit nikerartitsinissaq (marlukkaarluni, eqimattakkaarluni, atuaqatigiinni, atuartut akornanni aamma ilinniar-titsisup atuartullu akornanni) aamma allanngorartinneqartariaqarpoq torrutiinnarlugu oqaloqatiginninneq aamma aalajangersimasumik oqaloqatigiissutissaqarluni oqaloqatiginninneq. Pingaaruteqarpoq eqqanaassallugu atuartup oqalunnissaminut ilinniartitsisup oqalunnissaanut naleqqiullugu sivisunerujussarmik periarfissinneqarnissaa taamaaliornermi atuartut oqalunnermik piginnaasatik ineriartortissinnaammattigit.

Atuartut soqutigisaat pillugit oqaloqatigiinnerit, suleqatigiinnerit assigiinngisitaartumik ilusilersukkat aamma pisaq pillugu aaqqiissutaasinnaasunik oqaloqatigiinnerit oqaatsinik pigiliussiniarnermi tunnga-vissatut naleqquttuupput. Oqaloqatigiinnerni aallaavigineqarsinnaapput assilissat atuartup namminersuutigalugit titartagai, filmit aamma allakkiat taamaaliorniarnermilu pissutsit atasuteqaqatigiinnissamik kaammattuisut ilanngussorneqarsinnaapput, taamaaliornermilu aqcutigineqarsinnaapput atassuteqaqatigiinnissaq siunertarlugu sungiusaatit aamma pinnguaatit, tassami atuartut taa-maaliornermikkut oqaatsinik atuinissaminut kajumilersinneqartarput piginnaaninitsinneqartarlutillu. Oqaloqatigiinnerit oqaatsinik pilersitsiviusinnaasut isumaqatigiinniarnermilu oqaloqatigiinnerit oqaatsinut ineriartuutaasarpud. Taamatut iliuutsit atuartut periarfissittarpaat ilimagisaminnik misileraanissamut, oqaloqateqarnissamut, isummersoqatigiinnissamut, apeqquersuinissamut allanullu, aamma ikorfartuutaasarpud oqaasertaat amerlisarneqarnerannut. Oqaloqatigiinneq ajornaannerpaaq tassaavoq marluulluni suleqatigiinnikkut oqaloqatigiinneq.

Atuartut akornanni atuakkami asseq pillugu oqaloqatigiinneq
Atuakkami assitat pillugit oqaloqatigiinnermut assersuut:

1. K: arnaq hm issiavoq hm anguti
2. C: hm
3. K: *er ved siden*
4. C: eqqaani, eqqaani
5. K: eqqaani hmm eqqaaniippoq
6. C: a angutip eqqaaniippoq et eller andet
7. K: hmm anguti hm oqaluppoq *til en dame*
8. C: hmm
9. C: hmm a anguti
10. K: ekspee
11. C: hi ha arnaq *hvordan siger man glad*
12. K: arnaq nuannaarpoq hm angutit hm drinki
13. C: pisilerpoq hm angut
14. K: toquvoq a hi ha
15. C: hm
16. K: hm nuannaarpoq

17. C: nakkarp nakkarpoq
 18. K: nakkaliivippoq
 19. C: hm angu kamappoq angu naggaliivippoq

(Lars Holm, Uddannelseskongference, Nuuk 2006).

Assersuummi tassani assit atuakkamiittut pillugit oqaloqatigiinnerusumi takuneqarsinnaavoq, atuartut 12-inik ukiullit marluk oqaatsinik ilinniarnermi tapersersoqatigiinnerat. C oqaatsitigut piginnaasaqarluppoq K oqaatsinik ilinnialerlaajulluni. Ilutigitillugu takuneqarsinnaavoq tunngaviusumik nalunaarniarnermi oqaatsit atukkatik nikerartikkaat tassa kalaallisuumiit qallunaatumut. Taamatut nikerartitsinerit isigilluarniassagaani erseqqissumik takuneqarsinnaavoq taamaaliornerup oqaloqatigiinneq siuarsaraa oqaatsinillu ilikkarniarnermi iluaqutaasoq. Oqaloqatigiinnerup ilaminnguani tassani takuneqarsinnaavoq oqaatsit annertunerusutigut ataatsimoorussatut sakkutut ator-neqarsinnaanerit, aamma atassuteqatigiinnermut ilimagisanillu misileraanermut.

Oqaloqatigeeriaaseq ajornaannerusooq tassaavoq oqaloqatigiinnikkut ilinniartitsineq. Oqaloqatigeeriaatsimi aallunneqartarpoq *ilinniartitsisumiit/atuartumut oqaloqatiginnineq* erseqqissumik suliasaq pillugu anguniagaqarfiusooq aamma oqaatsit pillugit anguniagaqarfiusooq. Ilinniartitsisup oqaloqatigiinneq aqussavaa oqaloqatigiinnermi pingaarnertut inissinnani siunnersuisutulli inissilluni, imaappoq ilinniartitsisup atuartooq tapersersussavaa piginnaassutsiminik oqaatsinillu ilinniarniarnermi ineriartornerani. Oqaatsit aappaattut oqaaseqartuusut oqaaserisaat aamma oqaasiutaat tamatigut ima annertutigineq ajorput pisut ataqatigiiaartulluunniit oqaluttuarisinnaallugit, taamaatumik oqaatiginninniartarnermi ikorfartorneqartariaqarput taamaaliornermilu oqaatsitik aamma ilinniartitsissutissaq pillugu ajornarnerusunik oqaatiginninniarsinnaalernissaminut ineriartortinniar-tussaavaat. Ilinniartitsisup ilinniagassat ataanni atuartut nalunngisaat paasinnittaasiilu aallaavilugit atuartut ilinniartsittussaavaat taamaaliornerminnilu pingaartittussaavaat atuartut suliasaq pillugu paasinnissinnaanerisa annertusarneqarnissaat. Tamatumani ilinniartitsisup atuartut paasinneriaasii akissuteqariaasiilu kaammattussavaat, erseqqissassavaat ingerlariaqqinnissaannullu tunngavissiorlugit, aamma atuartut oqaaserisaasa allatut oqaatiginerisigut isummat qitiusut ersersinniar-tussaavaat, apeqqusersuisinniarlugillu aammalu atuartut pisaq pillugu atuartut oqaaseqarniarnerat ilusilersueqataaffiginiartussaallugu. Taamaaliornermi atuartut periarfissiuunneqassapput ilimagisamik eqqortuususaasa misilerarneqarsinnaanerit, eqqarsaatitik oqaasinngortitersinnaavaat, tunngavilersuisinnaapput, oqalliseqarsinnaallutik aamma apeqqusersuisinnaassallutik taamatullu iliuitsit oqaatsinik pigiliussiniarneq ikorfartortarpaat. Taamaammatt atuartut ilinniartitsineri peqataasinnaapput akuulluarlutillu misigisimallugulu misilittakkamik naatsorsuutigineqarnerat. Tulliuttumi assersuu-tigineqartoq oqaloqatigeeriaatsimik ajornarnerusumik tunngaveqarpoq.

Ilinniartitsisup filmi pillugu atuartumik oqaloqateqarnera

Atuartooq	Ilinniartitsisooq	Ikorfartueriaaseq
	<i>Filmimi susoqarnerooq oqaluttuarilaaruk</i>	Ilinniartitsisup oqaloqatigiinneq aallartippaa ammasunik apeqquteqarluni
<i>Iih nukappiaraq nuannaanngilaq... hvad siger man, at han blev drillet?</i>		
	<i>qinngasaartippooq</i>	Atuartooq ikorfartorpaa
<i>qinng qinngasaartippooq taava</i>		

<i>atuarpoq, taava nuannaarpoq</i>		
	<i>aap, sooruna nuannaalersoq, atuakkami susoqarami?</i>	Akuersaarpoq aamma erseqqissaanissamik pi-umasaqarluni aamma uiggiut ”-ler” ilisaritippaa.
<i>eemhh nuannaalerpoq, fordi..</i>		
	<i>Pissutigalugu</i>	Atuartoq ikorfartorpa
<i>nuannaalerpoq pissutigalugu... atuagami nammineq nukappia-raavog</i>		
	<i>aap, atuakkami inuttanngorami, inuttaq pingarneq. Nalunngiliuk inuttaq pingarneq susarnersoq?</i>	Akuersaarpoq, allanik oqaasertaliivoq oqariaaseq nutaaq ilisaritiitigalugu ” <i>inuttaq pingarneq</i> ”. Tamatumani ilinniartitsisup atuartup siusinnerusukkut oqaatigisaa aallaavigaa. Ilanngullugu pingarner-tut inuttaasup qanoq issusia apeqquteqarfigeqqippaa.
<i>Nej, ja, hvad er inuttaq pingaar..?</i>		
	<i>Inuttaq pingarneq tassaavog hovedperson, inuttaq pingarneq susarpa?</i>	Inuttaasup pingarnerusup atuartup ilitsoqqussaralugit oqaasii atorlugit nassuiaatigaa apeqqullu uteqqillugu.
<i>Nå ja, inuttaq pingarneq kakkattuuvoq aamma ajugaavog</i>		
	<i>Kikkut ajugaaffigamigit?</i>	Erseqqissaanissamik pi-umasaqarpoq.
<i>Ajortut.</i>		
	<i>Aap, atuakkami inuttaq pingarneq ajunngitsuuvog inuttat allat ajortuupput, tassa illuatungeriipput. Aamma nukappiaraq nuannaanngikkaluarpoq taava nuannaalerpoq, aamma taakku illuatungeriipput.</i>	Akuersaarpoq illuatungeriillu nassuiaateqarfugalugit aamma oqariaaseq nutaaq ilisaritippaa ” <i>illuatungeriipput</i> ”.
<i>Ja, aamma kakkanngikkaluarpoq taava kakkalerpoq.</i>		
	<i>ajunngilluinnarpoq, aap kakkattunngorpoq. Ilaa taakkua aamma illuatungeriipput?</i>	Pikkorinneraavog akuersaar-lunilu ilanngullugulu eqqa-naarniarpa illuatungeriit atuartumit paasineqarsimanersoq.
<i>Aap.</i>		

Qulaani assersuusiami ”filmimik misissueqqissaarneq” sammineqarpoq tamatumani atuartup ilisarineqarsinnaasut pillugit nalunngisai paasinninnerilu aallaavineqarput. Misissueqqissaarnermi

taamatut aallaaveqarnermi tassa inuttap pingaarnerusup kinaassusaanik tunngaveqarnermi filmimi inuttaasup atuartumit qanoq paasineqarnera aallaavigineqarpoq. Ingerlanerup nalaani atuartuq ilinniartitsisumit oqaatsitigut aamma pisaq pillugu oqaaseqarnissaminut siunnersorneqarpoq taamaaliornermilu atuartuq periarfissinneqarpoq oqaatsiminik ineriartortitsinissaminut pineqartorlu pillugu paasinninnissaminut. Aamma malugineqarsinnaavoq suliaqarnerup nalaani atuartuq ilitsoqqusaralugu oqaaserisaminut, kalaallit oqaasiinik amigaateqaleraangami utertartoq aamma malugineqassaaq ilinniatitsisup atuartup oqaaseqqaavi, pingaarnertut inuttaasup kinaassusaata ersersinneqarnerani, sakkutut atortarai.

Aamma erserpoq ilinniartitsisup atuartup paasinninnera oqaloqatigiinnissamullu periarfissai naapertorlugit nammineq oqaatsini atuartup oqaatsitigut piginnaasaanut naleqqussartarai taamaaliornermimili nalinginnaasumik oqaluinnarpoq. Atuartup oqaloqatigineqarnerata nalaani taamaaliortarneq pigajuppoq; taamaaliornermilu siusinaartumik immikkuualuttukkaarlugu piareersagaaneq ajorpoq. Oqaatsinik iluarsartuussineq taamaattoq oqaloqatigiittut akornanni pisarpoq soorlu atuartup ersersinniarpagu suna paasinnginnerlugu taamatullu ilinniartitsisup atuartup ersersinniagai malugigaangagit qanorlu iliuseqarfigigaangagit. Ilaatigut taamaaliornermi oqalunnerup sukkassusaa, erseqqissusaa, oqaatsinik atukkanik toqqartuineq, oqaaseqatigiit takissusaa aamma imminut isikkut isigeqatigiinnerit naleqqussarneqartarput.

Apeqqutit ammasut oqaloqatigiinnissamut tulluurtuupput taamaaliornermimi atuartut namminneq paasinninnerminnik nassuiaatissaminillu saqqummiinissamut misiligarneqartarput kaammattorneqartarlutillu. Apersueriaatsit imatut aggulunneqarsinnaapput:

Apeqqutit atuartup nalunngisaanik saqqummersitsisinnaasut:

- *Oqaluttuarilaaruk?*
- *Eqqaasaqarsinnaavit?*
- *Illit misilinnikuuiuk/taamaaliornikuuit?*

Apeqqutit atuartup ilikkarsimasaanik saqqummertitsisinnaasut:

- *Suna ilikkarpiuk?*
- *Qanoq iliornerlutit nassuiaatilaartigut/oqaluttuarilaaruk*
- *Suna paasiviuk?*
- *Suna oqaluttuarerusuppiuk?*
- *Suna soqutiginarnerpaatippiuk/pissanganarnerpaatippiuk?*

Apeqqutit atuartup oqaasiinik, isumaanik oqaatigiumasaanilluunniit itisiliititsisinnaasut:

- *Oqaatigeqqilaaruk*
- *Sooq/sooruna/soormita, soormitaava?*
- *Qanoq isumaqarpit, assersuuteqalaarit/nassuiaateqalaarit*
- *Paasinngilakkit nassuiaqqilaaruk*

Apeqqutit atuartup annertunerusumik paasinnissinnaaneranut ingerlatsisuusinnaasut:

- *Soormita taamaattoqartoq?*
- *Qanoq isumaqarpa? Sooq?*
- *Suna ilimagaajuk? Sooq?*
- *Qanoq kinguneqarsinnaava?*
- *Qanoq pisoqarsinnaava? Taava?*
- *Illit qanoq iliussavit?*

• *Qanoq isumaqarsinnaava?*

Oqaloqateqarnissamut piareersarnermut isumassarsiorfissat arlaqarput ilaatigut Stephanie Stoll Dalton: ”Pædagogik gør en forskel”, 1999. www.inerisaavik.gl (Effektive Undervisningsprincipper: Metode V: Læringsdialog), aamma ”Sproget med i alle fag – andetsprog og didaktik i folkeskolen”, Undervisningsministeriets temahæfteserie nr. 3-2008. www.uvm.dk

Oqaatsinik atuisinnaaneq eqqarsaatigissagaanni taakkuninnga atuinissamut aallaaviusinnaasut ilagaat isiginnaartitsisarneq tamatumunngalu sungiusarneq. Taamaaliornep nalaani sulianut ilaasarput timip aalatinneratigut aamma ileqqorsornikkut nalunaariaatsit aammalu taamaaliornikkut ataqatigiissaarneqartarput timikkut nalunaariaaseq oqaatsillu. Atuartunut kalaallit oqaasiinik atuinissaminnut nalornissuteqartunut ikiuutaasinnaavoq oqalunneq inuusaasiaq assammut ikkuttagaq atorlugu taamaattumulluunniit assingusumik atortoqarneq ikiorsiullugu oqalunniarneq.

Ingammik oqalunniarnerup aallartisarneqarnerani pisariaqarpoq oqalunnermi piginnaasat aqqissugaasumik ilinniarneqarnissaannut tapersorneqarneq. Assersuutitut oqaluttuatut naatsutut oqaloqatigiinnerluunniit pillugit allakkat atuarneqarsinnaapput, taakkualu oqaatsinik oqariartaatsinilluunniit atuartup ilikkagasaanik imaqartinneqassapput, taamaalioreernermilu atuartut marlukkaarlutik apeqqutinik allattoriikkanik imminnut apersorsinnaapput (takuuk assersuutigalugu *Kalaallisut Oqalutta*). Atuartoq aamma suliassinneqarsinnaavoq oqaluttuamik naatsumik, quujasaarummik, isummersuummik imaluunniit pisaq pillugu allaatigisamik pilersitsinissaanut siunnersorneqarsinnaavoq taamaalioreerunilu saniliminut atuaqatiminulluunniit tamatumunnga oqaluttuarinneqarsinnaavoq.

Issiavik aappaluttoq

Allakkiap atuareerneratigut, soorlu oqaluttuaqqap/oqaluttualialluunniit, atuartoq suliassinneqarsinnaavoq oqaluttuami inuttaasup pingaarnep inuuneranut iserniaqqullugu. Atuartut allat suliassinneqassapput apeqqutinik assigiinngitsunik sanaartornissamut. Atuartut iloqqasunngorlutik issaatinneqassapput. Atuartoq ataaseq iloqqasup qeqqanut inississaaq oqaluttualiamilu atuarneqareersumi inuttatut pingaarnerusuusaalerluni taamaaliornerninilu ilami apeqqutaat akiortortariaqarpai. Atuartup apersorneqartup oqaluttuami inuttaasup oqaluttuarineqarnera eqqoqqissaarniarlugu akisuteqartassaaq.

Allanneq

Allannermik ilinniartitsineq atuartut ataasiakkaat eqqarsaatigalugit atuartup allassinnaanermi aamma atuarsinnaanermi misilittagareriigaanik aallaaveqartinneqassaaq aamma ilitsoqqussaralugu oqaatsini misilittagareriikkat eqqarsaatigalugit. Atuartoq allassinnaaninilu atuarsinnaanngippat aamma ilitsoqqussaralugu oqaatsit eqqarsaatigalugit, atuartitsineq aqqissorneqarsinnaavoq kalaallisut oqalussinnaanermik ilinniartitsiitigaluni allassinnaalersitsiniarnertut. Ilinniartitsinermi marlunnik oqaasilimmik ilinniartitsisoqarpat taannalu atuartup ilitsoqqussaralugu oqaasiinik oqaaseqarpat allassinnaallunilu oqaatsit atorneqartut tunngavigalugit ilinniartitsisoqarsinnaavoq, taamaaliornermilu kalaallisut oqaatsinik ilinniartitsinermi periaatsit taakkua aamma atorneqarsinnaapput.

Allassinnaanermik sammisaqarnermi piareersarluakkat soorlu oqaloqatigiinnerit, eqqaaqqaakkanik allattuinerit mindmap-inillu suliaqarnerit atuartup oqaluserisaq pillugu eqqarsaataanut kateriffiusinnaapput. Aamma peqataasinnaapput kalaallit oqaasiinik oqariartaasiinillu katersinermi aammalu taamaaliornermi erseqqissitinneqarsinnaapput imarisami oqaatsinilu nalunngeriikkat. Suliareqqaakkat suliarinerini kalaallit oqaasii atorneqassapput kisianni aamma qallunaatut sulisoqariarluni suliat kalaallisuunngortinneqarsinnaapput. Suliaqqaarnermi aamma atuartoq titartaasinnaavoq titartak-

nermut tunngaviutinneqassanngillat oqaatsilli immikkoortuinik aalajangersimasunik sammisaqarnermi atorineqarsinnaalluarlutik.

Sulianut nalunaarsuiffik atortutut pingaarutilittut isigisariaqarpoq atornerani atuartut allanniarnermi ineriartornerminnut ikorfartuutigilluartarmassuk. Sulianut allattuivimminnut atuartut allagaqarnermini allattuineq, eqqarsaatinik piginniinnarsinnaaneq atuartsinermilu paasisutissanik katersineq pilersittarpaat.

Atuartutut allatulli atuartut oqaatsit aappaattut oqaasillit allanniarnermi aamma oqaatsinik misilittagaqarnertik atorluartarpaat. Taamaattumik pisariaqarpoq atuartut oqalunnerup allannerullu assigiinngissusaannik malussarsinnaalersinniarnissaat.

Oqaaseq nutaaq ilikkarneqarneq ajorpoq ataasiaannarlugu marloriaannarluguluunniit allanneqarsimasup takuneratigut imaluunniit oqaatigineqartup tusaaneratigut. Akerlianik pingaaruteqarpoq atuartut oqaatsinik pisuni assigiinngiiaartuni naapitsisarnissaat tamannalu pisinnaavoq qulequttanik aaliangersimasunik suliaqarnermi, atuffarissarnermi, nassaarniarluni atassuteqaqatigiinneq pillugu suliaqarnermi aamma oqaatsinik pigiliussiniarluni sungiusarnermi. Aamma suliarineqarsinnaapput oqaatsit aaliangersimasumut tunngassutillit soorlu, *"Nalunnguarterfimmiiinnermik eqqartuiniarutta oqaatsit sorliit atorsinnaavagut, atuarfiup iggaviani, pulaarnitsinni? Oqaatsit "uernarnermut" ajornartorsiuteqarnermut" sorliit atorineqarsinnaappat"?*

Assit naatsunnguanik allakkianik sungiusarnermi aallaavigineqarsinnaalluarput. Atuartut assersuutigalugu marlukkaarlutik assimut oqaasertaliunneqarsinnaasunik "imaajaasinnaapput" taamaaliornermi oqaasersiutit (ordbogit) assitallit atorineqarsinnaapput.

Assit oqaatsinik imaakkit piffissaq aaliangerlugu

Suliaq taanna unamminertut aqqissuunneqaruni siunertaminut tulluuttuussaaq. Atuartut suleqatigiikkuutaanut agguarneqarsinnaapput asserlu assersuutigalugu minutsimi ataatsimiit minutsinut pingasunut qimerloortinneqarsinnaavoq taamaaliornermi assilissap immikkualuttortai eqqaamania-rtinneqarsinnaallutik. Siullermik assimi takusinnaasatik oqaasinngortiterlugit allattussavaat. Aap-passaanik assimi takusinnaasatik taggisinik/oqaluutinik/oqaaseqatigiinnillu oqaasertaqartut tamaasa allattussavaat. Piffissarititaasoq qaangiuppat suleqatigiit naammassisatik atuaqatiminnut oqaatigior-tussavaat. Oqaatsit/taggisit/oqaluutit/oqaaseqatigiillu eqqortut kisinneqassapput allattorneqarlutillu.

Atuartut unammillernartitaminnut piareersimasut oqaaseqatigiinnik oqaluttuanilluunniit asseq taannarpi- aallaavigalugu allagaqarsinnaapput. Kingusinnerusukkut atuartut asseq taannarpi- aq pillugu ajornaatsunik taalliorsinnaapput, titartagaliorsinnaapput oqaasertalersukkanik imaluunniit ilassin- nissutinik titartaallutillu allagaqarsinnaapput e-mail-iliorlutilluunniit.

Asseq pillugu oqaluttuaq

Atuartut ataasiakkaarlutik asseq tunngavigalugu oqaatsinik taaguisinnaapput oqaatsillu allattarfim- mut allattorneqassapput. Taamaalioernermi oqaatsit ataasiakkaat ataatsimoorussamik oqaaseqa- tigiiliornermi tunngavigineqarsinnaapput atuartullu qinnuvigineqassapput sanaartukkatik oqaatsit oqaatigeqqullugit imaluunniit taagoqqullugit. Tamatuma kingorna oqaasiliat oqaaseqatigiili- allu tunngavigalugit atuartut naatsunik allaatigisaqarnermikkut oqaluttuaaralioqquneqarsinnaapput.

Allattarneq allariaatsinut attuumassuteqarpoq. Atuartut paasisariaqarpoq allariaatsit assigiinngitsut allannermi atorineqartartut, assersuutigalugu ikinngummut allakkap, sms-ip imminullu tunngassu- teqartumik oqaluttualiap, assigiinngissutaat. Tamatuma saniatigut atuartut ilikkartariaqarpoq killif-

filersuineq aamma uiguutit katitsissutaasut kiisalu oqaatsit oqaluttuap iluani aamma avataani atorneqartut, tamakkuuppummi allagaqaataasumik ataqatigiissitsilersartut.

Ikinngummut allagit

Marlukkaarluni suliassaq: atuartut ikinngutiminnut allaqquneqassapput. Atuartup aappaa sms-issaq aappaali naatsumik allagaqassaaq. Atuartut taakku qallunaatut allaqquneqassapput. Tamatuma kingorna allagaqaatiminni assigiissutaasut assigiinnngissutaasullu sanilliussussavaat pisariaqarpat peri-aaseq Venn diagram atorlugu. Taamaalioreerunik allakkiatik kalaallisuunngortissavaat pisariaqarpat oqaasersiuutit (ordbogit) ikiortigalugit. Kalaallisuunngortitsinerminni atuartut ikioqatigiissapput. Taamaaliormininni maluginiartariaqarpaat sms-ermermi periutsit, taakkumi oqalunnermik allannermillu akoorisitsisuupput aamma ilisarnaatinik atuisuullutik soorlu @,;-), "G" aamma naalisanerit eqqarsaatigalugit aammali maluginiassavaat allanneq allaalluinnartumik ingerlanneqartartoq.

Angajoqqaanut allakkat imaluuniit nalunaarutit atuartunit allanneqarsinnaapput. Siullermik atuartut marlukkaarlutik sulisinnaapput allakkiornerminni, taamaalioreermermi siunnersuut allat marlukkaarlutik suliaannut ilanngullugu allaatigisinnaavaat. Taamatut allagaqarnermi allannermi killiffilersuinermilu malittarisassat nalinginnaasut atorneqassapput. Atuartut allannermik sungiusimasaqanngippata ilinniartitsisup atuartut allaqqusaat naapertorlugit allagaqaat allassinnaavaa. Siunnersuut siulleg tamakkerluni ilaannaaluunniit danskisut imaluunniit ilitsoqqussaralugu oqaatsit allanneqarsinnaavoq atuartut kalaallisut allanniarnermi ajornartorsiuteqarpata.

Kukkunaveersaarneq ingerlateqqitaq

Suliaq taanna uteqqiinnermut atussallugu naleqquppoq nammineerlunili immikkut suliassatut aamma atorneqarsinnaavoq. Ilinniartitsisup oqaaseqatigiit takivallaanngitsut pingasuniit tallimanut oqaaseqatigiittallit piareersassavai, taakkualu ilinniartitsinerup siuliani ilikkareerneqarsimasussaapput, oqaaseqatigiillu naammaginartumik takissuseqartitissapput. Atuartut tamarmik periarfissinneqassapput oqaaseqatigiinnik ataatsinik allannissaminnut. Oqaaseqatigiit siulliit atuarneqassapput aturtorlu ataaseq allassaaq. Taava allagaq ingerlateqqinneqassaaq atuartullu allattup siulliup allagaa atuassavaat kukkuneqanngitsumillu allagaanersoq nalilersorlugu. Pisariaqartinneqarpat kukkunerit aqqinneqassapput. Oqaaseqatigiit tulluittut atuartumit allamit allanneqassapput allagarlu atuartunut ingerlateqqinneqariarluni pisariaqarpat kukkunerisiorneqassaaq. Atuaaneq taamatut ingerlateqqinneqassaaq taamaaliormermi atuartut ataasiakkaat allagaqartinneqarlutik atuartullu allat kukkunerisui-nissaminnut periarfissaqartinneqassapput. Allatsitsineq naammassippat atuartut marlukkaarlutik allagaqaataasoq iluarsaatissavaat kukkuneerullugu. Kukkunerisui-neq kingulleq pisinnaavoq atuartut tamaasa peqataatillugit allattarfissuarmullu allattuisillugit, oqaloqatigiissutigineqassaarlu oqaatsit pineqartut, killiffilersuutillu sooq taamatut ajornartorsiutaasinnaanersut.

Allaatigisaq katiteruk

Allaatigisaq oqaluttuarpalaartoq piffissamillu tullerriiarilluni allaatigisaasoq nassaariuk sapinngisamik aviisini allagaasimasooq soorlu Arnanut imaluunniit Paarisap Inuusuttunut atuagassiaaniit INUK-miit. Quleqtsiussaq naapertorlugu atuaqatigiit eqqaaqqaagaannik taaguisikkt. Allaaserisaaq naammattunnguakkaarlugu qiortaruk qiortakkatillu atuartunut agguaatikkit. Siullermik atuartut ataasiakkaarlutik allaaserisaaq tullerriiarlugu katitissavaat. Qinnuigikkit katiternissaanut oqaatsit ilu-aqutigisimasatik ataatigut titartaqqullugit. Tamatuma kingorna atuartut marlukkaarlutik katitikkatik assersuutissavaat. Naggataatigut allakkiaq ilumoortoq tunniunneqassaaq atuartullu allakkiaminnut naleqqersuutissavaat. Oqaloqatigiissutigisiuk allakkiaq sunik imaqarnersoq qanorlu ilusilersugaa-ner-soq oqaloqatigiissutigisiullu allakkiaq oqaluttuaasuuguni qanoq isikkoqassasimagaluarnersoq. Atuartut allattaavimminni suna ilikkarsimanerlugu nalunaarsussavaat.

Allagaqaatip iluani avataanilu

Allakkiaaqqamik nassarit. Qarasaasiami allaatiginninnermi allagaqaat program-imut ikkuguk assililluguluunniit. Titarnerni tamani oqaatsinik piiagait. Allakkiap ataani oqaatsit piumasaannannik tulleriinnilersorlugit inissikkit. Tamatuma kingorna atuartut oqaatsit amigaataasut titarnerit saniatigut inississussavaat. Tamatuma kingorna atuartut namminneq inississukkatik sanilliussussavaat oqallisigalugulu sorlerni ajornartorsiorsimanerlutik. Naggataatigut allakkiaq pineqartoq atuartunut tunniunneqassaaq.

Kalaallisut Oqalutta qupp. 80-imi allakkiaq:

*Nivip ateqarpoq Kimmernaq, _____
taanna erinarsortartuuvoq kalaaliuvoq _____
Nivip ilaarlugu erinarsortarpoq. _____
nuannaartorisaa arsaattartuuvoq ateqarpoq Chistiana Ronaldo,
Tuluit Nunaanni najugaqarpoq. _____
Miki aamma arsartarpoq, Ronaldotut. _____*

Aamma pikkoritsigilerusuppoq Kimmernaq

nuannaartorisaa Mikip taanna

Utoqqarnut oqarasuaatit angallattakkat pillugit ilitsersuusialaq

Atuaqatigiit mobili pillugu oqaloqatigiissapput: iluani sutaqarpa, sumut atorneqarsinnaava. Oqaatsit pisariaqartut pingaarutilillu allattarfimmut allanneqassapput. Atuartut suleqatigiikkuutaarlutik pingasukkaarlutilluunniit utoqqarnut mobil-ip atorneqarnissaanut allakkiorlutik ilitsersuusiusapput. Ajornanngilaq assiliineq imaluunniit allakkianit assinik atugassanik aallerneq. Ilinniartitsisup atuartut sulinerisa nalaanni ilitsersorsinnaavai soorlu oqaatsit ilitsersuummi atorneqarsinnaasut suut tulluarnerusuunersut. Naggataatigut atuartut ilitsersuusiatik paarlaassuutissavaat ajugaasullu toqqarneqassapput.

Inuup ilisarnaatai allaaserikkit

Inuup assinga imaluunniit plakatiliaq takutinneqassaaq taava atuartut assilialiaq allaaserissavaat, taamaaliornerini ilinniartitsisup inuup ilisarnaataanut tunngassuteqarsinnaasut oqaatsit allattussavai. Tamatuma kingorna oqaatsit agguarneqassapput makkua ataannut:

Suiaassuseq	utoqqaassuseq
angissuseq	sananeqaatit
oqimaassuseq	nutsat qalipaataat/nutsat ilusaat
isit qalipaataat	ilisarnaatit immikkut ittut
atisat atukkat	

Atuartut marlukkaarlutik atuaqatigiinni atuartut ilisarnaataat allattussavaat. Atinik inuunnillu allattuisoqassanngilaq. Ilisarnaatit atuaqatinut atuarneqassapput atuartullu sinnerisa kina pineqarnersoq eqqorartassavaat.

Oqaluttuaq naammassillugu allaguk

Ilinniartitsisup allaatigisat soqutigintartut pingasut toqqassavai allaatigisallu pissanganartortaa imaluunniit naanera peerlugit. Allaatigisat naalisagaq atuartunut agguanneqassaaq ilinniartitsisullu

allaatigisat atuassavai. Atuartut marlukkaarlutik allaatigisaq nangillugu naammassiniassavaat. Nag-gataatigut ingerlateqqeriarlugit naammassisat atuarneqassapput ajugaasorlu toqqarneqarluni.

Filmi pillugu allaatigisaqarit

Atuaqatigiinni oqaluuserisiuk oqaatsit sorliit atorlugit filmit nassuiarneqarsinnaanersut. Danskisut taamatut iliortoqarsinnaavoq. Oqaatsit atorneqartut nutserneqassapput allattarfimmullu allanneqar-lutik. Oqaatsit allat soorlu oqaatsit oqaloqatigiissuteqarnermi atorneqartartut ”*sanilliullugu*”, ”*pis-sutigalugu*”, ”*siullermik*”, ”*aappasaanik*”, ”*naggataagut*”, ”*pissanganarnerummat*” allallu ilin-niartitsisup piareersimatissavai atuartut nammineerlutik saqqummiutinngippatigit. Taakkua aamma allattarfimmut allanneqassapput. Atuartut marlukkaarlutik filmimik ussasaarillutik ala-atigisanngualiussapput.

Sulinissamut assersuutit

Suliassat tulliuttutut allaaserineqartut, qanoq iliornikkut ilinniartitsinermi angusassat angusassallu ilaasa anguneqarsinnaanerinit aamma tamakkua atuartitsinermi sulinermut qanoq iliornikkut pivi-usunngortiterneqarsinnaanerinit, isumassarsiorfissatut assersuutitullu isigineqassapput. Taamaat-tumik suliassat atuartitsinermi annertunerusutigit sulinermut ilanngussorneqassapput, ilinniarti-tsisullu eqqumaffigisariaqarpaa suliat ilaasa siusinnerusukkut suliarineqarsimasunut tapertaallutik inerisaaqqinnerummata tamakkualu aallaavigalugit suleriaqqittoqarsinnaavoq aamma kingusinne-rusukkut atuartut oqaatsinik pigiliussiniarnerminnut ingerlatsineranni.

Oqaatsit aamma oqaatsit atornerarnerat pillugit anguniagassat	Atuartitsinissamat siunnersuutit	Naliliisarneq	Atortussat
<p>Ilisariuminartut aamma qanitsitat pillugit oqaloqataasinnaalunilu paasinnissinnaanissaminut tunngaviusunik oqaasiuteqassasoq.</p>	<p><i>"Inuuissioravit sunik tunissutisivit"?</i> Atuartut natermut iloqqasunngorlugit issaatinneqassapput. Qeqqanut iliorarneqassapput assersuutigalugu atisat, dvd, pinnguaatit, qarasaasiaq, oqarasuaat angallattagaq, cd imaluunniit allat atuartut pigisinnaasaat. Atuartut tamarmik assimik tigusissapput ingeqqillutillu. Taava ilinniartitsisup atuartoq aperissavaa. "Nalliukkavit sumik tunissutisivit?" Atuartoq akissaaq: "Qarliit". Atuartup sanilini aperissavaa: "Nalliukkavit sunik tunissutisivit?" Atuartoq akissaaq: "Qarliit aamma (atuartup asseq tigungmiaa assersuutigalugu oqarasuaat angallattagaq).</p> <p>Nerisassat aamma aallaavigineqarsinnaapput soorlu "Ippassaq/ullaaq sunik nerivit?"</p>	<p>Maluginiaruk atuartut oqaatsit oqaatsimik aappaattut nalunnginneraat, eqqaamasinnaaneraat siunertarmullu tulluutitakkannersumik oqaatigisinnaaneraat aamma atorsinnaaneraat: <i>–mik/nik pisaarpunga</i> Ass. <i>qarlinnik pisaarpunga</i> uiguut <i>–taarpunga</i> ass. <i>qarlittaarpunga</i></p> <p>maluginiaruk oqaatsit kalaallisut nalunnginneraat, oqaaseqqat piffisamik nalunaarutit ass. <i>ippassaq/ullaaq</i> aamma uiguut <i>–torpunga/sorpunga</i></p>	<p>Atuartut pigisinnaasaanik suusinnaasunik assilissat.</p> <p>Nerisassat, atisat, oqarasuaatit angallattakat, pinnguaatit aamma uumasut assingi.</p>
<p>Kalaallit oqaasiini sammineqartut oqaatigisinnaassagai aamma oqaatsit oqariartaatsillu ajornaatsut allassinnaassagai.</p> <p>Kalaallisut taaguisarnermi nalunngisassat pingaarnerit ilisimaarisagai aamma eqqumaffigissagai qallunaat kalaallillu oqaasiini nipit assiigiissusaat assiinginngisusaallu pingaarnerit.</p>	<p><i>Nipit kalaallisut oqaatigalugit.</i> Aallarterlaat kalaallit oqaasiisa nipaannik taaguineq ajornartorsiutigajuppaat ingammik ersiutit sivitsoriarneri aamma aappersarissat sukkariarneri aamma r q-lu. Pissusissamisussaaq nipinik sungiusarneq aallartissutigigaanni, issuaaneq aamma tusarnaarneq nipilerinerlu ilaatillugit.</p> <p>Kalaallit oqaasiini nipinik erinaqassutsimillu ilinniarnermi qallunaat nipiutaat aallaavigineqarsinnaapput (takuuk atortussiaq <i>Kalaallisut Oqalutta</i>).</p> <p>Ilinniartitsisup apeqqutigisinnaavaa kalaallit oqaasiinik ilikkagaqareersimanersut qanorlu taakkua nipeqarnerisut. Ilinniartitsisup oqaatsit taakkua allattarfimmut</p>	<p>Paasiniakkit nipit sorliit atuartut ataasiakkaat ajornartorsiutiginneraat qanorlu iliornikkut tamatumunnga ikiorsiisinnaanerlutit oqaatsinik nipinillu.</p> <p>Pisariaqarpoq eqqaamassallugu atuartup piffissap ingerlanerani nipi ilikkarsinnaagaa ilaasali nipinik taaguiniarnerminni ajornartorsiuteqarnertik attattuarumaaraat.</p>	<p><i>Kalaallisut Oqalutta</i> Paarnannguaq Berthelsen & Lone Korkholm-imit, Ilinniusiorfik 2008.</p> <p><i>Qaagit</i> Birgitte Hertling & Pia Rosing Heilmann-imit, Ilinniusiorfik 2003.</p> <p>Ilinniartitsisunut: <i>Grønlandsk gramma-</i></p>

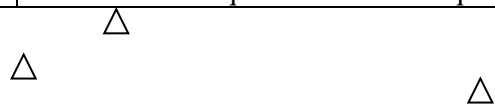
	<p>allassavai nipinillu sungiusarnermi aallaavigisinnalugit. Tamatuma kingorna ilinniartitsisup nassuiaatigissavai ersiutit ataasiakkaarnerini aamma marluikkaarnerini nipit allanngortarneri. Ilinniartitsisup nipit oqaatigissavai atuartullu issuassavaat. Tamatuma kingorna atuartut sanilertik peqatigalugu nipit ilinniasavaat.</p> <p>Taamaalioreermermi aamma taamatut aappersarissat ilinniarneqassapput.</p> <p>Taamaaliornermi pingaaruteqarpoq atuartut ilikkassagaat oqaatsini nipit sukkariarneranni aamma sivitsoriarneranni isummanik, soorlu <i>paasiviuk</i> (forstår du det) aamma <i>pasiviuk</i> (mistænker du ham/hende).</p> <p>Naggataatigut atuartut saniliminnut oqaasersiiut (ordbogi) assiliartalik ikiorsiullugu oqaatigissavaat suusinnaasut kalaallisut atii atuaqatiminnullu oqaatigalugit aamma suusinnaasut atii allattussavaat suusinnaasunullu ikkussorlugit <i>aana issiavik</i>.</p> <p>Maluginiarneqassaaq atuartut kalaallisut tusasaqarlutik alliarorsimasut nipinik nalunngisagareertarmata taamaattumillu allanik unammilligaqartariaqarlutik soorlu oqalunnikkut oqaatiginnisinnanermik. Taamaattumik pisariaqarsinnaavoq atuartut akunnerminni ilinniaqatigiissinnaanerat soorlu kalaallisoorsinnaanerusut aallarlerlaanut tikerlaanulluunniit ilitersuisunngortillugit aamma ”aallarlerlaangajaat” aallarlerlaanut ilitersuisuutillugit.</p>		<p><i>tik</i> Stig Bjørnum-imit, Stig Bjørnum og Forlaget Atuagkat 2003.</p>
	<p><i>Oqaatigiuk!</i> Atuartut taagueraasiat nipinitsitseriaasiallu sungiusarneqarsinnaapput filmimi takussutissat atorlugit (pisariaqarpat atukkit titartakkanik filmiliat soorlu</p>	<p>Maluginiaruk atuartut taaguinerat, nipimikkut erinnerornerat aamma ersiutini sivitsuinermik aappersarissanilu sukkariarnernik atuinerat. Suliassami</p>	<p>Titartakkatut filmililaq <i>Nanoq</i> Kunuk Platon-imit</p>

	<p><i>Nanoq imaluuniit Nukappiaraq Nanunngorusuttoq</i>) taakkua arlaleriarlugit takutinneqarsinnaapput oqaatsillu atorpeqartut issuarniarneqasinnaallutik. Ilinniartitsisup oqaatsit tulleriaarlugit allattarfissuarmut allas-sinnaavai. Isumagiuk atuartut oqaatsit qanoq isumaqarneri paasissagaat. Tamatuma kingorna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Filmi ingerlatiguk • Atuartut oqaatsinik nipituumik taaguisikkit. Aperikkit kiap/suup oqaatsit oqaatiginerai sumilu tamakkua oqaatiginerai • Filmi aappasaanik ingerlateqqiguk atuartut taamaaliornermi oqaatsit maluginiassavaat. Qinnuigikkit oqaatsit oqaatigineqarneri tamaasa talitik nappartassagaat. Filmi unit-siguk oqaatsillu issuartinniarsaralugit. • Filmi pingajussaanik ingerlatiguk. Tamatu-muuna oqaatigineqannginnerini filmi unitsit-taruk. Atuartunut oqaatsit oqaatigeqqukkit. Ingerlaannarit oqaatsit tamarmik oqaatigineqareerserlugit • Atuartut taamaaliorneq nuannarippassuk ataa-siakkaarlutik oqaatiginninnermik sungiusar-tinneqarsinnaapput. 	<p>kingullermi atuartut ataasiakkaarlutik oqaatigisassaminnik sungiusarneranni ilinniartitsisup kalaallisut nipinik pinngortitsiniarnerminni ajornartorsi-uteqartut sungiusaqatigisinnaavai.</p>	<p><i>Nukappiaraq Nanunngorusuttoq</i></p>
<p>Atuarfik pillugu oqaatsinik pigiliussissasoq aamma oqaatsit immikkoortukkaat pingaarnerit- aamma pingaarnerunngitsut pillugit oqaatsiteqassasoq aamma ataasersiutininik qasseersiutinillu nalunngisaqas-</p>	<p><i>"Suna takuiuk"?</i> Suusinnaasut inimi atuartitsivimmiittut atuartulluunniit pigisaat soorlu atuakkat, aqerluusat, piiatit aamma atuagaasiviit natermut iliorarneqarsinnaapput. Atuartut minutsimik sivisussusilimmik qimerluuittinneqassapput natermiittullu tamaasa eqqaamaniassavaat. Tamatuma kingorna ilinniartitsisup assissavai. Ilinniartitsisup atuartut aperissavai: <i>"Suna takuiuk"?</i> Atuartut akissapput: <i>"Takuara aqerluusaq, piiat" ..allallu.</i></p>	<p>Malugiuk oqaatsit atuartut kalaallisut nalunnginneraat imaluunniit oqaatsit allatut oqaatiginiartarneraat, soorlu <i>aqerluusaq allaateq-tut</i> oqaatiginiarneraat. Aamma maluginiarneqassapput immikkoortitaartunik atuartut eqqarsaataat aamma oqaatsit pingaarnerit pingaannginnerillu atortarneraat.</p>	<p>Inimi atuartitsivimmi tigussaasut suusinnaasut.</p>

sasoq.	<p>Tamatuma kingorna ilinniartitsisoq qasseersiutinut ikaarsaassaaq: ”<i>Suut takuigit?</i>” atuartut akissapput: ”<i>Takuakka...</i>”</p> <p>Taava suliaq ingerlateqqinneqassaaq. Tamatuma kingorna suusinnaasut qulequtakkaarlugit immik-koortiterneqassapput soorlu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ”<i>Allaatit</i>”, aqerluusat aamma. • ”<i>Nerisassat</i>”, immuk; ”<i>iffiat</i>” assigisaallu tamatuma kingorna ”<i>Taquat</i>” assigisaallu. <p>Taamatut iliornermi pingaarnertitat assigiinngis-itaarneqarsinnaapput soorlu pequtat, naatitat, atisat.</p>	Maluginiaruk atuartut ataasersiutit qasseersiutillu ilikkarsimaneeraat.	
--------	---	---	--

Oqaatsinik pigiliussiniernermi aamma aaq-qissuussamik oqaatsinik suliaqarnermi anguniagassat	Atuartitsinissamut siunnersuutit	Naliliisarneq	Atortussat
Atassuteqatigiittarnermi periutsinik ajornaatsunik atuisinna-assasoq pingaarnertut oqaatiginninniarnermi timiminik iliutsiminillu atuiniarnerminut ikioq-qusinnaassasoq.	<i>Isiginnaartitsisuusaarneq-atuakkanik atorniartarfik.</i> Atuartut atuakkanik atorniartarfimmiittuusaarsinnaapput. Atuartoq atorniartitsisuusaaq ilaallu atorniartuusaassapput imaluunniit netsikkut ujarlerlutik. Atuartut oqaasissiorsinnaapput allakkaminnik taamaaliornerminnilu oqaasersiutit (ordbogit) ikiortigisinnaavaat imaluunniit ilatik apersorsinnaavaat. Tamatuma kingorna atorniartitsisumut saaffiginnissapput taassumalu atorniartut siunnersorsinnaavai qanoq iliornissaannik soorlu ”saamimmut sanguguit atuagaq nanisavat.”	Maluginiaruk atuartut oqariartaatsit paasissutissat tunngavigalugit ilikkarsimaneeraat, siunertarlu naapertorlugu atorsinnaaneraat. paasissutissat ersersitsiniutillu aamma apeqqutit soorlu <i>Ikiulaannga, ikaniippoq, ikunga ingerlaguit, tungujortumik qalipaa-teqarpoq. Naak/sumiippa? Sumi nassaarisinnaavara? Sumiippa? Ikiorsinnaavinga? Qanoq ilillunga? Takorusuppara... Uteqqilaa-ruk/Utilaaruk... Tikkuarsinnaaviuk? Qaqugu?</i>	Oqaasersiutit (Ordbogit), atuartut allattaavii
Danskit kalaallillu oqaa-	<i>Kalaallit danski oqaasiisa assigiinngissutaat, oqaatsit</i>	Taamatut suliaqarnermi anguniar-	Allattarfik aamma

<p>siisa, oqaasiliortaasiisa oqaatsinillu tulleriaare-riaasiisa assigiinngis-susaannik ilisimasaqas-sasoq.</p>	<p><i>qitiutillugit.</i></p> <p>1) Oqaatsinik pinngorartitsineq. Ilinniartitsisoq oqaaseqatigiinnik naatsunik aallarni-uteqassaaq soorlu <i>"Aviaaja nerivoq"</i>. Atuartut aper-rissapput qanoq isumaqarnersooq kalaallisullu oqaaseqatigiit ("Aviaaja spiser") ataanni allassapput. Atuartut akissapput : <i>"nerivoq"</i>. Ilinniartitsisoq oqaaseqatigiinnik nutaanik saqqum-miissaaq: <i>"Aviaaja anivoq"</i> apersorlunilu siuliani eqqartorneqartutut. Maannakut ilinniartitsisup nipisi-uineq/oqaasiliorneq tunngavigissavaa aperalunilu oqaatsit <i>"nerivoq"</i> aamma <i>"anivoq"</i> assigiissuteqar-nersut. Ilinniartitsisup assigiissut <i>"-voq"</i>, qitiutissa-va. Atuartut kalaallit oqaasiisa katiterneqarnerat <i>"-voq"</i>- imik assigiissuteqartoq takusinnaalissavaat. Taamaaliornermi ilinniartitsisup paasitinniassavaa danskit oqaasiat <i>"spise"</i> oqaatsisut kisimiissinnaa-galuartoq kalaallisut <i>"neri"</i> kisimiissinnaanngimmat.</p> <p>Ilinniartitsisoq assersuummik erseqqissumik saqquumiissinnaavoq soorlu: <i>"Aviaaja neriniarpoq"</i> atuartunullu nutsertillugu (Aviaaja vil spise). Tama-tumani atuartut takusinnaavaat danskisut oqaatsit pingasuusut kalaallisulli oqaatsit marluinnaasut. Tamatumani ilinniartitsisup oqaaseq <i>"vil"</i> kalaallisut oqaasertaani sumiinnessooq apeqqutigisinnaavaa (<i>"-niar"</i>). Tamatuma kingorna ilinniartitsisup uiguutit isumaqassusaat suunerallu nassuiaatigisinnaavaa.</p> <p>2) Oqaatsit inississorneqartarneri. Siullermik sammisaqareernermi kalaallit danskillu oqaasiisa inississorneqartarnerat nassuiaatigisinnaa-va. Ilinniartitsisup kingullermik periaatsini atoqqis-sinnaavaa: <i>"Aviaajap iibili nerivaa"</i> (Aviaaja spiser et æble). Ilinniartitsisup apeqqutigisinnaavaa oqaaseqatigiit taakku marluk oqaatsini marlunni oqaasertamikkut</p>	<p>neqarput oqaatsit imminnut saneqqi-ussorneqarneri aallaavigalugit atuartut oqaatsit pillugit nalunngisaasa nukit-torsarneqarnissaat aamma nalunn-gisaasa atorluarneqarnissaat. Tama-tumani oqaatsit ilusaat aallaavigi-nngikkaluarlugit sammineqartussaap-put.</p> <p>Paasiniaaruk atuartut oqaatsinik nalunngisaat siuarsarneqarnersut aamma paasinerat oqaatsit assigiis-sutaat assigiinngissutaallu aamma tamakkua pillugit nalunngilikkamin-nik nassuiaasinnaanersut. Paasiniaaruk atuartut oqaatsit ilusilersorneqarneri-nik maluginnissinnaanersut aamma oqaatsit inuit akornanni nalunaartaati-tut isigilersimaneraat.</p>	<p>kridti.</p>
--	--	--	----------------

	<p>naapertuunnersut. (kalaallisut tulleriaarneqarneri imaapput X O imaluuniiit SOV: S (iliortumut oqaasertaq), (susamut oqaasertaq), V (oqaluutinut oqaasertaq). danskisut tulleriinneri XO imaluuniiit SVO).</p> <p>Tamatumani atuartut assigiinngissut takusinnaavaat. Apeqqutinut ikaarsaaraanni assigiinngissut erseqqis-sarneqarsinnaavoq soorlu ”Spiser Aviaaja et æble?” tamatumani takuneqarsinnaavoq danskisut erseqqivis-sumik allannortoqartoq taamaattorli kalaallisut allannguineq malunnanggingajattoq tassami taamaallaat ”-vaa” miit ”-va?” –mut allannortoqarmat. as-sersuutigalugu oqartoqarsinnaavoq ”Aviaaja iibilimik neriva?” imaluuniiit ”Aviaaja iibitorpa? Imaluunii-it oqaaseqatigiinni nipit allannortinneqaannarsinnaapput ”Aviaajap iibili nerivaa?”</p> <p>Atuartut soqutigisaat piginnaasaallu aallaavigalugit unammillernartunik annertusaasoqarsinnaavoq soorlu nikititerinerit allannguinerillu suaassutsimut, qassius-sutsimut inunnullu tunngassuteqartut nagguissi-orneqarsinnaallutik.</p> <p>Tamatuma kingorna atuartut nutsigassinneqarsinnaapput angajoqqaaminnik ikiorteqarsinnaanerannut periarfissillugit. Tamatumunnga atatillugu oqaasersiuut (ordbogi), uiguutinut allassimaffiit atortussiallu allat ikiorsiunneqarsinnaanerat nassuiaatigineqarsinnaavoq.</p>		
<p>Atassuteqatigiittar-nermi periaatsinik ajornaatsunik atuisinna-assasoq. Atuartut sungi-usassapput apeqqutit aamma akissutit – <i>uvoq/avoq</i>-itallit ator-lugit aamma ajornaatsunik</p>	<p><i>Kinaavunga?</i></p> <p>Suliassatut eqqartorneqartup aallartinnginnerani suliarineqassapput apeqqutit oqariartaatsillu aaliangersimasut taamaalinermi atuartut oqaatsinik oqaaseqatigiin-nillu sanarfinermut ilisimasaqartinniarnissaat eqqarsaatigalugu.</p> <p>Atuartut immikkut tamarmik tunumikkut assimik nipititsivigineqassapput soorlu pappiaqqanut katite-</p>	<p>Maluginiaruk atuartut uiguummik – <i>uvoq/avoq</i> –imik kinguneqartumik aamma pisuni assigiinngisitaartuni atuisinnaanersut soorlu <i>tusaa-masaavunga, filmimi takuneqarsinnaavunga, filmimiittarpunga</i>. Tamatuma saniatigut maluginiarneqassaaq atuartut apeqquteqarnerminni akissuteqarnerminnilu</p>	<p>Inuit nalunnginneqartut aamma ti-tartakkani inuttaasut nalunnginneqartut assingi allallu ajornan-gippat qerattarsaatinik puukkat imaluuniiit pappiaqqamut qera-</p>

<p>oqaaseqatigiiliornermut.</p>	<p>rummik kakkissorlugit. Atuartut kinaanertik/asseq suna tunuminniitqoq nalussavaat. kinaanertik eqqorniasavaat aperisarnermikkut: <i>"arnaavunga, angutaavunga, timersortarpunga, erinarsortartuuvunga, tusaa-masaavunga"</i> allatulluunniit. Taamaallaat aappimik naaggamilluunniit akisoqartassaaq. Atuartut ingerlaasapput. Suliaq ingerlanneqartuassaaq atuartut tamarmik kinaanerminnik paasinninnissaat tikillugu.</p>	<p>oqaaseqatigiinnik naatsunik takinerusunilluunniit pilersitsisinnaasarnersut. Atuartut apereriaatsit allat – <i>uvoq/avoq?</i>-imik atuisut kisiisa atornagit apersuisarpat?</p>	<p>tasuumut nipititat. Atuartut namminneq assinik nassarsinnaapput. pappiaqqanut katititsissutit angisuut assilissanik aariammut ikkussissutiginneqarsinnaasut.</p>
<p>Ilinniartitsinerup ingerlanerani oqaatsinik uteqqiineq qitiutillugit oqaatsit aamma oqaaserisat arlalinnullu oqaaseqartuuneq eqqumaffigilissagaat.</p>	<p><i>1-2-3 suliaq, oqaatsit pinnguarnermut qitiutillugit.</i> Atuartut marluk akileriissapput. Suliaq pingasunut aguarneqassaaq. Atuartut marlukkaaginnarmata nutaanik oqaaseqartuassapput. Suliassamut ilisarititsinermi kisitsisit 1-2-3 ilisaritinneqassapput. Atuartoq 1 oqassaaq: 1 Atuartoq 2 oqassaaq: 2 Atuartoq 1 oqassaaq: 3 Atuartoq 2 oqassaaq: 1 Atuartoq 1 oqassaaq: 2 Atuartoq 2 oqassaaq: 3</p> <p>Atuartut suliassamik paasinnereerneranni suliassaq unammillernarnerusunngortinneqassaaq. Kalaallit kisitsisaatai ikaarsaarfigineqassapput qallunaat aamma tuluit kisitsisaataannik akoorlugit.</p> <p>Tamatuma saniatigut oqaaseqatigiiliortoqassaaq pingasunik oqaasertalinnik, atuartullu ataasiakkaat oqaatsimik ataatsimik taamaallaat oqaaseqartassapput.</p> <p>Naggataatigut misilinneqarsinnaavoq "oqalutualiorneq" tamannalu atuartut oqaatsimik ataatsimik oqaatiginninneratigut sanaartorneqarsinaavoq.</p>	<p>Ilinniartitsisup maluginiassavaa oqaatsit sorliit ilikkarneqarsimanersut oqaatsillu sorliit sammineqaaqqissarnersut? Aamma qanoq ilillugit sammineqassarnersut? Atuartut ilikkarniarnerminni imminnut kaammattoqatigiippat?</p>	
	<p><i>Erinarsorluni pinnguaat.</i> Atuartut erinarsuut <i>"Naqinnerit nalunngiligit"</i> tusarn-</p>		

	aassavaat. Tamatuma kingorna erinarsoqataassapput atillu A-mik aallaqqaatillit soorlu "Aviaaja" taasassavaat. Susoqarnersoq ilikkarpassuk suusinnaasunik taaguisitsisoqassaaq soorlu siuliani suliaqarnermi/qulequtaqarnermi A-mut tunngasut taasassavaat soorlu "arnaq". Erinarsuummut pinnguaammi tassani unammissutigineqarsinnaapput oqaatsimik kina taaseqqaarsinnaanersoq.		
--	--	--	--

Atassuteqaqatigiinnermi piginnaassutsit pillugit anguniakkat	Atuartitsinissamut siunnersuutit	Naliliisarneq	Atortussat
<p>Ilinniartitsinermi kalaallisut oqaluffiusumi peqataasinnaassasoq.</p> <p>Ilinniartitsisup peq-qussutai atuartitsinermilu nassuiaatit ajornaatsutut ilusilikkat aamma malinnaaffigisinnaassagai.</p>	<p><i>Isiginnaartitsisuusaarneq aamma issuaaneq.</i></p> <p>Ilinniartitsinermi oqaatsit oqariartaatsillu ator neqartut assilianngorlugit saqqummunneqarsinnaapput nivinngaatiterlugit taamaaliornermi ilinniartitsisup oqaaseq oqaatigeqqaassavaa atuartullu tamarmiullutik ataasiakkaarlutillu oqaaseq oqaatigisassavaat.</p> <p><i>"Godmorgen, god dag, ingigitsi, nikuigitsi, erinarsussaagut? Allattarfiliarit, ikunngarit..., qalipaait qaqisigit."</i></p> <p>Atuartut eqimattakkaanut agguanneqassapput ataasiakkaarlutillu "ilinniartitsisusassapput".</p> <p>Piffissap ingerlanerani inooqatigiinnermut aturfimmullu oqaatsit tunngassuteqartut amerlisarneqarsinnaapput atuartut utoqqaassusaannut naleqqutsillugit assilialiallu saqqummiussorneqartullu allat taarsersorneqartassapput oqaatsit atuartut ilikkareeraangatigit.</p>	<p>Paasiniaruk atuartup ilinniartitsisup innersuussutai paasillugillu malinnerai.</p> <p>Qitiutikkat atuartup oqaluutunik anernik atuineri paasiniaruk atuartup allanngorartillugit atornerai.</p>	<p>Assit titartakkaluunniit susoqarfiusut.</p>
<p>Takussutissiat oqaatsitigullu nassuiaatit allat ikiorsiullugit inuit, uumasut, suusinnaasut, pisum sumiiffiillu na-</p>	<p><i>Suusinnaasunik oqaluttuarinninnermik ilinniarneq.</i></p> <p>Inimi atuartitsiviusumi assit assigiinngitsut nivinngaatiterneqassapput tamakkua assersuutigalugu susoqarfiussapput soorlu arsaattut, sisorartut, apumik milluuttut, pisiniartut, anitsiarfimmi pinnguartut,</p>	<p>Maluginiaruk atuartup inuit, uumasut pisullu oqaatigisinnaanera. Ingammik aallarterlaat oqaatiginniinnerneq atorarpaat sungiussisulli oqaaseqatigiinnermik oqaluutunik minnernik atuillutik</p>	<p>Assit susoqarfiusut, tikkummiusaq nipputtartoq atuartut allattuivii.</p>

<p>lunngisani pillugit oqaluttuarsinnaassasoq aamma taaguisinnaassasoq.</p>	<p>atuartut, asiartut. Piffissami aaliangersimasumi atuartunut assit qimerloortinneqassapput. Minutsit arlallit qaangiuppata atuartut asseq killiffigisartik pillugu allaatiginnissapput. Piginnaaneqassusertik naapertorlugu oqaatsinik ataasiakkaanik oqaaseqatigiinnilluunniit allataqarsinnaapput. Tamatuma kingorna allaaserisatik katiterlugit takusassiarisinnaavaat naggataatigullu saqqummiussorlugit. Saqqummiussuinerminni atuartut assilialiatik oqaasertalersukkat nassuiaateqarfigissavaat oqaatsitigut.</p>	<p>oqaaseqarsinnaasarput soolu –lluni, -kami allallu.</p>	
<p>Oqaatsitut pigisat</p>	<p><i>Uumasut oqaluttuarineri aamma uumasut atiinik suussusermullu/sumullu atasuunermut tunngasut ilinniarneri.</i></p> <p>Uumasut assigiinngitsut assiginik iikkamut nivinngaassuisoqarsinnaavoq (aamma atuartunut assit agguanneqarsinnaapput). Qulequtaq tassa <i>"Uumasut"</i>.</p> <p>Atuartut assit qimerluussavaat uumasullu kalaallisut atii taagussavaat sapinngikkunikku imaluunniit danskisut taagorneqarsinnaapput kalaallisullu nutserneqarlutik. Taava iliniartitsisoq aperissaaq: <i>"uumasut suut nunami uumasuuppat?"</i> (uumasut sorliit nunami uumasuuppat?), <i>"uumasut suut immami uumasuuppat?"</i> (uumasut sorliit immami uumasuuppat?). Tamatuma kingorna immikkoortunik allanik ilinniartitsisoq taaguisinnaavoq soorlu: <i>"Immami uumasut aqqaamasarput, tassaasut aalisakkat aamma puisit, arferit il.il. Suna assigiinngissutigaa?"</i></p> <p>Taamaaliornermi ilinniartisisup uumasut suuneri ilinniartitsissutigisinnaavaa soorlu <i>"miluumasut"</i> aamma <i>"masillit"</i>.</p> <p>Taamatut saqqummiussuinermi assigiinngissutsit pingaassutsillu amerlasuut eqqartorneqarsinnaapput. Tamatuma kingorna Anda Uldumip erinarsuusaa <i>"Angakkuakkatut"</i> tusarnaarneqassaaq. Suliaq tamanana kukkunaveersaarluni suliassatut suliarineqarsin-</p>	<p>Maluginiaruk atuartut oqaatsinik itinerusumik paasinninersut aamma oqaasiutaat maluginiakkit qanorlu sukumiitigisumik uumasunik eqqartuisinnaanersut.</p>	<p>Uumasut pillugit assilissat imaluunniit nivinngartakkat.</p>

	<p>naavoq (takkuuk <i>Kukkunaveersaarluni suliarisassaq</i>). Naggataatigut atuartut namminneq allataat ilu-arsaanneqareerpata allataq takutinneqarsinnaavoq pisariaqarpat takuuk <i>Kalaallisut Oqalutta</i>, qupp. 76.</p>		
	<p><i>Uiguutit sumiisulerutit</i> Ilinniartitsisup aallartissutigalugu atuartunut nassuiaatigissavaa suusinnaasut sumiinnerinik oqaatiginnittarneq soorlu <i>saniani, ataani</i> allallu. Tamatuma kingorna ilinniartitsisoq issiaviup/nerriviup sanianut inississaaq suusinnaasorlu aamma inississinnaavaa oqarlunilu nerriviup <i>tunuaniippoq, nerriviup saaniippoq...</i> ". Atuartut ilinniartitsisup oqaatiginninera issuassavaat.</p> <p>Tamatuma kingorna ilinniartitsisup oqariaatsit qallunaatut kalaallisullu allattarfimmut allattussavai oqaatsillu katiterneqartarnerat nassuiaatigalugu: <i>saniani</i> (ved siden af) + <i>ippoq</i> (er) = <i>sanianiippoq</i> (takkuuk <i>Håndbog i grønlandsk grammatik</i>, qupp. 32-33 Estrid Janussen-imit, 1987).</p> <p>Taamaalioreeruni ilinniartitsiup assiliaq titartagaluunniit agguaatissavaa tassanilu takutinneqarsimasapput suusinnaasut sanianiitinneqartut, qulaaniitinneqartut, ataaniitinneqartut qaavaniitinneqartulluunniit. Atuartut marlukkaarlutik suusinnaasut sumiinnerat allaatigissavaat.</p> <p>Naggataatigut atuartut pappiaqqamik titartaaffigisinnaasaminnik tunineqassapput. Atuartut marlukkasapput. Atuartoq A suusinnaasumik titartaassaaq atuartumullu B-mut titartakkani nassuiaatigissavaa A-llu B-p nassuiaanera ilaarniassavaa. Suliami tassani pingaarnerpaavoq atuartup suusinnaasup sumiinneranik oqaatiginninniarnissaa aapparmilu titartagaa naammassitinnatik takussanngilaa.</p>	<p>Maluginiaruk atuartut suusinnaasut sumiinnerannik oqaatiginnissinnaanersut aamma taggisip taartaannik aamma taggisip taartaanik sumiiffimmik eqqartuisunik allanngorartitsinnaanersut aamma –<i>ippoq</i> atorlugu.</p>	<p>Titartagaq, nivinngartagaq imaluunniit asseq aamma atuartunut agguassassaaq.</p>

	<p>Suliaq taanna annertusarneqarsinnaavoq sumut ingerlanermik oqaatiginninniarnermik soorlu sammivissiorneq tunaartaralugu <i>"avannaaniippoq"</i> allallu aamma oqaaseqqat sumiinnermik oqaatiginnittut ator-neqarsinnaapput soorlu <i>"pikaniippoq"</i>, <i>"ikaniippoq"</i> allallu. (takuuk. <i>Håndbog i grønlandsk grammatik, qupp. 34-36</i> Estrid Janussen-imit, 1987).</p>		
<p>Oqaatsit ilusilersorneqarnerinik ilinniarneq.</p>	<p><i>Oqaatsit isummamikkut akerleriit.</i> Titartakkat imaluunniit assit aallaavigalugit atuartut oqaatsit isummamikkut akerleriit paasiniassavaat. Atuartut tamarmik titartakkamik assimillunniit tunineqassapput tassanilu ersersinneqarsimassapput soorlu nukappiaraq mikisoq nivarsiararlu angisooq pualasooq; angut pualasooq arnarlu saluttoq. Ilinniartitsisup atuartut aperissavai: "Sunaana?" Atuartut akissapput: "Nukappiaraq mikisoq aamma nivarsiararaq angisooq". Oqaatsinik samminnereernerup kingornatigut soorlu oqaluinnarnikkut kingornatigullu allagaqarnikkut suliaq naammassineqarsinnaavoq soorlu Memory atorlugu atuartut ilioragassatut assersuusiullugit. Atuartut tamarmik iloqqasunngorlugit inissinneqassapput. Atuartoq ataaseq aneqquneqassaaq. Atuartut ilaat marlukkaarlugit qinnuigineqassapput assigiingissutsinik nassaartoqqullugit. Atuartut immikkut tamarmik assigiingissutsinik nassaartussapput. Ilinniartitsisoq meeraq isorleq aallartissutigalugu oqaatsinik ataatsinik taaseqqusissaaq soorlu "qernertoq". Tulliata akerlia taassavaa matumani "qaqortoq". Atuartut marlukkaarlutik akerleriinnik oqaatsinik nassaartoreernerisigut atuartut iniminnik paarlaassuutissapput iloqqasunngorlutillu issaaqqillutik. Atuartoq inip silataaniittoq isertinneqassaaq qinnuigineqarlunilu akerleriinnik oqaatsinik pigisalinnik nassaarniaqqullugu. Atuartoqatimi tuiatigut attorneratigut oqaatigeqqussavaa oqaaseq suna pigineraa. Atuartup atuartoqatini tuiisigut attortarnerisigut nassaariniassavai akerleri-</p>	<p>Ilinniartitsisup atuartut oqaatsinik paasinninnerat maluginiartussaavai aamma paasiniartussaavaa oqaatsip isumaqataanik nalunngisaqarnersut soorlu <i>taartoq</i> aamma <i>simertoq</i>. Taamatut suliaqarneq unammillernarsinnaavoq taamaattumik ilinniartitsisup atuartunik tapersersuilluarsinnaanera pingaaruteqarpoq.</p>	

	<p>immik oqaasiutillit. Akerleriimmik oqaasiutillit eqqorneqaraangamik pinnguaqataajunnaarallartassaput taamaaliormilu atuartut iloqqasumiittut ikiliartussapput.</p> <p>Atuartut taamatut suliaqarneq nuannarisarpaat aammami unamminartarmat. Suliaq aamma unamminertut ilusilersorneqarsinnaavoq atuartut marluk inimit anisinnerisigut. Taamaaliormi nassaariniarneqasaaq kina akkerliinnik amerlanerpaanik paasisaqarsinnaanersoq.</p> <p>Atuartut inimi oqaatsit akkerliittut oqaatigineqarsinnaasunik nassaarnartinneqarsinnaapput. Taamaaliorminni paasisinnaavaat suut oqaatsit suli pissarsiarisimanagit oqaatiginninniarminni.</p>		
<p>Apeqquteqariaatsit assigiinngitsut ilikkassagai aamma paasisinnaassagai.</p>	<p><i>Apeqquteqariaatsit assigiinngitsut.</i></p> <p>Suliassaq aallartinneqartinnagu piumasarineqarpoq apersueriaatsinik assigiinngitsunik sammisaqqaarnissaq. Soorlu qanoq iliorluni danskisut kalaallisullu apersueriartoqarsinnaanersoq aamma uiguutit sorliit qanoq, qaqugukkullu atorineqartarnersut.</p> <p>Ilinniartitsisoq amitsulianik allaffigineqartunik agguassaaq. Amitsuliani allassimasoqarsinnaavoq:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>arsartarpit?</i> (spiller du fodbold?) - <i>nipilersortarpit?</i> (spiller du musik?) - <i>sisortarpit?</i> (står du på ski?) - <i>mobiileqarpit?</i> (har du en mobil?) - <i>qatannuteqarpit?</i> (har du søskende?) - <i>qimmeqarpit?</i> (har du en hund?) - <i>illorsi sungaartuua?</i> (er jeres hus gult?) - <i>arsarnej nuannariviuk?</i> (kan du lide at spille fodbold?) 	<p>Maluginiaruk atuartup apeqqutitit soorlu <i>-tarpit?</i> aamma <i>-qarpit?</i> –imik atuisut paasisarnerai aamma unammillernarnerusunik apeqqutinik suliaqartariaqarnersut.</p>	<p>Pappiala, qiutit aamma aqerluusaq.</p>

	<p>- <i>matematikki atuarfimmi nuannarinerpaaviuk?</i> (er matematik dit yndlingsfag?)</p> <p>Apeqqutit pissanganartuliaassapput atuartunit aki-umaneqatut. Ilinniartitsisup sungiussisimanerusunut apeqqutit ajornarnerusut nerliussinavaai. Assersuuti-galugu takuuk apeqqutini kingulleq.</p> <p>Atuartut inimi atuartitsivimmi angalaassapput imminnullu apersorlutik. Aappimik naaggamilluunniit taamaallaat akisoqarsinnaavoq. Amitsuliap tunuani angertut atii allatorneqassapput. Angertut marlunngorpata atuartut amitsuliamik nutaamik tunineqassapput. Piffissaq aaliangersimasooq qaangiuppat atuartut iloqqasumut inisseqqissapput. Ilinniartitsisooq oqassaaq: ”Nuka pillugu suna paasivisiuk? Saamimmiit talerpimmut atuartut Nuka pillugu angerluni oqaatigineqartut taagussavaat soorlu ”Paasivara nuka sisoraateqartoq. Nuka angallattakkamik oqarasuaateqarpoq, atuarfimmi Nukap matematik nuannarinersaavaa” assigisaannillu.</p> <p>Imminut allanullu nalunngisat nutaat paasisaqarfigis-sallugit nuannersuusarpoq.</p>		
<p>Apeqquteqariaatsit assigiinngitsut ilikkassagai suusinnaasunillu immikkoortiterisinnaasooq apersueriaatsimi – <i>tarpa/sarpa</i> aamma –sinnaava?, atorlugit.</p>	<p><i>Apersorneq piiannerlu</i></p> <p>Ilinniartitsisooq iikkamut assilissamik/takutitassiamik angingaatsiartumik suusinnaasunillu imaqartumik nivinngaassaaq. Ilinniartitsisooq aallartissaaq aperaluni: ”<i>una nerisarpa/una timmisinnaava</i>”? (spiser denne, kan denne spise/flyver denne, kan denne flyve?). Apeqqutit taamatut ilusilikkat akissutissaaq ajornaatsuititarpaat taamaaliornermi suusinnaasut assersuutigalugu nerisinnaanngitsut timmisinnaangitsullu piiarneqassapput. Atuartut namminneq ingerlaqqissapput. Atuartup suusinnaasooq aaliangersimasooq tikkuassavaa aperalunilu ”aappimik” imaluunniit</p>	<p>Maluginiaruk atuartut oqaatsit aamma oqariartaatsit soorliit ilikkarsimeneraat aamma ilikkakkatik siunertaqartumik atorsinnaaneraat soorlu uiguutunik apereriaatsinillu atuinermikkut. Atuartut amerlasuunik oqaasiuteqarunik allanngorartitsisinnaanerullutillu oqaatsit ajornarnerusut atorsinnaasarpaat soorlu <i>una issiasinnaava / una imerneqarsinnaava?</i></p>	<p>Asseq/nivinngar-tagaq angisooq ajornanngippat assigiinngitsunik soorlu uumasunik, nerisas-sanik, atisanik assigisaannilluunniit ersersitsisooq.</p>

	<p>”naaggamik” akineqartussamik. Taava ilinniartitsisoq: ”Assimi suut/kikkut nerisarpat”/”suut timmisinnaappat?” (hvilke ting på billedet kan spise/hvilke ting på billedet kan flyve?).</p>		
<p>Suna ajorinnginnerlugu sunalu ajorinerlugu oqaatigisinnaassagai.</p> <p>Ataasersiutitik qasseersiutinillu nalunngisaqassasoq.</p>	<p><i>Ajorinngisat ajorisallu.</i> Atuartut ataatsimoorullugu kalaallit qallunaallu nerisassaataannik imaqartunik assilissanik sanassapput. Atuartut nerisassat atii assingisa ataasigut allattussavaat. Assilialiat ikkamut nivinngarneqassapput. (<i>Kalaallisut Oqalutta</i>, qupp. 54-57 atorneqarsinnaapput).</p> <p>Tamatuma kingorna oqaatsit ”mamarivara”, ”mamarinngilara”, ”mamarivai” aamma ”mamarinngilai” ilinniartitsisumit saqqummiunneqarsinnaapput. Atuartut marlukkaarlutik suleqatigiissinneqassapput. Atuartup aappaata sanilini oqaluttuutissavaa suut mamarinerlugit aamma suut mamarinnginnerlugit. Saniliata aappami suut mamarinerai mamarinnginneraalutitartassavai allallugilluunniit soorlu ”Aviaajap mamarivaraa mattak, neqi siataq aamma imeq. Mamarinngilaa sodavandi, oliveni aamma orsoq”.</p> <p>Taamaalioreernerup kingorna oqaatsit allat atorlugit ilinniartitsisoqarsinnaavoq soorlu ”nuannarivara”, ”nuannarinngilara”, ”nuannaartoraara”, ”nuannaartorinngilara”, ”kakkagivara”, ”kakkaginngilara”, ”torragivara”, ”torraginngilara”.</p> <p>Tamatumunnga atatillugu qasseersiutit aamma ilinniartitsissutigineqarsinnaapput ”-vakka” atorlugu.</p> <p>Oqaatsit naasulianut ikkussorneqarsinnaapput ”mamarivara”, ”nuannarivara”, ”nuannaartoraara”, ”kakkagivara” aamma ”torragivara” oqaatsit tunngavittut atorlugit</p> <p>Taamaaliornikkut atuartut ”ajorinngisatik” assigiinn-</p>	<p>Paasiniaruk atuartut ajorinngisatik ajorisatilluunniit oqaatigisinnaaneraat aamma atuartut ilaasa kalaallisut taamatut oqaatiginninnertik tunngavilersorsinnaaneraat.</p> <p>Oqaloqatigiinnerup nalaani ilinniartitsisup eqqumaffigissavaa atuartup oqaloqatiginnissinnaassusia tamatumunnga ilanngullugit oqaatsit tunngavilersuinermi atorneqartut: <i>tassali</i>, <i>pissutigalugu</i> aamma <i>imaattoq</i>. Uiguut –<i>kami/gami/rami</i> atuartup naluppagu ilikkartinneqarsinnaavoq.</p>	<p>Pappiara qerata-sooq, aviisi, nerisassat assingi, tuschi, liimmi aamma qiutit.</p> <p>Imaluunniit aallavigineqarsinnaavoq: <i>Kalaallisut Oqalutta</i>, qupp. 54-57 Paarnannguaq Berthelsen & Lone Korkholmimit, Ilnniusiorfik 2008.</p>

	<p>gisitaartumik kalaallisut ilikkarniarsinnaavaat pisut ataqatigiissullu assigiinngitsut tunngaviliullugit.</p> <p>Ilinniartitsisup atuartut sungiussisimasut oqaloqatigisinnaavai itisilerititillugit oqariaatsit kalaallisut sorliit atorineqartarnerinik.</p> <p>Suliat voxpop atorlugu annertusarneqarsinnaapput, atuartut atuarfimmi isumasiutitsisinnaapput soorlu timersornermi timersuutit sorliit nuannarineqarnerunersut imaluunniit nerisassat sorliit neriumaneqarnerunersut.</p>		
<p>Imminut, ilaquuttaminut, sunngiffimmut aamma atuarfimmut tunngasuteqartunik ajornaatsunik apeqquteqarlunilu akissuteqarsinnaassasoq.</p>	<p><i>Apeqqarissaarneq.</i> Atuartut oqaatsinik ilikkariartornerat ilutigitillugu apeqqutit annertusarneqassapput. Atuakkiortoqarsinnaavoq, atuartut ataasiakkaat kikuunerannik ilisarititsissummik imaappoq kinaaneriniq allaaserinnittumik. Atuartut marlukkaarlugit imminnut apeqqarissaarfigitinneqarsinnaapput. Siullermik atuartut apeqqusiussapput. Ilinniartitsisup atuartut kaammattussavai ammasunik apeqqusioqqullugit taamaaliornikkut atuartut oqaatsit annertunerusumik nassuiaanerminni atorsinnaaniassamatigit. Apeqqutit soorlu: "Suna atuarfimmi nuannariviuk?", "sooq nuannariviuk?", "kina nuannaartoraajuk, sooq?", "imminut ilisaritilaarit"atorneqarsinnaapput. Sapinngisamik apersuisup akissuteqartup akissutai allattorniarsarissavai. Apeqqarissaareerunik akissutit iluarsartuullugit allattussavaat. Allannerminni atuartut assinik, assilissanik imaluunniit titartakkanik ilangussuisinnaapput. Atuartut allakkiornermi iquioqatigiissinnaapput. Apeqqarissaareermermi allakkiat atuaqatinut saqqummiussorneqareerpata katersoriarlugit katiterneqarsinnaapput atuakkiatut. Tamatumani qarasaasiat atorluarneqarsinnaapput. Allakkiat qerattarsarneqarsinnaapput.</p>	<p>Ilinniartitsisup eqqumaffigissavai atuartup atassuteqateqarniarnermi iliusai aamma atuartup kalaallisut siunertaqartumik oqaasiutiminik atuisinnaanera. Siunertaq naapertorlugu atuortoq apersuisinnaava, oqaatsinik allannortiterisinnaava aamma oqaatsinik atuinermi tunngavitusunik allannortitsisarpa?</p> <p>Nassuiaaneri qanoq iluseqarpat? Oqaatsinik ataasiakkaanik imaluunniit oqaaseqatigiinnik atuippat inunnillu eqqartuinerminni uiguutinik ajornartunik oqaluutinillu annernik?</p> <p>"Atuagaq tungujortoq" naammasitinnagu ilinniartitsisup atuartut allakkiatigut suliaat eqqartorsinnaavai qitiutillugu kukkunerit iluarsineqar-nissaat aamma oqaasilerineq tunngavigalugu allannortittariaqakkat taamaaliornermi atuartut suliamik naqiterneqannginneri-</p>	

		ni/qerattarsarneqannginnerini aqqis-sorsinnaaniassammatigit.	
--	--	--	--

Atugartuussuseq inui-aqatigiillu pillugit a-nguniagassat	Atuartitsinissamat siunnersuutit	Naliliisarneq	Atortussat
<p>Ulluinnarni kalaallit qal-lunaallu oqaasiisa atuun-nerinik maluginiagaqas-sasut aamma kalaallit qallunaallu oqaasiisa as-sigiinngissusaannik nalunngisaqassasut.</p>	<p><i>Arlalinnik oqaaseqarneq qitiutillugu</i> Qulequtaq arlalinnik oqaaseqarnermut tunngavoq. Atuartut oqaatsitigut piginnaasaat saqqummiun-neqarsinnaapput soorlu kikkut sorlernik oqaaseqar-nersut aamma kikkut ataasiinnarmik oqaseqartuu-nersut. Assersuutigineqarsinnaavoq Prinsesse Mary, Danmarkimut tikikkami ataasiinnarnik oqaseqartuusoq tassa tuluit oqaasii, akерlianik kalaal-lit meerartai oqaatsinik pingasunik ilinniartariaqartar-put tassa kalaallisut, qallunaatut aamma tuluttut ilaati-gullu pisariaqarpat, spaniamiusut, franskisut, tyskisut imaluunniit kiniserisut ilinniartariaqartartut. Erseqqis-sarneqassapput arlalinnik oqaatsinik oqalussinnaane-rup pitsaaqutai soorlu inunnik amerlanerusunik atas-uteqaqateqarsinnaaneq soorlu kalaallinik, issittumi najugalinnik aamma nunani avannarlerni najugalinnik aamma assersuutigalugu nunap assinga sammi-neqarsinnaavoq oqaatsit annertussusaat takutinniar-lugu.</p> <p>Tamatumunnga atatillugu atuaqatigiinni sumiorpalus-sutsit, ilitsoqqussaralugu oqaatsit aamma atuaqatigiin-ni oqaatsit atorneqarsinnaasut assigiinngissusaat takutinniarneqarsinnaavoq soorlu avannaamiut avan-naamiutoorsinnaanerat, aamma angajoqqaat sumi-nngaanneernerat aamma taakkua oqaasiisa assigiinn-gissutigisinnaasaat. Atuartut ataasiakkaat qanoq oqa-luttarpat suminngaanneerpallu? Atuartut assigiinn-gitsunik oqaaseqaraluarlutik qanoq imminnut paasi-sinnaasarpap.</p>	<p>Maluginiaruk atuartup atuartoqatimi oqaasiinut eqqumaffinninnera, aamma oqaatsit annertussusaannik maluginiagaqartarnersoq – atuaqatigi-inni, atuarfimmi, timersortarfimmi, ilaquttat akornanni, TV-mi aamma oqaatsit allanngorartinneqarsinnaane-rinut soorlu nammineq oqaaserisat, eqimattat oqaaserisaat, niviarsiaqqat oqaaserisaat, inuusuttut oqaaserisaat, sumiorpalaassutsit, inuiaqatigiit oqaaserisaat aamma nunaannarmi oqaaserisat pillugit.</p>	<p>Nunatta assinga, nunarsuup assi-nga, allaasakkat inuusuttut oqaasertalersu-gaat aamma sprogmodellen. Tamatuma sania-tigut assersuutitut takutitassatut atu-artitsissusiat mar-lunnik oqaasertal-lit.</p> <p>A4 pappialat aamma qalipaait imaluuniit tusch-it sprogmodellen-imut atugassat.</p>

	<p>(Oqaatsit pillugit iluarsartuussaq) Sprogmodellen amma atorneqarsinnaavoq: <u>Oqaatsit sorliit atorlugit ulluinnarni inunnut oqaluus-sisarpit aamma illit oqaluunneqarninni oqaatsit sorliit atorneqartarpat?</u></p> <p>Kalaallisut Qarsoq aappaluttoq danskisut Qarsoq tungujortoq tuluttut Qarsoq qorsuk oqaatsit allat /sumiorpaluutit Qarsoq sungaartoq Inersimasut/meeqqat Oqaasii qarsoq tunguusaq Oqaatsit allat qarsoq qasertoq Oqaatsit allallit qarsoq aappaluartoq</p>		
<p>Ulluinnarni nalliuttunilu kalaallit danskillu pissusilersuutigisartagaannik maluginiagaqarlutillu nassuiaasinnaassasut.</p>	<p><i>Ulluinnarni nalliuttunilu pissusilersuutit.</i> Qulequtaq tamanna ingerlaavartumik periarfissat pinngorneranni qaqinneqartuartaassaaq tassa immikkut qulequtarinnigikkaluarlugu periarfissaqalernermi.</p> <p>Suliaq imatut ilusilersorneqarsinnaavoq: Siullermik atuartut pissusilersuutinik nalunngisaat soorlu nalliuttuni eqqaaseqqinniarneqassapput apeqqutit ammasut atorlugit, ”Pissusilersuutit qanoq paasisarpisigit?”, ”Juullikkunni susarpisi?”, ”Suut nerisarpisigit?”</p> <p>Atuartut marlungorlugit immikkoortinneqassapput. Eqimattat susoqarniarnersoq paasitinneqassapput tassa juullimi danskit kalaallilu pissusilersuutaasa assiginnigissutaat oqallisigalugillu allattussavaat. Eqimattat aappaata danskit pissusilersuutaat allattussavaat taamaaliornermi atuartut malugisimasatik takusatillu aamma paasisimasatik qaqissinnaassavaat. Atuartut suliaqarneranni ilinniartitsisup ”Venn diagram” sanas-</p>	<p>Suliami tassani pineqarput suut danskit pissuserineraat aamma suut kalaallit pissuserineraat. Taamaattumik atuartut nammineq oqaloqatigiissut pillugu isummorsimasinnaapput. Ilinniartitsisup pissusilersuutaasunik atuartup paasinninnera maluginiartariaqarpaa taamaaliornermigut isumat pitsaanngitsumik isummiussat ingalassimaniartussaagamigit erseqqisumillu pingaartittussaallugit paasisat misilittagaqarfigisallu.</p> <p>Ilinniartitsisup maluginiartariaqarpaa atuartup oqaatsit suut ilikkarsimanerai aamma oqaatsit sorliit nassuiaqqittariaqarnerisut aamma oqaatsit oqariartaatsillu sorliit atuartup ilikkartari-</p>	<p>”Venn diagram”-ip assilineqarneri. Atuartunut allaffissiat.</p> <p>Bent Gynther: <i>Billedordbog</i> Dansk- Grønlandsk ordbog.</p>

	<p>savaa allattarfimmut taannalu atorlugu takussutissi-ortoqassaaq danskit kalaallillu pissusilersuutigisartagaasa assigiinngissusaannik assigiissusaannillu. Eqimattakkaat suliaat naammassippata saqqummiunneqassapput. Taamaaliorneranni ilinniartitsisup ”Venn diagram” suliarissavaa. Tamatuma kingorna atuartut suussusersiniassavaat assigeequtit ammalortuliami ilorlermiittut. Taamaaliornermi atuartut assigiissutsit assigiinngissutsillu oqallisigisinnaavaat. Taamatut ilioreernermi oqaaseqatigiit ”Venn diagrammimiittut” kalaallisut nutserneqassapput. Eqqaamaqquneqarpoq uiguut ”-<i>tarput/sarput</i>” taamaaliornermi atorneqarluarsinnaasarmat amerlasooriarluni. Nutserineq ataatsimoorullugu suliarineqassaaq imaluunniit eqimattakkaat namminneq suliatik nutsersinnaavaat taamaaliornerminnilu atuartut namminneq oqaatsit nalunngisatik atukkatillu saqqummiussorsinnaavat. Naggataatigut atuartut danskit kalaallillu pissusilersuutigisartagaannik allakkiannqualiorsinnaapput.</p>	<p>aqarnerai.</p> <p>Atuartut allakkiaralugit suliaanni ilinniartitsisup atuartut allassinnaassusaat qitiutissavaa (takuuk qupp.16).</p>	
--	---	--	--

5. Nalilersuisarneq

Pingaarteqarpoq nalilersuinnermut katersuiviit, Angusakka, ingerlaavartunik nalilersueriaatsinik ilaqtartissallugit paasisimajumallugu atuartut ataasiakkaat oqaatsinik pigiliussiniarnerat qanoq ingerlanersoq (takuuk immikkoortoq *Oqaatsinik nalilersuinnermi killiffiit*). Nalilersuinnermi tunaartarinnerqassapput oqaatsitigut ilinniartitsissutissamullu tunngassuteqartuni killiffiit. Atuartut oqaatsitigut piginnaasaasa sumiiffii nalilersuinnermi qitiutinneqassapput aamma atuartut suut ilikkariartorneraat, pinnagit atuartut pissarsiasaminni suut amigaatiginneraat, nalilersuinnermi tunngavilersuutiginnerqassanngillat -”kukkunernik iluarsaassineq”.

Ingerlaavartumik oqaatsinik nalilersuisarneq pingasoqiusaasinneravoq:

Atuartup suut piginnaaneqarfigai?	Atuartup suut suliareqqissinneravai? Imaappoq oqaatsit sorliit immikkoortui pimoorullugit innerisarneqartariaqarpat?	Qanoq? Imaappoq ilinniartitsinnermi oqaatsit immikkoortui sorliit suliareqqinnerqassinnerappat?
-----------------------------------	---	--

Atuartitsinnerup piareersaasinnerneqarnerani iluatsittumik atornerqassinneraasunut tapertassatut makkua eqqarsaatiginnerqassinnerapput:

- Pilersaarusiukkit atuartitsinnerup aqqissuunneqarnerani nalilersorneqarneranilu ilikkagassatut anguniagassat sorliit tunngavinnerqassanersut aamma oqaatsit immikkoortui sorliit aalavinnerqassanersut. Atuartut imaluunniit atuartut ataasiakkaat assersuutigalugu apeqquutinner saqqummiunneqartunik tunngaveqarlutik, innerunik eqqartuinnerkkit imaluunniit uiguutit aalajangersimasut tunngavinnerqassatut ilikkariartussappat?
- Oqaatsit pillugit suliaassinnerit siunertamut tulluuttunik aamma suliaassanut tulluuttunik taamaalinnermi oqaatsinik inneriartortitsinnerq annertinnerpaamik anginnerqassinneraasarmat.
- Paasinneraruk atortuutit sorliit ilinniartitsinnermut ikorfartuutaasinnerqassatut aamma atuartut oqaatsitigut inneriartorneranut siuarsaataasut. Sorliit siuariartortitsinneraasarpap?
- Piviusorsiorit, anguniakkat innerilissakkat aamma anguniakkat immikkoortitikkat, piareersaatinnut annertusaanissat innerisaqartiguk imaluunniit innerlatsinnerinni atuaqatigiit siuariartorneraasat anguniarlugu nassaarsiorarlutit innerlatsigut.
- Atuartut anguniagassanik aalajangersaqqatigikkat aamma ajornarsiaruaartitsinnermi.

Akuutitsinnerq, alloriarfik 3

Atuartut maannakkut atuaqatigiit atuartinnerqarnerannut nalinginneraasumut malinneraasinnerarput sulili nalinginneraasumik ilikkariartornermi saniatigut atuartitsissutissaq pillugu perorsaasinnermi pissutsinnerik tunngaveqartumik tapersorsortariaqarput. Taamatut pissariaqartitsinnerq pissinneravoq kalaallisut inneriartitsissup inneriartitsinnerini nikerartippagu oqaatsit aappaattut inneriartitsinnermi tunngavinnerqartartut tunaartarlugit tamatumunnga innerangullugit naammattusaammik atuartitsinnerq aqqissuussinnermut sinaakkutsiullugu.

Periutsit atorlugit isumannaarnerqassinneravoq atuartup kalaallisut oqaatsinik ingerlaavartumik ilikkariartorneraasaa aamma atuartitsissutit inneraanik ilikkariartorneraasaa. Pissariaqartitsinnerq inneriartitsinnerup nikerartinnerqarneratigut naammassinnerqassinneraannngippat inneriartitsinnerq alla inneriartitsinnerq aappinnerqassinneravoq. Inneriartitsinnerq aappinnermi atuartup annertinnerusumik naammattusaattut oqaatsinik inneriakkamigut tapersorsorneqarneraasaa pissariaqartinnerqarnera tunngavinnerqassaaq aamma atuartitsinnermi pissarsiaqarneraasaa tunngavinnerqassatut eqqarsaatigalugulu. Inneriartitsinnerq aam-

ma ilinniartitsinini annertunerusumik ilinniartitsinerminik allanngorartitsineq tapertarisinnaavaa pisariaqarpat atuaqatigiiaartitsinerit ilanngullugit ikiorsiullugillu.

Naammattusaatit ilinniartitsineq ataasiakkaartitsinikkut atuaqatigiiaartitsinikkulluunniit ingerlanneqarsinnaavoq. Taamaaliornermi atuaqatigiinnik ilinniartitsinermi malinnaatitsineq atorneqarsinnaavoq aamma atuartitsinerup nalaani atuaqatigiit avataanni, tassa kalaallisut ilinniartitsinerup nalaani, ilinniartitsisumik allamik ilinniartitsisisinikkut. Periarfissaavoq atuaqatigiiaanik ukioqatigiiaanngikkaluani pilersitsisinnaaneq.

Naammattusaatit atuartitsineq annertussusilerneqarlunilu sivisussusilerneqassaaq atuartut ataasiakkaat piginnaasaat pisariaqartitaallu naapertorlugit. Taamaaliornermi atuaqatigiit ilinniartitsisuat kalaallisullu ilinniartitsisup isumaqateqatigiinnerisigut, atuartitsissutini allani ilinniartitsisut, alloriarfinni aqutsisoq aamma imaluunniit oqaatsit pillugit atuarfimmi inerisaasoq suleqatigiissillugit kalaallisut atuartitsinerup atuarfimmi ineriartornera malinnaaffigineqarsinnaavoq nalilersorneqarsinnaallunilu. Taamatut nalilersuisarnermi nalilerneqarsinnaavoq naammattusaammik suli atuartitsisoqarnissaa pisariaqartinneqarnersoq aamma nalilerneqartarsinnaavoq qaqugukkut atuartut kalaallisut atuartitsinermut nalinginnaasumut malinnaasinnaalersimanersut.

Immikkoortiterineq imatut immikkoortortaqarpoq:

1. aallaqqaasiineq aamma atuartitsissutissaq pillugu assigiinngitsutigut paasiniaaneq
2. anguniagassat aamma anguniagassat immikkoortui
3. qulequttat sammisassat aamma atuagassat aamma atortussiat
4. atuartut suliassaat
5. Naliliineq

1. Aallaqqaasiut ilinniartitsissutissarlu pillugu isiginneriaatsit

Tamatununga killiffeqarnermi pingaaruteqarpoq eqqissisimasumik ikaarsaariarnissaaq. Pingaaruteqarpoq ilinniartitsisup atuartut killiffiisigut naapissagai taamaaliornermilu pisariaqanngilaq atuartitsissutissami anguniagassat, ilikkagassat anguniagassat aamma alloriarfinni anguniagassat tunngavigeqqissaassallugit. Taamaaliornermi anguniarneqarpoq ilinniartitsisup iliuusaasa annertunerusutigut nikerartitamik ilinniaritsinertut isikkoqarnissaat tunngaviginerullugit oqaatsit aappaattut ilinniartitsinerup isiginiarnerneqarnissaa aamma taamaaliornermi sinaakkusersorniarneqarput atuartut tamarmik ilinniartitsinermi ilikkarniarnerannut tapersersorneqarnissaat.

Eqqaamaneqassaaq ilinniartitsissutissap ilitsoqqussaralugu oqaatsinik ilinniartitsinertut ilusilerneqarlunilu ilinniartitsissutigineqannginnissaa (siullertut oqaatsit). Taamaaliornereq ilinniartitsisoq, atuartitsinerup nalaani ilinniartitsissutissamut tunngasunik oqaatsinik sammisaqarnissamut, pi-umasaaqarfigaa. Assersuutigalugu ilinniartitsisup akuersaartariaqarpaa atuartup eqqarsarnissamut – aamma nutserinissamut piffissalernerneqarnissaa, aamma atuartut kalaallisut atassuteqarniarnerisa nalaani annertunerusutigut periarfissiisooqartariaqarpoq atuartut ilitsoqqussaralugu oqaatsitik atorlugit oqaloqatigiissinnaanissaat aamma nassuiaaniarnissaat eqqarsaatigalugit. Tamatuma saniatigut ilinniartitsisut tamarmik atuartut kalaallisut oqaatsinik pigiliussiniarnerminni oqaatsinik pissarsiniarsinnaanissaat inissaqartittariaqarfaat, ilanngullugit ilinniartitsup isumagisariaqartassavai immikkut ittunik ilinniagassat aamma assilisatut atuartunut tunniussortakkamini nalunaarusiortarnissani.

Atuartunut kalaallisut paasisaraluartunulluunniit alloriarnerusinnaavoq annertoq kalaallisut namminersuutigalugu oqaaseqarniarsinnaaneq aamma atuaqatigiit akornanni oqaloqatigiinnermut akuuniarsinnaaneq, atuaqatigiimmi amerlanersaat kalaallisut ilitsoqqussaralugu oqaaseqartuusarmata.

Atuartut oqalussinnaanermik piginnaasaqalernissaannut atuartut periarfissinneqartariaqarput oqaatsinik allanngorartumik aamma atassuteqaqatigiinnermi atuisinnaatinneqarnissaat. Atuaqatigiit amerlappata pisariaqarpoq atuartut oqaatsinik passussinissani akuttunngitsumik eqimattakkaartinneqartarnissaat imaluuniit marlukkaartinneqartarnissaat.

Pisariaqarpoq atuartut kalaallisut oqalunnerminni nalorsarpata akuersaarlugillu qasusuisaarfiginissaat.

Atuartut atuaqatimik oqallinnerannut peqataanissaminnut annilaanngateqartariaqanngillat naatsorsuutigisinnaasariaqaramikku illakuluutigineqannginnissartik imaluuniit paatsoorneqarnissartik. Tamatumani pisariaqarpoq atuartut ilisimalersissallugit aamma kajumilersissallugit atassuteqaqatigiinnermi periutsinik assigiinngitsunik atuinissamut. Pisariaqarlunnarpoq atuartut apeqquteqartarnerminni erseqqissaatissanik apeqquteqaqqittarnissaat aamma oqaatsinik oqariartaatsinillu allatut taggisersuisinnaanissaat aamma pisariaqarpoq ajunngitsumik paasineqarnissaminnut eqqanaarinissaat. Atuartitsineq aamma inissaqartitsisariaqarpoq uteqqiinernik soorlu imaqartinneqarluni oqaatsinut oqariartaatsinullu nalunngeriikkanut uteqqittarsinnaanissamik pineqartorlu suusinnaasoq pillugu atuartoq oqaasiutinik inerisaanissamik aamma amerlisaanissamik periarfissaqartinneqartariaqarpoq.

Atuartitsisut marluutillugit ilinniartitsinermik ingerlatsisoqartillugu ilinniartitsisup aappaata atuartut oqaatsimik aappaattut oqaaseqartut oqaatsinik nutaanik aamma ilinniartitsissutissamut tunngaveqartunik ilikkartitsiniarsinnaanera periarfissaavoq. Tamanna atuartitsinissap nalunaaquttap akunnerata siuliani pisarsinnaavoq. Tamatumani oqaatsit oqariartaatsit atuartitsissutissamullu tunngassuteqartut oqaatsit suliarineqarsinnaapput taamaaliornermi nalunaaquttap akunnerani atuartitsiviuvissumi atuartut suleqatigiinnermut peqataanerusinnaaniassammata. Pisariaqarpat atuartut inimut allamukaaneqarsinnaapput imaluuniit inimi atuartitsiviusumi suleqatigiikkuutaatut sulisinneqarsinnaapput.

Ilinniartitsisup oqimaaqatigiissaassavaa nalilerlugulu atuartup kalaallit oqaasiinik atuinerani qaqugukkut akuliuttariaqarnini. Aappaatigut ingalassimaniartariaqarpoq kukkunersiuineq atuartup tusasallugu piareersimaffiginngisaa. Aappaatigut atuartup oqaatsini pillugit nalunaarfigineqarnissani pisariaqartittarpaa. Taamaattumik atuartup oqaatsimigut ineriartornera qanimut malinnaaffigilluinnartariaqarpoq. Atuartut oqaasiinik aamma oqaloqatigiinnerinik immiussineq sakkussatsialaavoq atuartup oqaatsiminik pigisariaqariartorneranik aamma taakkuninnga piginniinnarnissaanut eqqaanarutitut atortorineqarsinnaasoq.

2. Anguniagassat aamma anguniagassat immikkoortukkuutaarneri

Akuutitsiniarluni ingerlatsinermi atuartitsinermi anguniagassat atuartitsissutissamullu anguniagassat, alloriarfinni anguniagassat aamma ilikkagassatut anguniagassat pingaarnersaraat ilinniartitsineq aamma naliliisarneq eqqarsaatigalugit. Oqaatigeriikkattulli aallaqqaataaniit ilinniartitsisoq pitsaasumik atuartut piginnaassusaanniit atuartitsissutip anguniagassartaannut atassusiisariaqarpoq. Taamaattumik anguniagassat immikkuualuttortai pingaaruteqarput taamaaliornermi atuartut piginnaassusaat pisariaqartitaallu ikiorserneqarsinnaammata. Danskit oqaasii pillugit ilikkagassatut anguniagassat ilikkagassatullu pilersaarutit anguniagassat immikkuualutsitaarnerini isumassarsiorfissatsialaapput.

3. Qulequttat aamma allakkiat atortussat

Internetsimiit, aviisimiit, atuagasiiniit (soorlu Inuusuttunut atuagassiaq INUK Paarisamit), atuakkanik saqqummeqqammersunik oqaluttuanik oqalualaanillu imaqartunik (soorlu *Arfeq Nattoralillu ni-viarsiarannguillu marluk* Tupaarnaq Rosing Olsenimit, Atuakkiorfik 1996) kalaallisuunik qallunaa-tuunillu allagaasunik atuagaqartarneq atugassatsialaavoq atuartut oqaatsinik atuartitsissutissarlu pil-

lugu piginnaasaanik nukittorsaanermi. Qallunaatut allataq qallunaatut oqaasilinnit aamma kalaallisut allagaq kalaallisut oqaasilinnit atorluarneqarsinnaapput. Qallunaatut oqaasillit tamatuma kingorna oqaluttuamik imaqarnilorsinnaapput kalaallisut, saniliminnullu tamanna saqqummiussinnaavaat. Kalaallisut oqaasilinnut siullertut imarisaanik paasiniarneq, oqariartuutaannut ersersitsiniarneq, ersersinniagaat inuttaasalu qanoq issusiisa paasiniarnerat pillugit suliassanut tunngavigineqarsinnaavoq. Oqaluttariarsornikkut sanilerisaq saqqummiiffiqarsinnaavoq.

Tamatuma saniatigut Kaassassuk pillugu oqaluttuag atorneqarsinnaavoq. Nunatsinni Kaassassumik oqaluttuag pingaaruteqartorujussuuvoq taannami piffissamik oqaatiginninniarnermi aamma oqaatiginnittaatsinik assigiinngitsunik paasinninniarnermi tunngavissatsialaavoq. Oqaluttuat ilaat oqaluttuariaatsimit qanganisamit allagaapput, allat oqaluttualiaapput, allat nuannarineqartunik erinarsuusiaapput, allat titartakkanik oqaluttualiaapput allallu ilusilersugaallutillu titartagaapput aamma qalipagaallutik. Saqqummeeriaatsit assigiinngitsut atuartunit takuneqarnerisigut pilersinneqarsinnaavoq oqaluttuariaatsinik assigiinngitsunik paasinninneq aamma oqaluttuarisaanermut inuiaqatigiinnullu pissutsinik paasinninneq.

4. Atuartut sulinissaat

Ingerlatsinerup tamatuma nalaani atuartitsinermik allanngorartitsineq tunngavissaavoq, tassami oqaatsit pillugit assigiinngissutsit kisimik tunngavigineqassanngimmata aamma tunngavigineqassammata inuup nammineq ilikkariaasia aamma ilikkarniarnermik ingerlatsisarneq. Pingaaruteqarpoq atuartitsinerup aqqissuunneqarnissaa ataatsikkut atuartut nalunngisaanik annertusaaniarnertut aamma imaqartitsinikkut oqaatsinillu oqaatsit aappaattut pissarsiniarnermut ikiorsiutitut ilusilersorlugu. Taamatut iliornermi oqaatigineqarsinnaapput atuartitsinerup ilusai marluusut. Siulleq atuartitsinerup oqaatsinik anguniagaqarneranik taaneqarsinnaavoq. Aappaa atuartitsinerup anguniagasartaanut tunngassuteqarpoq.

Pingaaruteqarpoq atuartitsinerup piginnaassutsinik ineriartortitsinissaa aamma oqaloqatigiinneq oqaloqatigeeriaatsillu pillugit atuartup ilitsoqqussaralugu oqaatsiminik nalunngisaanik tunngavilersorneqarnissaa. Tamanna anguneqarsinnaavoq assersuutigalugu atuartunik ilitsoqqussaralugu oqaatsitik atorlugit naveersisarnerannik, uumisaarisarnerinik, nersualarisarnerinik, pitsaasumik kiinnerarnerinik, oqarasuaatikkuq oqaloqatiginnittarnerinik allanillu apersuinikkut aamma sanilliullugit kalaallisut qanoq taamatorpiaq iliortoqartarneri pillugit apersuinikkut. Taamaaliornerup saniatigut atuartut saqqummiisinaanissaminnut periarfissaat inissaqartittariaqarput aamma oqaatsinut allanut nikissinnaanerisa akuersaarneqarnissaaq eqqarsaatigalugu aammalu taamaaliornerup atortutut atorneqarsinnaallu atortutut isigineqarneratigut.

Pisut tamakku nalaanni, marlukkaarluni eqimattakkaarluuniit suliaqarneq aamma pingaaruteqarpoq taamatut suleqatigiissitsinermi atuartut atassuteqatiginnissamat piginnaassusaat siuarsarneqartarmata. Eqimattat/suleqatigiit sisamanik inuttallit suleriaatsimut tulluuttuupput suleqatigiinni marlukkaarluni sulisinnaasoqartarmat. Eqimattat siunertamat tulluutsinniarlugit suaiaqatigiittut katiterneqarsinnaapput, assersuutigalugu eqimattaliortoqarsinnaavoq atuartunik sisamanik inuttalimmik taakkualu assigiinngitsunik piginnaasaqartariaqarput allassinnaaneq aamma atuartitsissisutissap imarisai eqqarsaatigalugit.

Atassuteqateqarsinnaanermut siuarsaatitut suleriaatsit suliassallu ilaatigut makkuusinnaapput:

Suleqatigiinnit nalunaarut

Atuartut allaatigisap suliareriikkamik, soorlu suliaq ”allaatigisap sunik imaqarpa?” imaluunniit ”allaatigisamut qulequtaq allaatigisap imarisaanik sunik oqariartuuteqarpa?”, pingaarutaanik nassaarniassapput.

1. Ilinniartitsisoq apeqquteqassaaq imaluunniit suliassiissaaq taavalu eqqarsarnissamut piffissalliissalluni.
2. Suleqatigiinni peqataasut eqqarsassapput immikkullu tamarmik inerniliinertik akissutitut allaatigissavaat.
3. Akissut sanilerisaq peqatigalugu eqqartorneqassaaq.
4. Suleqatigiit akissutitik oqallisigissavaat isumaqatigiinniartullu.
5. Suleqatigiinni peqataasut suleqatigiit isumaqatigiissutigisaannik nalunaarut sanassavaat.
6. Suleqatigiit isumaqatigiissutitut nalunaarutertik suleqatigiit allat ilaasortaalu imaluunniit atuaqatigiillu isummersoqatigiiffigissavaat.

Suleqatigiinni - apersuinerit

Atuartut sunngiffimmi soqutigisatik pillugit siunissamilu pilersaarutitik pillugit imminnut apersussapput. Suliamut ilaatillugu atuartut ilaatigut suliarissavaat uiguut ”-tar/sarpunga” aamma pissanersorsit ”-ssaanga”.

1. Suleqatigiinni tamani peqataasooq ataaseq nikuissaaq suleqataasalu taanna apersussavaat.
2. Piffissarititaasooq naammassippat, apersorneqartoq ingeqqissaaq, suleqataasullu ilaasa apersorneqartoq akissutai pillugit qutsavigissavaat.
3. Suleqatigiinni peqataasut tulleriarlutik nikuittassapput apersorneqarlutillu.

Tamatuma saniatigut atuartut imminnut apersorsinnaapput apeqqutigisarlugit suliarit pillugit isummatik aamma suliamik qanoq pissarsiaqarnassusaat, taamaaliornerminni eqqarsaqqissinnaagamik suliaminnillu nalilersuisinnaallutik taamaaliornerlu pisinnaavoq nalunaaquttap akunnerata ilinniartitsiviusup naalernerani imaluunniit suliap tamakkiisumik naammassinerani. Tamatumunnga atatillugu ilaatigut suliarineqarsinnaapput apeqqutit ilusilersorneqarneri aamma oqariaatsit makku pillugit:

Apeqqutit atuartut sunik ilikkagaqarsimanerannik oqaluttualersitsisinnaasut:

- *Suna ilikkarpiuk?*
- *Qanoq iliornertit nassuiaatilaartigut/oqaluttuarilaaruk*
- *Suna paasiviuk?*
- *Suna oqaluttuarerusuppiuk?*
- *Suna soqutiginarnerpaatippiuk/pissanganarnerpaatippiuk?*

Apeqqutit atuartut oqaatigisaannik, naliliinerinik, isummersornerinik imaluunniit oqariartuutaannik itisileritsisitsisinnaasut:

- *Oqaatigeqqilaaruk*
- *Sooq/sooruna/soormita, soormitaava?*
- *Qanoq isumaqarpit, assersuuteqalaarit/nassuiaateqalaarit*
- *Paasinngilakkit nassuiaqqilaaruk*

Apeqqutit atuartunut annertunerusumik paasinnilersitsisitsisinnaasut:

- *Soormita taamaattoqartoq?*

- *Qanoq isumaqarpa? Sooq?*
- *Suna ilimagaajuk? Sooq?*
- *Qanoq kinguneqarsinnaava?*
- *Qanoq pisoqarsinnaava? Taava?*
- *Illit qanoq iliussavit?*
- *Qanoq isumaqarsinnaava?*

Oqariaatsit soorlu *"isumaqarpunga"* aamma *"pissutigalugu"* atuartut akissutissaannut ilaatissalugit periarfissiissutaasinnaapput. Taamatut oqariaatsit suliassamut ilaatinneqassapput tamakkulu qitiusumik anguniarneqartussatut isigisariaqanngillat.

Eqikkaanermik - katiterineq

Atuartut qulequtaq maannakkorpiaq soqutiginaateqartoq oqaloqatigiissutigissavaat tamanna pissaaq ilanngutassiamut aallarnisaatitut ilanngutassiassarlu assersuutigalugu mingutsitsinermik imaluunniit silaannaap allanngoriartorneranik qulequtserneqarsinnaavoq. Eqqaamasariaqarporli qulequtaq atuartut ukioqassusaannut naleqqussartariaqarmat.

1. Ilinniartitsisup qulequtaq suleqatigiinnut suliassiissutigissavaa, soorlu "Qanoq iliornikkut nunaqarfitsinni/illoqarfitsinni mingutsitsineq pinaveersaartinneqarsinnaallunilu ingalassimaneqarsinnaava?"
2. Suleqatigiit ilaat siulleq qulequtaq pillugu ilanngutassiaminik saqqummiissaaq.
3. Suleqatigiinni peqataasup tulliata, oqaaseqarumasup, siulliup oqaaserisai eqikkarlugit oqaatigeqqaassavai. Tamatuma kingorna nammineq ilanngutassani oqallinnermilu oqaatigumasani saqqummiutissavai.
4. Saqqummiussinerit aallartinneri tamaasa saqqummiussisussap siulimi saqqummiussinera naatsumik sukumiisumilli imaqarnilioqqaartassavaa.

Tamatumunnga atatillugu atuartut ilinniartitsissutissaq pillugu oqaatsit pigineqartut siulliit pineqartumullu tunngassuteqartut suliarissavaat soorlu *"mingutsitsineq"*, *"mingutsititsinaveersaareneq"*, *"pinaveersaartitsineq"*, *"saligaatsuuneq"* allallu. Tamatuma saniatigut oqariartaatsit aaqquisuussinermut aamma suleqatigiinnermut tunngassuteqartut, suliamut taputartuunneqarsinnaapput.

5. Naliliineq

Angusakka, naliliinermut allattaaviit ingerlaavartumik oqaatsit pillugit nalilersueriaatsinik assigiinngitsunik ilaartorneqartassapput taamaaliornermi atuartut ataasiakkaat oqaatsinik pigiliussiniernermini pissarsiarisaat malinnaaffigisuarumallugit (takuuk immikkoortoq *Oqaatsinik nalilersueriaatsit immikkoortui*). Nalilersuisarnermi siunertarineqassaaq oqaatsitigut atuartitsissutissamullu tunngassuteqartumik siuariartornerup nalilersorneqartarnissaa. Atuartut oqaatsitigut ilikkagaasa suunerinik nalilersuisarnermi qitiutinneqassaaq atuartup oqaatsitigut suut pissarsiarilernerai, atuartup oqaatsitigut amigaatigisai pinnagit; nalilersuinerni tunngavigineqassanngilaq "kukkunernik iluarsartuussineq".

Ingerlaavartumik oqaatsinik nalilersuisarneq pingasoqiusaasinnaavoq:

Atuartup suut piginnaaneqarfigai?	Atuartup suut suliareqqissinnaavai? Imaappoq oqaatsit sorliit immikkoortui pimoorullugit ineri-sarneqartariaqarpat?	Qanoq? Imaappoq ilinniartitsinermi oqaatsit immikkoortui sorliit suliareqqinneqarsinnaappat?
-----------------------------------	--	---

Inerisaaqqinneq, alloriarfik 4

Atuartut maannakkut atuaqatigiinni nalinginnaasumik ilinniartitsinermit ikiorteqaratik peqataasinnaalersimassapput. Taamaakkaluartoq atuartunut taakkununga ilinniartitsineq aqqissorneqarlunilu aallaaveqartinneqassaaq oqaatsit aappaat pillugu atuartitsisarnermik aqqissuussisarneq tunngavigalugu. Tamatumani ilinniartitsinermik allanngorartitsisarneq annertuumik pisariaqartinneqarpoq. Atuartut tamatumani qulequtaq pillugu suleqatigiissinnaapput kisianni allatut iliuuseqarnikkut. Soorlu atuartut ilaat takinerusunik allagaqaateqarsinnaapput allalli voxpop tunngavigalugu suliaqartinneqarsinnaallutik.

Ingammik oqaluinnarluni atassuteqaqatigiinnermi, pisariaqarlunnarpoq akuersaassallugit aamma pitsaaqutitut isigissallugit, atuartut atassuteqaqateqarniarnerminni iliuuserisartagaat. Atuartut marlunnik oqaasillit oqaatsimikkut assigiinngitsunik piginnaassuseqartarput, tamakkulu assigiinngitsunik atorneqartarput tamatumunnga peqqutaasarpoq kikkut atassuteqaqatigineqarnersut aamma pisuni sorlerni atassuteqaqatigiittoqarnersoq sunalu siunertaralugu atassuteqaqatigiinneq ingerlanneqarnersoq. Marlunnik oqaasillit akornanni oqaatsinik sorlernik atuneq nikerartuartinneqarsinnaavoq taamaaliormi atuartut oqaatsiminnik akoorisarput/allanngortitsisarput soorlu kalaallit aamma qallunaat oqaasiisa atorneqarnerat nikerartinneqartarluni ilaatigullu tuluit oqaasii oqaatsillunniit allat atorneqarsinnaasarlutik. Taamaaliortarneq marlunnik oqaasillit akornanni nalinginnaasuvoq takutitsisarunilu namminersuutigalugu oqaatsinik atorniakkanik toqqaanermut. Taamaaliortarneq kukkunerunngilaq kisianni oqaasillit atassuteqaqateqarsinnaanerannut piginnaassutsimut ersiutaavoq taamaaliormimimi oqaluttup oqaloqatigisaa aamma danskisut kalaallisullunniit paasisinnaasarmat.

Atuartitsinermit isumassarsiorfittut taamatut killiffeqarnermi isiginiarneqarsinnaapput atuartut suliaqarnerinik allagaqaasiat aamma tamatumunnga tunngatillugit suleriaatsit ilanngullugit aallartisarnermi atuartut piginnaassusaanik nalilersuinerit inernerit.

Marlukkaarluni – eqimattakkaarluni suleriaatsit pingaaruteqarput aamma suleriaasiupput siunertamut tulluartut, taamaaliormimimi atassuteqaqatigeeriaatsit siuarsarneqartarput atuartunullu atasiakkaanut oqaatsinik annertunerusunik atuinissamut piffissalersueqataasarlutik.

Eqqarsarit suleqatillu akuutiguk

Atuartut allaatigisamik isumasiuinissamik suliaqassapput.

1. Ilinniartitsisoq suliassaq pillugu apeqquteqassaaq soorlu ”Isummat malillugu allaatigisami pingaarnertut oqaatiginiakkat pingasut suppat aamma sooq taakkuuppat?”, ”Allaatigisaaq immikkoortunut pingaarnernut sorlernut agguarsinnaaviuk aamma sooq taamatut immikkoortiterniarpiuk?”, ”Allaatigisami tunngavittut ilusilersuineq qanoq nalilersinnaaviuk?” imaluunniit ”Isummat malillugu atuakkiortup taamatut ilusilersuisimanera sunik tunngaveqarpa?” assigisaallu.
2. Atuartut immikkut tamarmik akissutissaminnik minutsinik/sekundinik piffissaqartinneqassapput allattuillutillu.
3. Akissutit sanileq peqatigalugu eqqartorneqassapput.
4. Atuartut akissutitik pitsaannerusorisatik atuaqatigiinnut/suleqatigiinnut allanut saqqummiutisavaat

Marluunermi – imminut misissorneq

Atuartut namminneq allattariarsorlutik suliatic atuaqatiminnut ”kukkunersiortissinaavaat”. Allaatigisami qitiusutut killiffilersuineq imaluunniit oqaasilerinermit tunngassuteqartut suliarineqas-

sapput, atuartut paarlaattaallutik suliatik pillugit imminnut nassuiaaffigissapput ilitsersorlutillu. Aaqqissuinermi qitiutinneqassapput suut pitsaasuunersut aamma suut iluarsisariaqarnersut aamma sooq qanorlu taamaaliortariaqarnersoq.

1. Atuartut ilamik suliaat atuassavaat maluginiakkatillu allattorlugit.
2. Paarlaattaallutik atuartut akunnerminni suliaminnik nassuiaassillutillu ilitsersuissapput ilu-arsiissuteqartarlutillu.
3. Atuartut isumaqatigiinngikkunik imaluunniit oqaatsitigut qitiutitaminnik nassuiaaniarnerminni ajornartorsiuteqarunik suleqatigiinni ilatik allat aperisinnaavaat. Aperineqartut akisinaangippata suleqatigiit tamarmik nappaassapput ilinniartitsisumillu ikiorneqarlutik.
4. Ilinniartitsisup ajornartorsiut suleqatigiit imaluunniit atuaqatigiit tamaasa isumasiornerisigut aaqqinniarsinnaavaa taamaaliormermi atuartut tamarmik oqaatsitigut ajornartorsiummik tamatuminngarpiaq qitiutitsisinnaammata.
5. Sanilip akissutai imaluunniit ilinniartitsisup atuaqatigiilluunniit tamarmiullutik akissutaat tunngavigalugit atuartut suliatik uterfigissavaat suliaminnillu allaqqissaarillutik.

Isumassarsiorfiit

Andetsprogsdidaktik Lars Holm aamma Helle Pia Laursenimit. Dansk lærerforeningen, 2004.

Cooperative Learning Spencer Kagan aamma Jette Stenlevimit, 2006.

Dansk som andetsprog. Fælles mål 2009. Faghæfte 19. Undervisningsministeriets håndbogsserie nr.21.

Intersprogsanalyse og andetsprogs pædagogik Helle Pia Laursen-imit, København, 2007; Michael Svendsen Pedersen, SPROGFORUM NO.20. Aasaq: <http://inet.dpb.dpu.dk/infodok/sprogforum/spr20/msp.html>. -imit

Scaffolding Language Scaffolding Learning. Teaching Second Language Learners in the Mainstream Classroom Pauline Gibbonsimit, 2002.

Sproget med i alle fag – andetsprog og didaktik i folkeskolen. Undervisningsministeriets temahæfte-serie nr.3-2008. Aasaq: www.uvm.dk / <http://pub.uvm.dk/2008/sprogfag/>. -imit

Sprogundervisning i praksis Karen Tommerup Jensenimit. Ilinniusiorfik.

Undervisning i andetsproglæsning og –skrivning. Undervisningsministeriet. Uddannelsesstyrelses temahæfte nr. 26, 2001.

Vejledning, Vis hvad du kan. Sprogscreening af tosprogede skolestartere og skoleskifttere. Undervisningsministeriet. (19.12.2008-mi internetimit aasaq).